

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№22 (12506)
29 майи
соли 2025

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

▶▶ КАЛОМИ ПЕШВО

Ҷавонон сутуни боэътимоди давлату миллатанд

Паёми шодбошии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати Рӯзи ҷавонони Тоҷикистон

Ҷавонони саодатманду сарбаланди кишвар!
Соҳибони фардои Ватан!

Ҳамаи шуморо ба ифтихори Рӯзи ҷавонон, ки ҳар сол санаи 23-юми май дар кишвари соҳибистиклоли мо таҷлил мегардад, самимона табрик мегӯям. Ба ҳар яки шумо, пеш аз ҳама, саломативу хушбахтӣ ва дар ҷодаи муқаддаси ватансозиву ватандорӣ азму иродаи кавӣ орзу менамоем.

Мо ҷавононро барои расидан ба ҳадафҳои созида ва ба оянда нигаронидашудаи давлат ва Ҳукумати мамлакат қувваи бузург медонем. Маҳз ба ҳамин хотир, мо ҳа-нӯз аз огози даврони соҳиб-истиклолӣ тамоми имкониятҳои заруриро барои таълиму тарбияи ҷавонон ва ташаққули зехниву ҷисмонии онҳо фароҳам овардем ва ин равандро бомаром идома дода истодаем.

Дар робита ба ин, мехоҳам як масъалаи муҳимро таъкид намоям: ҳимояи истиклолу озодии Тоҷикистон ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ миллӣ, ки аз ҷумлаи нахустин ва бузургтарин ҳадафҳои сиёсии мо мебошад, имрӯз ва дар оянда низ аз ҷавонони ватандӯстонаи ҷавонон вобастагии бевосита дорад.

Бо қаноатмандиву ифтихор иброн мебарам, ки ҷавонони бонангуномуситочикдардуш-вортарин шароити лаҳзаҳо

барои хифзи Истиклоли давлатӣ, барқарорсозии ҳокимияти конституционӣ, таъмин на-мудани сулҳу субот ва Ваҳдати миллӣ саҳми бузург гузош-танд.

Имрӯзҳо низ ҷавонони да-лери ватандӯсти тоҷик ба хо-тири хифзи амнияти давлату ҷомеа, суботу оромӣ, таҳкими иқтисодӣ муқаддасияти мамла-кат ва ҳимояи зиндагии осу-даи мардуми тоҷик дар саф-ҳои Қувваҳои Мусаллаҳ ва мақомоти хифзи ҳуқуқи киш-вар содиқона хизмат карда исто-даанд.

Ҷавонони мо имрӯзҳо дар тамоми соҳаҳои ҳаёти дав-лат ва ҷомеа – илму маориф, тандурустиву фарҳанг, омӯх-тан ва истифодаи техникаву технологияҳои пешрафта, со-ҳибкориву саноат, кишовар-зиву энергетика ва хизмати давлатӣ ҷавонони назаррас доранд. Саъю талоши он-ҳо, ҳамчунин, барои рушди варзиш ҳамчун омилҳои му-ҳимтарини пешбурди тар-зи ҳаёти солим ва дар арсаи байналмилалӣ ба таври шо-иста муаррифӣ кардани То-ҷикистони азизамон қобили таҳсин мебошад.

Ҳукумати мамлакат барои ҳалли масъалаҳои вобаста ба тарбия, таҳсил, қору фаъо-лият ва истироҳату фароғати ҷавонон, яъне, фароҳам овар-дани шароити зиндагии шо-иста барои онҳо тамоми иқ-

домоти заруриро амалӣ гар-донид истодааст. Аз ҷумла, тавассути қабул ва амалӣ на-мудани қонунҳо дар самти қору бо ҷавонон ва варзиш, татбиқи самараноки Страте-гияи сиёсати давлатии ҷаво-нон барои давраи то соли 2030 ва барномаҳои давлатӣ дар самти қору бо ҷавонон ва вар-зиш заминаҳои ташкилӣ ва ҳуқуқии рушди соҳа фароҳам гардидаанд.

Таъсиси Шурои миллии қору бо ҷавонон дар назди Президенти мамлакат, Шу-рои рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш, бунёд ва ба исти-фода додани марказҳои ҷаво-нон дар шаҳру ноҳияҳои мам-лакат, бунёди ҳазорҳо му-ассисаи таълимии ба талабо-ти замони муосир ҷавобгӯ ва дахҳо ҳазор иншооти муча-хазу замонавии варзиш аз ҷумлаи ҳамин иқдомот ба ҳи-соб мераванд.

Тавре ки қаблан низ гуфта будам, бо мақсади фароҳам овардани шароити ҳарчи беҳ-тар барои таълиму тарбияи наврасону ҷавонон ҳоло дар соҳаи маорифи кишвар 11 ло-иҳаи сармоягузори давлатӣ ба маблағи 4,6 миллиард со-монӣ татбиқ шуда истодааст.

Таъини солҳои соҳибистик-лолӣ дар кишвар 3670 му-ассисаи нави таҳсилоти ми-ёнаи умумӣ, 262 муассисаи томактабӣ ва 35 муассисаи таҳсилоти олии касбӣ сохта,

ба истифода дода шуд. Соли 1991 дар кишвар ҳамагӣ 13 муассисаи таҳсилоти олии касбӣ бо 69 ҳазор донишҷӯ фаъолият мекард. Ҳоло шу-мораи ин муассисаҳо ба 48 ва донишҷӯёни онҳо ба зи-ёда аз 214 ҳазор нафар раси-дааст. Имрӯз дар киш-вар 153 литсейи касбҳои техникӣ, коллеҷҳо ва курсҳои кӯтоҳмуддати касбомӯзӣ бо 141 ҳазор хонандаву донишҷӯ фаъолият дорад.

Илова бар ин, дар замони соҳибистиклолӣ беш аз 117 ҳазор ҷавонони боистеъдоди мамлакат барои таҳсил ба до-нишгоҳҳои бонуфузи 42 киш-вари пешрафтаи ҷаҳон фи-ристода шудаанд. Имрӯз 42 ҳазору 400 нафар ҷавонони боистеъдоди мо дар бехтарин муассисаҳои таҳсилоти олии 42 давлати пешрафтаи ҷаҳон таҳсили илм доранд.

Ҳамаи иқдомоти зикршуд-

аз ҷавонони созидаи Ватан умед дорем, ки бо омӯхтани илму донишҳои муосир, дар наvbасти аввал, илмҳои да-қиқ ва риёзӣ, эҷодкориву их-тироъкорӣ, ҷаҳонбинии ва-сеъ ва ташаббускорӣ дар ама-лӣ сохтани ин ҳадаф низ саҳми арзанда мегузоранд.

Ҷавонони мо, ки дар фазои истиклолу озодӣ, сулҳу субот ва ваҳдати миллӣ қамол ёф-таанд, бояд Тоҷикистони со-ҳибистиклол ва дастовардҳои онро чун неъматӣ бузургтари-ни миллати тоҷик хифз карда, бо қору амали созидаи худ Ватани маҳбуи хешро боз ҳам ободу пешрафта гардо-нанд.

Вазъи бисёр ноорому бесу-боти ҷаҳони муосир, аз ҷумла, бархӯрди тамаддунҳо, пеш аз ҳама, ба зехну шуру ва мафқу-раи наврасону ҷавонон таъси-ри манфӣ мерасонад.

Дар чунин марҳала ва ша-роити ҳассос шумо – фар-зандони Тоҷикистони соҳиб-ихтиёр бояд ҳамеша хушёру зирак бошед, забон, таърих, фарҳанг, расму ойинҳо ва дигар арзишҳои миллиро до-им ғиромӣ доред, ҳаргиз ба бегонапарастӣ роҳ надихед ва дар хотир дошта бошед, ки дар ҳимояи манфиатҳои миллати тоҷик ва давлати тоҷикон ҳар яки шумо низ масъулият до-ред.

Шумо – ҷавонони азиз, ки созидагонии фардои дурахшон-и Тоҷикистон ва сутуни бо-эътимоди давлату миллат ҳас-тед, ҳисси баланди миллӣ дошта бошед, Ватани маҳбуи худро сидқан дӯст доред, онро содиқона хифз намоед ва иф-тихор намоед, ки фарзандони яке аз миллатҳои бостонӣ ва соҳибфарҳангу тамаддунсози дунё ҳастед.

Ман ба ақлу заковат, худ-огохиву худшиносӣ, далери-ву шучоат, ғайрату матонат ва неруи зехниву ҷисмонӣ шумо – фарзандони даврони истиклоли Тоҷикистон эъти-моди қомил дорам. Бовар до-рам, ки шумо анъанаҳои ва-тандӯстиву ватандорӣ ва со-зандагиву бунёдкорӣи халқа-монро идома бахшида, Тоҷи-кистони азизамонро ободу пешрафта мегардонед ва об-рӯи онро дар арсаи байнал-милалӣ боз ҳам баланд мебар-доред.

Бори дигар ҳамаи шумо – ҷавонону наврасони кишвар-ро ба ифтихори Рӯзи ҷавонон самимона табрик гуфта, ба ҳар яки шумо тандурустӣ, иқболи нек ва дар қору фаъо-лияти созидагонӣ ба хо-тири пешрафти Ватани азизамон барору қомеъиро орзу мена-моем.

Рӯзи ҷавонон муборак бо-шад, фарзандони хушиқболи Ватан!

▶▶ Почтаи электронӣ «Омузгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефон барои тамос: 225-81-55

ШОДБОШӢ

НАҚШИ ФАЪОЛ ВА ОБРӢИ АФЗОЯНДАИ
ТОҶИКИСТОН ДАР АРСАИ ҶАҲОНӢ

Паёми шодбошии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ифтихори Рӯзи ҷаҳонии футбол
25.05.2025, шаҳри Душанбе

**Ҷамъатанони азиз!
Мухлисонӣ дӯстдорони варзиши
футбол!**

Ҷамаи шуморо ба ифтихори Рӯзи ҷаҳонии футбол, ки бо ташаббуси Тоҷикистон дар саросари олам таҷлил мегардад, самимона табрик меғӯям.

Як сол пеш, яъне, 7-уми майи соли 2024 Маҷмаи умумии Созмони Милали Муттаҳид бо пешниҳоди Тоҷикистон қатъномае қабул намуд, ки тибқи он таҷлили Рӯзи ҷаҳонии футбол расман ба тақвими байналмилалӣ ворид гардид.

Қобили зикр аст, ки ин иқдоми созанда боз як далели нақши фаъол ва обрӯи афзояндаи Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳонӣ ва саҳми он дар тақвияти арзишҳои умумибашарӣ, аз ҷумла, сулҳу дӯстӣ, ҳамдигарфаҳмӣ ва ҳамбастагиву ҳамкорӣ тавассути варзиш мебошад.

Футбол на танҳо яке аз намудҳои маъруф ва густаришёфтаи варзиш дар байни халқу миллатҳои гуногуни ҷаҳон аст, балки яке аз василаҳои муҳими солимгардонӣ, рушди ҷисмониву равонӣ ва таҳкими руҳияи инсондӯстиву ҳамбастагӣ дар ҷомеа ба ҳисоб меравад. Имрӯзҳо футбол дар кишвари мо дар марҳалаи нави рушд қарор дошта, шумораи ҳаводорону варзишгарон, махсусан, миёни наврасону ҷавонон пайвасти афзуда истодааст. Ин намуди зебои варзиш ҳоло на танҳо дар пойтахт, балки дар тамоми шаҳру ноҳияҳои кишвар рушд ёфта, ҳамчун унсӯри муҳими тарбияи ҷисмониву маънавӣ мавқеи хоса пайдо кардааст.

Бояд гуфт, ки рушду инкишофи тарбияи ҷисмонӣ ва варзишро бе бунёди инфрасохтори мучаххаз ва ба

талаботи замони имрӯза мутобик гардонидани иншооти бунёдшаванда тасаввур кардан ғайриимкон аст. Бо дарназардошти ин, Ҳукумати Тоҷикистон дар баробари дигар бахшҳои ҳаётан муҳим барои бунёду нафосозии инфрасохтори варзиш тадбирҳои мушаххасро амалӣ намуда истодааст. Дар даврони Истиқлоли давлатӣ дар саросари кишвар беш аз 7500 майдону майдончаҳои варзиш танҳо барои бозии футбол сохта, ба истифода дода шудаанд. Дар як соли охир дар шаҳру ноҳияҳои мамлакат 101 майдончаи замонавии футбол мавриди истифода қарор дода шуд.

Танҳо дар пойтахти мамлакат дар панҷ соли охир тавассути роҳандозии барномаҳои рушди варзиш беш аз 300 майдончаи варзиш бунёд гардида, шумораи умумии онҳо ба 500 расид.

Лозим ба ёдоварист, ки се барномаи давлатии рушди футбол барои

солҳои 2012-2016, 2017-2021 ва 2021-2026 амалишавии васеи ҷорабиниҳоро таъмин намуда, ба таҳкими инфрасохтор ва оммавӣ гардидани футбол дар миқёси кишвар заминаи мусоид фароҳам овард. Илова бар ин, се барномаи таълимӣ ва тайёрии варзишӣ барои мактабҳои варзишии шаҳру ноҳияҳои кишвар, як барномаи таълимӣ барои машғулиятҳои тарбияи ҷисмонӣ, беруназдари ва дарсҳои тарбияи ҷисмонӣ аз рӯи намуди футбол қабул ва аз ҷониби масъулину мураббӣҳои соҳаи варзиши мамлакат амалӣ гардида истодааст.

Бо дастгирии Ҳукумати мамлакат ва ҳамкории самараноки мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш бо Федератсияи футболи Тоҷикистон мусобиқаҳои футбол дар каламрави кишвар мунтазам баргузор гардида, ба ҷалби васеи ҷавонон, аз ҷумла, духтарон ба ин намуди варзиш

мусоидат карда истодаанд.

Ҷамъатанони азиз!

Натиҷаҳои назарраси варзишгарони тоҷик дар мусобиқаҳои минтақавию ҷаҳонӣ аз ҷумлаи самараҳои сиёсати давлат дар самти варзиш мебошанд.

Ҷойи хушнудист, ки бори нахуст дар таърихи давлатдорӣ нави тоҷикон дастаи миллии футболи кишварамон дар Ҷоми Осиё – 2023 ба марҳалаи ҷоракниҳӣ роҳ ёфт. Дастаи миллии футзали Тоҷикистон дар Чемпионати Осиё то марҳалаи нимниҳӣ баромада, дар чемпионати ҷаҳон низ иштирок намуд.

Хотиррасон менамоям, ки аз ҷониби Созмони Милали Муттаҳид пазируфта шудани Рӯзи ҷаҳонии футбол моро водор месозад, ки минбаъд низ барои рушду оммавигардонии ин намуди варзиш дар кишварамон кӯшиши бештар намоем. Ман ҳамчун Роҳбари давлат аз дастовардҳои варзишгарони тоҷик ифтихор дорам ва тамоми масъулони соҳа, мураббӣён, футболбозон ва алоқамандони ин намуди зебои варзишро бори дигар ба муносибати Рӯзи ҷаҳонии футбол самимона табрик меғӯям.

Бо эътимоди комил иброз медорам, ки футбол дар Тоҷикистон ҳамчун рамзи ваҳдат, ифтихори миллӣ, пешбурди тарзи ҳаёти солим ва омилҳои муҳими муаррифии давлати тоҷикон дар арсаи байналмилалӣ рӯз ба рӯз рушду инкишоф меёбад ва мухлисонӣ ҳаводорони ин намуди варзиш аз дастовардҳои наф ба нави футболбозони тоҷик руҳбаланду сарфароз мегарданд.

**Рӯзи ҷаҳонии футбол муборак бод,
дӯстдорони варзиш!**

www.president.tj

25 МАӢ – РӢЗИ ҶАҲОНИИ ФУТБОЛ

Ҷаҳони футбол хеле ҷолибу рангин аст ва ин намуди маъруфи варзишро сарнавишти ғураводисе насиб гашта. Пайдоиши футбол аз аҳди бостон (давраи то солшумории мо) ибтидо мегирад. Нахустин бозигари монанд ба ин бозӣ дар мамлаки Ҷин ва Юнони Қадим арзи ҳастӣ кардаанд. Пасантар дар Англия, Фаронса ва Италия ба футбол таваҷҷуҳ карда шуд. Дар марҳалаҳои аввал қоидаҳои асосноку мукаммал, шарту шароити созгори бозии мазкур вучуд надоштанд ва футбол батадрич давраи ташаккулёбии худро паси сар мекард.

Дар Тоҷикистони маҳбуби мо футбол дар нимаи аввали солҳои 20-уми асри ХХ пайдо шуд ва зуд мавқеи устувор карду маъмул гардид ва ҳаводорони зиёде дарёфт. Соли 1936 Федератсияи футболи Тоҷикистон созмон дода шуд ва як сол пас (1937) нахустин Чемпионати Тоҷикистон оид ба футбол баргузор гашт. Дастаи футболи «Помир»-и Душанбе чандин сол дар ҳайати Лигаи якум ва Лигаи олии ИҶШС бозӣ карда, ба қомебиҳо даст ёфт.

Ба Истиқлоли давлатӣ расидани Тоҷикистон марҳалаи навро дар рушди футболи

Ҷаҳониён Рӯзи футболро ҷашн мегиранд

миллии тоҷик ифтиҳо бахшид. Дастаи миллии мунтахаби ҷумҳурий оид ба футбол созмон дода шуд. Чемпионати Тоҷикистон ва Кубоки Тоҷикистон оид ба футбол роҳандозӣ гардид.

Ҷамхорӣ ва таваҷҷуҳи махсуси Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба рушди варзиши миллӣ, аз ҷумла, ба вусъату эътирофу мавқеи бесобиқа пайдо кардани футбол дар кишвар мусоидат кард. Дар як муддати кӯтоҳ дар ҳама минтақаҳои мамлакат майдонҳои мучаххазии футбол бунёд карда шуданд, ки дар онҳо наврасону ҷавонони зиёде машку тамрин мекунанд. Чемпионати Тоҷикистон оид ба футбол ҳар сол баргузор мешавад. Шухрати футболбозони тоҷик сол то сол меафзояд ва ҳоло чанде аз дастпарварони мактаби футболи кишвар дар давлатҳои хориҷӣ, дар ҳайати дастаҳои маъруф бозӣ мекунанд. Аз ҷумла, дарвозабони дастаи мунтахаби миллии Тоҷикистон Рустам Ятимов, ки айни замон дар ҳайати дастаи «Ростов»-и Федератсияи

Россия бозӣ мекунад, яке аз беҳтарин дарвозабонҳои лигаи олии ин мамлакат эътироф гардидааст. Дастаи миллии футболи Тоҷикистон ҳоло яке аз дастаҳои неруманди қораи Осиё доништа мешавад. Дар Ҷоми Осиё – 2023 дастаи мо дар сатҳи баланд ҳунарнамоӣ карда, ба марҳалаи ҷоракниҳӣ роҳ ёфт, ки ин дар таърихи футболи ҷумҳурий яке аз ҳодисаҳои фараҳбахш мебошад.

Барои ҳар ҷи бештар оммавият пайдо кардани футбол дар кишвар ва пайвасти тақмил ёфтани маҳорати футболбозони тоҷик Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустам Эмомалӣ кӯшишу ғайрати зиёд ба ҳарч медиҳанд. Ин сиёсатдори ҷавону иродатманд солҳост, ки Федератсияи футболи Тоҷикистонро раҳнамоӣ мекунад ва Раиси Ассотсиатсияи футболи Осиёи Марказӣ мебошанд. Дар давоми чанд соли охир бо ибтиқору дастгирии Федератсияи футболи Тоҷикистон дар ҷумҳуридаҳо варзишгоҳи наф, лунгаҳои таълимӣ, академияҳои фут-

бол, мактабҳои варзишӣ ва силсилаи иншооти махсус барои варзишгарон сохта шуданд, ки ҳама дар сатҳи технологияи муосир мучаххаз гардидаанд. Раиси шаҳри Душанбе кӯшиш бар он до-ранд, ки дар ҷумҳурий футбол давра ба давра рушд ёбад ва ҳар ҷи бештар оммавӣ шавад. Дар радиои азму талош ва ташаббусҳои зиёде пурсамарашон мухтарам Рустам Эмомалӣ ба ибтиқори байналмилалӣ даст зада, саҳфаи навро дар таърихи футболи ҷаҳон оғоз намуданд. Моҳи декабри соли 2023 Раиси шаҳри Душанбе лоиҳаи қатъномаеро ба ҷаласаи Созмони Милали Муттаҳид ирсол намуда, дар заминаи он пешниҳод карданд, ки 25 май Рӯзи ҷаҳонии футбол эълон карда шавад. Ин санаи муқаррарнамудаи мухтарам Рустам Эмомалӣ махсус баргузида шудааст, заминаи воқеи дорад ва аз оғаҳи қомили сиёсатдори ҷавони тоҷик аз таърихи футбол дарак медиҳад: 25 майи соли 1904 Федератсияи байналмилалӣ ассотсиатсияҳои футбол (ФИФА) таъсис дода шудааст. Маҷлиси умумии

Созмони Милали Муттаҳид ин пешниҳод ва ташаббусро пазируфт ва дар асоси қатъномаи ин ниҳоди бонуфуз 25 май Рӯзи ҷаҳонии футбол эълон гардид. Ин руҳдоди фараҳбахш барои Тоҷикистон ва тамоми Осиёи Марказӣ боиси ифтихор аст.

Инак 25 майи соли равон Рӯзи ҷаҳонии футбол дар тамоми кишварҳои дунё бошукӯху тантана таҷлил гардид. Паёми шодбошии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ифтихори Рӯзи ҷаҳонии футболро мухлисонӣ дӯстдорони футбол ва қулли сокинони мамлакат бо хушнудӣ пазируфтанд. Дар ин Паём, аз ҷумла, омадааст: «Футбол на танҳо яке аз намудҳои маъруф ва густаришёфтаи варзиш дар байни халқу миллатҳои гуногуни ҷаҳон аст, балки яке аз василаҳои муҳими солимгардонӣ, рушди ҷисмониву равонӣ ва таҳкими руҳияи инсондӯстиву ҳамбастагӣ дар ҷомеа ба ҳисоб меравад».

Дар доираи таҷлили Рӯзи ҷаҳонии футбол президенти Федератсияи футболи Тоҷикистон, мухтарам Рустам Эмомалӣ бо сафари қорӣ
(*Давомаи дар саҳ. 16*)

Аз 10 то 30 июн даври дуҷуми бақайдгирӣ ва азнавбақайдгирии довталабон барои иштирок дар имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ баргузор мегардад.

ХАФТАИ ВАЗОРАТ

Баррасии вазъи иҷрои барномаҳои давлатии соҳаи маориф дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ

23 майи соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чаласаи корӣ таҳти раёсати муовини Сарвазир Ҷумҳурии Тоҷикистон Дилрабо Мансурӣ доир гардид. Чаласа ба баррасии рафти иҷрои барномаҳои давлатии соҳаи маориф дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ бахшида шуда, дар он вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини якум ва муовинони вазир, сардори раёсати маориф, фарҳанг ва иттилооти Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, раисони шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ, сардорони раёсату шуъбаҳои дахлдори вазорат, мудирони шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ва дигар шахсони дахлдор иштирок намуданд.

Дар ибтидо раиси чаласа, муовини Сарвазир кишвар қайд кард, ки ҳадаф аз баргузори чаласа таҳлили вазъи иҷрои барномаҳои давлатӣ, муайянсозии мушкилиҳо ва пешниҳоди роҳҳои ҳалли онҳо мебошад. Мавсуф иброз дошт, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон стратегия ва барномаҳои зиёди давлатӣ қабул гардидааст, ки айни ҳол 2 стратегия ва 8 барномаи давлатӣ дар соҳаи маориф амалӣ гардида истодааст, ки татбиқи самаранокии онҳо ба рушди соҳаи маориф мусоидат менамояд.

Дар идома вазир маориф ва илм оид ба иҷрои барномаҳои давлатии болозикр дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ суханронӣ намуд. Дар баромади худ вазир қайд кард, ки сатҳи фарогирии кӯдакон ба таълиму тарбияи томактабӣ дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ нокифоя буда, як қатор шаҳру ноҳияҳо на танҳо аз иҷрои нақшаи сохтмони муассисаҳои томактабӣ ақиб мондаанд, балки ягон муассисаро ба истифода надодаанд.

Дар чаласа масъалаҳои рафти иҷрои «Барномаи давлатии рушди таҳсилоти томактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2025», «Барномаи рушди муассисаҳои томактабӣ ва таҳсилоти умумии хусусӣ барои солҳои 2022-2027 (марҳалаи якум – солҳои 2022-2024)» ва «Барномаи давлатии таъмини муассисаҳои таҳсилоти умумӣ бо кабинетҳои фаннӣ ва озмоишгоҳҳои мутахассисон ба таълимӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2025» мавриди

баррасӣ қарор гирифтанд.

Гуфта шуд, ки фарогирии кӯдакон ба таълиму тарбияи томактабӣ дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ нокифоя буда, сабаби асосии чунин вазъ дар иҷро нашудани нақшаи сохтмони муассисаҳои томактабӣ мебошад.

Муовини Сарвазир дар чараёни чаласа таъкид намуд, ки фарогирии нокифоя ва иҷро нашудани барномаҳо аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллӣ қобили қабул нест ва масъулин бояд барои беҳтар кардани вазъ чораҳои мушаххас андешанд. Таъкид гардид, ки дар ҳар маҳалле, ки беш аз 100 оила истиқомат мекунад, ҳатман муассисаи томактабӣ таъсис дода шавад.

Ҳамзамон, масъалаи таъсиси марказҳои рушди барвақтии кӯдак, ки шакли алтернативии муассисаҳои томактабӣ маҳсуб меёбад, мавриди баррасӣ қарор гирифт. Мутаассифона, нишондиҳандаи иҷрои нақша дар ин самт низ дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ нокифоя мебошад.

Ҳамчунин, дар чаласа масъалаи таъмини муассисаҳои таълимӣ бо кабинетҳои фаннӣ ва озмоишгоҳҳои таълимии мутахассисон мавриди муҳокима қарор гирифтанд. Бар асоси санҷишҳои ахир, истифода нагардидани таҷҳизоти харидорӣшуда ва насб нашудани онҳо аз камбудҳои ҷиддӣ доништа шуда, мақомоти маҳаллӣ дар якҷоягӣ бо мудирони шуъбаҳои маориф мувазаф гардиданд, ки ҷиҳати таъмини самаранокии истифодаи таҷҳизот тадбирҳои иловагӣ андешанд.

Дар ҷамъбасти чаласа муовини Сарвазир Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати иҷрои қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, супоришҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва татбиқи самаранокии барномаҳои давлатӣ, беҳтар намудани сатҳи таълиму тарбия, ҷамъбасти соли хониши 2024-2025, фарогирии бештари кӯдакон ба таҳсилоти томактабӣ, таъсиси марказҳои инкишофи кӯдак, сохтмони муассисаҳои томактабӣ, мутахассизгардонии озмоишгоҳҳо ва кабинетҳои фаннӣ хар як муассисаи таълимӣ, омодагӣ ба ҷашни Ваҳдати миллӣ ва сазовор пешвоз гирифтани ҷашни 35-солагии Истиқлоли давлатӣ ба масъулонии соҳаи маориф, раисони шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ва дигар шахсони дахлдор дастуру супоришҳои мушаххас дод.

Воҳӯрӣ бо ширкатҳои ноширии ватанӣ

22 майи соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон воҳӯрии вазир маориф ва илм Раҳим Саидзода бо роҳбарони муассиса ва ширкатҳои ноширии ватанӣ баргузор гардид.

Дар воҳӯрии масъалаҳои марбут ба ҷилавгирӣ аз амалҳои коррупсионӣ ҳангоми ҷопи китобҳои дарсӣ, боло бурдани сифати нашри китобҳои дарсӣ, сари вақт дастрас намудани маводи таълим ба хонандагон ва назорати чараёни истеҳсол ва нашр мавриди баррасӣ қарор гирифтанд.

Вазир маориф ва илм Раҳим Саидзода таъкид намуд, ки нашри китобҳои дарсӣ дар дохили кишвар яке аз иқдомҳои муҳимми Вазорати маориф ва илм дар заминаи дастуру супоришҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад, ки ҳадафи он рушди соҳаи полиграфияи ватанӣ, баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулоти дохилӣ ва коҳиш додани вобастагӣ аз хизматрасониҳои хориҷӣ мебошад. Имрӯз ҷопи 64 номгӯи китоб бо теъдоди

беш аз 4 миллион нусха дар 21 ширкати ноширии ватанӣ идома дорад. Мо интизорем, ки бо риояи талаботи техникӣ ҳукукӣ, саривақт пардохт шудани ҳаққи қалами му-

қаноатмандӣ карданд.

Масъалаи дигари мавриди таваҷҷуҳ, сари вақт пардохт намудани ҳаққи қалами муаллифон буд. Қайд гардид, ки пас аз ғолиб омадан дар озмун

аллифон ва беҳбуд бахшидани сифати истеҳсолот, ҳамкорӣҳои дучониба ба сатҳи нав бардошта мешаванд. Вазорат дар сурати риояи нашудани талаботи шартномаҳо чораҳои қатъиро амалӣ менамояд. Дар идома роҳбарони ширкатҳои ноширӣ пешниҳодҳои худро доир ба тақмили равандроҳои ҳамкорӣ ва беҳтар намудани чараёни ҷопи китобҳои ироа намуда, аз дастгирии вазорат ва имкониятҳои фароҳамгардида изҳори

ширкатҳо уқдадоранд, ки ҳаққи қаламро сари вақт ва пурра пардохт намоянд.

Дар охир бо дарназардошти пешниҳодҳои иштирокчиён таъсиси комиссияи вижа ҷиҳати санҷиши сифати адабиёти таълимӣ ва иқтидори техникӣ ширкатҳои ноширӣ ба нақша гирифта шуд. Қарор шуд, ки баҳри тавсеаи ҳамкорӣ ва таъмини сифат, тамоми раванди нашр дар асоси талаботи техникӣ ва санадҳои меъёрию ҳукукӣ назорат гардад.

Таваҷҷуҳ ба рушди соҳаи маориф

23 майи соли 2025 таҳти раёсати вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода чаласаи навбатии назоратӣ баргузор гардид. Дар чаласа муовинони вазир, сардорони раёсату шуъбаҳои дастгоҳи марказӣ, роҳбарони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, марказҳои тобӣ ва дигар қорамандони соҳа иштирок намуданд.

Дар оғози чаласа вазир маориф ва илм иброз дошт, ки дар партави сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қорҳои ободонӣ, сохтмони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва томактабӣ дар ҷумҳурӣ идома дорад. Ҳамзамон, таваҷҷуҳи бевосита ва пайвастаи Пешвои миллат ва дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба соҳаи маориф заминаи муҳимми рушди устувор ва бомароми ин соҳаи ҳаётан муҳимро фароҳам овардааст. Маҳз дар заминаи ин сиёсати дурбинона, солҳои охир заминаҳои моддию техникӣ, мазмуни барномаҳои таълимӣ ва имкониятҳои таҳсилот вусъат пайдо намудааст.

Сипас ҳисоботи сардори раёсати илм ва инноватсияи Вазорати маориф ва илм Аҳмадҷон Раҳмонзода оид ба «Вазъи таълим дар зинаи магистратура ва докторантура аз рӯи ихтисос (PhD) дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ ҷумҳурӣ», сардори раёсати иқтисод, банақшагирӣ дар соҳаи маориф ва илм Иброҳим Сафарзода оид ба «Таҳлили иҷро қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 майи соли 2006, №197 «Дар бораи муқаррар намудани имтиёзҳо ба

омӯзгорони ҷавон», директори Маркази ҷумҳуриявии муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ Муяссара Давлатзода оид ба «Рафти омодагии истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон дар соли 2025» ва сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ Ҳикматулло Саидзода дар мавзӯи «Вазъи иҷрои Дастурамали вазифавии ҳайати роҳбарикунанда ва омӯзгории муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори ҳайати мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 январи соли 2021)» шунда шуд.

Дар идома масъалаҳои вазъи таълим дар зинаҳои магистратура ва докторантура (PhD) дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ кишвар, сифати

таълим, омодагии кадрҳои илмӣ ва рушди нуруи илмӣ миллӣ, роҳандозии механизмҳои амалӣ ва тақвияти дастгирии омӯзгорони ҷавон, фароҳамсозии шароити мусоиди истироҳат, фарогату рушди маънавии кӯдакон дар истироҳатгоҳҳои тобистона ва масъалаҳои марбут ба тақмили масъулияти касбӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтанд.

Дар охир вазир маориф ва илм ба ҳозирин ҷиҳати иҷрои дастуру супоришҳои Сарвари давлат, хуб ба роҳ мондани раванди таълиму тарбияи насли наврас, беҳтар намудани сатҳи сифти таълим дар зинаҳои магистратура ва докторантура (PhD) дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ кишвар, дастгирии омӯзгорони ҷавон, омода намудани истироҳатгоҳҳои тобистона ба қабули кӯдакону наврасон, тозаву озода намудани гирду атрофи муассисаҳои соҳаи маориф ва ҷанде дигар супоришҳои қатъӣ дод.

ХАФТАИ ВАЗОРАТ

Рақамикунонии
андоз ва татбиқи
хидматрасониҳои давлатӣ

20 майи соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон семинар-машварат оид ба татбиқи хидматрасониҳои давлатии мақомоти андоз дар шакли электронӣ баргузор гардид.

мебошад.

Дар идома Назирҷон Назирзода-намоёндаи Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи рақамикунонии низомии андоз ва татбиқи хидматрасониҳои электронӣ дар мақомоти андоз ва истифодабарии барномаи «Андози ман» аз ҷониби шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ суҳанронӣ намуд.

Гуфта шуд, ки ин иқдомҳо барои пардохти электронии андоз, кам намудани шумораи андозҳо, поин овардани меъёри пардохти он, тақмили имтиёзҳои андозӣ, бақайдгирии бақии молу маҳсулот ва дигар нағвиҳо барои беҳтар кардани шаффофият ва самаранокии низомии андоз дар кишвар муҳим мебошанд.

Дар семинар, ҳамзамон, масъалаҳои ҷалби сармоягузорӣ, ҳавсамандгардонӣ ва мусоидат ба рушди фаъолияти соҳибкорӣ, таъмини устувори воридоти андозҳо ва дигар пардохтҳои хатмӣ дар бучети давлатӣ, баланд бардоштани иқтидори истеҳсоли ва содироти мамлакат, андоз ва намудҳои андоз дар кишвар ва имтиёзҳои андозӣ дар соҳаи маориф ва илм баррасӣ гардиданд.

Бо ташаббуси Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастгирии Сафорати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Британияи Кабир дар бузургтарин чорабинии ҷаҳонӣ дар бахши таҳсилот - Форуми умумичаҳонии таҳсилот – 2025 (Education World Forum) низомии маорифи миллии Тоҷикистон муаррифӣ гардид.

Муаррифии низомии маорифи
миллии Тоҷикистон

Форуми мазкур ҳамасола дар шаҳри Лондони Британияи Кабир бо иштироки намоёндагони воломақоми низомии таҳсилоти кишварҳои ҷаҳон баргузор гардида, ҳамчун яке аз платформаҳои калидӣ барои арзёбии дурнамо, таҳлили вазъ ва рушди ҳамкорӣҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи маориф шинохта шудааст.

Мавзӯҳои калидии баррасишаванда дар форум ҷалби технологияҳои рақамӣ ба таҳсилот, татбиқи усулҳои муосири таълим, масъалаи иқлим ва инноватсия дар муассисаҳои таълимӣ, рушди касбии омӯзгорон ва таҳкими низомии ҳамкорӣҳои байналмилалӣ мебошанд.

Соли равон Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар форуми мазкур Амонулло Файзуллозода, сардори раёсати муносибатҳои байналмилалӣ Вазорати маориф ва илми намоёндагӣ намуда, зимни суҳанронҳои ҷаҳонӣ соҳаи маориф, дастовардҳои соҳаи охир, ташаббусҳои байналмилалӣ Роҳбарияти олии мамлакат ва омодагии Тоҷикистонро барои таҳкими ҳамкорӣҳои самарабахш бо кишварҳои шарик дар самти маориф муаррифӣ карданд.

Сардори раёсати муносибатҳои байналмилалӣ вазорат дар доираи форуми мазкур бо як қатор роҳбарон ва коршиносони созмонҳои таҳсилоти Британияи Кабир ва байналмилалӣ вохӯриҳои дучониба анҷом дод. Дар ҷараёни вохӯрӣ ва суҳбатҳо тавачҷуҳи махсус ба густариши ҳамкорӣҳо дар самтҳои татбиқи барномаҳои таҳсили дудиплома, кушодани филиал ва факултетҳои муштарак, ташкил ва гузаронидани мактабҳои тобистона ва курсҳои тақмили ихтисос, нашри маводи таълимӣ ва китобҳои дарсӣ, табодули донишҷӯён ва омӯзгорон, ҳамкориҳои илмӣ ва академӣ дар сатҳи байналмилалӣ зоҳир гардид.

Иштироки ҷиёни форум омодагии худро ҷиҳати таширӣ ва шиносӣ бо имкониятҳои мавҷудай соҳаи маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон иброз намуданд.

20 майи соли 2025 дар шаҳри Норақ даври ҷамъбастии Озмуни ҷумҳуриявии расми беҳтарини кӯдакони дар мавзӯи «Қоидаҳои беҳатарӣ аз сӯхтор» баргузор гардид.

Дар ифтитоҳи чорабинӣ муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода, раиси шаҳри Норақ Иброҳим Мирзозода, сардори Сарраёсати ҳадамоти давлатии оташнишонии ВКД Рустам Мирзозода, роҳбарону кормандони сохторҳои марбути Вазорати маориф ва илм ва Вазорати корҳои дохилӣ, инчунин, хонандагони синфҳои 4-11 аз муассисаҳои таҳсилоти умумии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Сугдӣ, Хатлон, шаҳри Душанбе ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурий ширкат варзиданд.

Озмуни мазкур бо

мақсади баланд бардоштани маърифати ҳуқуқиву амниятӣ кӯдакон, рушди хисси масъулиятшиносӣ ва тарбияи ватандӯстиву далерии насли наврас сурат гирифта, ба баланд бардоштани сатҳи донишу

Ҷамъбасти озмуни «Қоидаҳои
беҳатарӣ аз сӯхтор»

малакаи амалӣ ҷиҳати пешгирӣ ва муқовимат ба ҳолатҳои фавқулода, бахусус, сӯхтор равона шудааст.

Муовини вазири маориф ва илм иброз дошт, ки ин гуна озмунҳо дар заминаи сиёсати давлатии тарбияи шаҳрвандони солим-андеш ва масъул амалӣ шуда, ба ҳифзи молияи шахсӣ,

амниятӣ ҷомеа ва ташаккули тафаккури эҳтиётӣ насли наврас мусоидат мекунам. Вазорат минбаъд низ барои татбиқи чунин ташаббусҳои муҳим бо мақсади тақвияти фардоштани сатҳи донишу

кӯдакону наврасон омода мебошад.

Раиси шаҳри Норақ зикр намуд, мо кӯшиш мекунем, ки муҳити солим ва созанда ро барои рушду парвариши кӯдакони ватандӯсту донишманд ва нигоҳдории онҳо аз хатари сӯхтор ва дигар ҳолатҳои фавқулода фароҳам намоём.

Дар ҷараёни ҷамъбасти ғолибони озмун аз байни садҳо хонандаи кишвар муайян гардида, ба марҳалаи ниҳой роҳ ёфтанд. Аз миёни онҳо 3 нафар сазовори ҷойи аввал, 3 нафар ҷойи дуюм, 5 нафар ҷойи сеюм ва 15 нафар бо ифтихорнома ва тухфаҳои хотиравӣ қадрдонӣ гардиданд.

Масоили муҳим дар ҷаласаи ситод

22 майи соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи ситоди таъмини муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо омӯзгорон баргузор гардид, ки дар он сардорони раёсатушӯбаҳои дахлдор вазорат, сардорони раёсатушӯбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои кишвар, директорони марказҳои рушди истеъдодҳо, мактабҳои Президентӣ ва литсейҳои мақоми ҷумҳуриявӣ дошта ва дигар кормандони соҳаи маориф ба тариқи ҳузурӣ ва мачозӣ иштирок намуданд.

Ҷаласаро муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода ифтитоҳ намуда, доир ба аҳамияти идоракунии муассир, тақвияти сатҳи таълим ва тарбияи хонандагон, танзими раванди аттестатсионӣ ва омодагии муассисаҳо ба соли таҳсили нав изҳори назар кард. Дар ҷаласа масъалаҳои ҷамъбасти даврии дууми Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯги субҳи доноӣ китоб аст», омодагӣ ба аттестатсия аз синф ба синф гузарондан ва хатм, бо таъкиди қатъӣ ба пешгирии ҷамъоварии ғайрикунунии маблағҳо, нақшаи ташкили чорабиниҳои «Занги камолот», таъмири муассисаҳои таълимӣ бо дастгирии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва кумитаҳои падару модарон, назорати равандҳои таълиму тарбия тавассути ташкил ва гузаронидани санҷишҳои ногаҳонии сатҳи таълимӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва умумӣ мавриди барасӣ қарор дода шуданд.

Таъмини мутахассисони ҷавон бо ҷойи кор

Дар толори раёсати Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров бо иштироки намоёндагони Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, сардорону мудирони раёсатушӯбаҳои маориф, кадрҳо ва корҳои махсуси шаҳру ноҳияҳои вилоят тақсимои мутахассисони ҷавони донишгоҳ доир гардид.

Тақсимои ниҳой ва бо ҷойи кор таъмин намудани мутахассисони ҷавон, ки гурӯҳҳои бучавии донишгоҳро хатм менамоянд, тибқи «Низомномаи тақсимои ва бо ҷойи кор таъмин намудани мутахассисони ҷавон» ва дигар санадҳои меъёриро ҳуқуқӣ ба роҳ монда шуд.

Соли таҳсили 2024-2025 Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи ака-

демик Бобочон Ғафуровро 4901 нафар муҳассилин хатм менамоянд, ки аз онҳо 1981 нафар ба шӯбаи рӯзона рост меояд. Аз ин теъдод 365 нафар ихтисосҳои омӯзгориро аз тариқи бучавӣ ва 147 нафар тавассути квота, дар мачмӯъ, 502 нафар хатм менамоянд.

Соли дуум аст, ки зиёда аз 245 нафар муҳассили курси 4-уми ихтисосҳои алоҳида ва курси 5-уми ихтисосҳои ҳамгирои шакли таҳсили рӯзона ва фосилавӣ (ғоибона) бо мақсади аз байн бурдани норасоии кадрҳои омӯзгорӣ тибқи фармоиши вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гузаронидани таҷрибаомӯзии дарозмуддат ба шаҳру навоҳии вилоят фиристода шуда, ба ҳайси омӯзгор фаъолият намуданд.

Шабакани ҷавонон оид ба захираҳои об ва иқлим таъсис дода шуд.

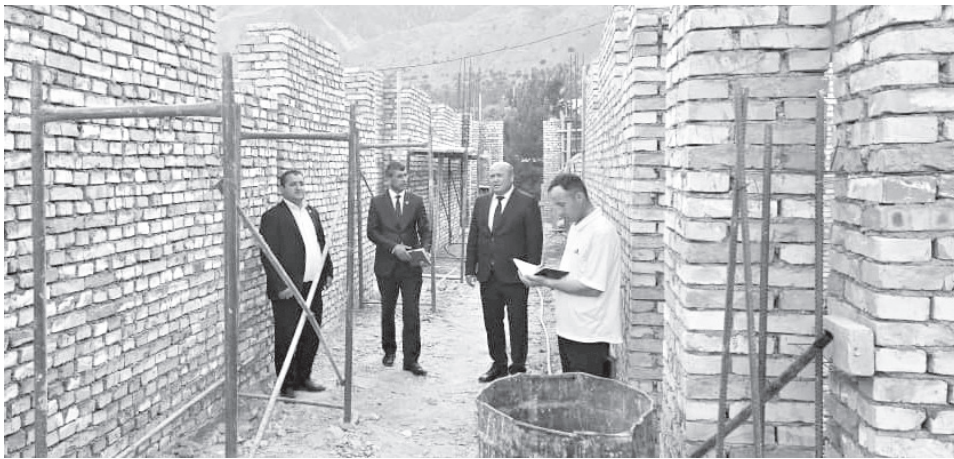
ХАФТАИ ВАЗОРАТ

22 майи соли 2025 муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаффарзода аз раванди сохтмони муассисаи тахсилоти миёнаи умумии №40-и ноҳияи Дарвоз боздид намуд.

Зимни боздид ба муовини вазири маориф ва илм иттилоъ дода шуд, ки муассисаи таълимӣ бо шароити муосирӣ таълим аз 3 ошёна барои 560 хонанда дар ду баст пешбинӣ шудааст ва аз 8 синфхона иборат аст. Ҳоло сохтмони муассисаи мазкур бомаром идома дошта, дар назар аст, ки соли қорӣ ба истифода дода шавад.

Дар идома муовини вазир бо масъулини сохтмони иншоот доир ба масъалаҳои саривақт ба итмом расонидан ва мавриди истифода қарор додани иншоот мулоқоти судманд анҷом дод.

22 майи соли 2025 дар идомаи сафари қорӣ ҷиҳати назорати рафти қорҳои сохтмони муассисаҳои тахсилоти томактабӣ миёнаи умумӣ ва марказҳои инкишофи кӯдак дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаффарзода аз рафти сохтмони марказҳои инкишофи кӯдаки деҳаҳои Вишхарф ва Будунӣ Ҷамоати деҳоти Язғуломи ноҳияи Ванҷ боздид намуд.

Боздид аз рафти сохтмони муассисаҳои таълимӣ

Ба муовини вазири маориф ва илм иттилоъ дода шуд, ки марказҳои мазкур, дар умум, метавонад 100 нафар кӯдакро ҷалб намоянд.

Сохтмони марказҳои зикршуда пурра ба анҷом расида, рангу бори гирду атрофи панҷараҳо идома дорад. Сохтмони мазкур аз ҷисоби маблағҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон сохта шуда, дар ҷашни Ваҳдати

миллӣ ба истифода дода мешавад.

22-юми майи соли 2025 дар идомаи сафари қорӣ ҷиҳати назорати рафти қорҳои сохтмони муассисаҳои тахсилоти томактабӣ, миёнаи умумӣ ва марказҳои инкишофи кӯдак дар вилоти Бадахшон муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаффарзода аз рафти

сохтмони муассисаҳои томактабӣ хусусӣ дар деҳаҳои Дерӯшон ва Дерзудӣ ноҳияи Рӯшон боздид намуд.

Ба муовини вазири маориф ва илм иттилоъ дода шуд, ки дар деҳаи Дерӯшон сохтмони кӯдакестони хусусӣ дуошёна барои 70 нафар кӯдак бо тамоми шароит идома дошта, аз ошхона, ҷойи хоби кӯдакон, утоқи қорӣ қормандон ва майдонча барои бозӣ иборат мебошад.

Дар деҳаи Дерзудӣ ноҳияи Рӯшон бошад, муассисаи томактабӣ барои 60 нафар кӯдак пешбинӣ шуда, он аз як ошёна, хуҷраи бозии кӯдакон, ошхона, ҳоҷатхона ва майдони бозии кӯдакон иборат мебошад.

Сохтмони иншооти мазкур аз ҷисоби соҳибқорон бунёд шуда, дар муҳлатҳои муайянгардида ба истифода дода мешаванд.

Боиси зикр аст, ки дар доираи сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон солҳои охир бунёди сохтмон ва азнавсозии муассисаҳои тахсилоти томактабӣ ва миёнаи умумӣ, ба истифода додани муассисаҳои таълимии типӣ нав вусъат ёфта, заминаҳои мазкур ба баланд ғаштани сатҳи сифати тахсилот дар кишвар мусоидат намудааст.

Тақвияти тадбирҳои зиддикоррупсионӣ

Дар доираи нақшаи баргузори суҳбату вохӯриҳои онд ба муқовимат бо коррупсия дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи васеи қормандони дастгоҳи марказӣ баргузор гардид.

Дар ҷаласаи мазкур муовини вазири маориф ва илм Равшан Қаримзода, сарнозири раёсати муқовимат бо коррупсияи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қормандони вазорат иштирок ва суҳанронӣ намуданд.

Дар оғози ҷаласа муовини вазири маориф ва илм таъкид дошт, ки аз рӯзҳои нахустини ба даст овардани Истиқлоли давлатӣ масъалаи муқовимат бо коррупсия дар меҳвари сиёсати давлатдорӣ ва раҳнамоии хи-

рақмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дошта, ҳамеша дар радиҳои афзалиятҳои стратегии кишвар баррасӣ мешавад. Вазорати маориф ва илм низ дар асоси ин сиёсати давлатӣ мунтазам тадбирҳои мақсаднокро роҳандозӣ менамояд, ки ҳадафи он таъсиси фазои солим, шаффоф ва ҷавобгӯ ба талаботи метёрҳои ҳуқуқии зиддикоррупсионӣ дар тамоми зинаҳои низоми маориф мебошад. Намояндаи агентӣ дар баромади худ ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва ташкилии мубориза бо коррупсияро тавзеҳ дода, ба аҳамияти маърифатнокии қормандон ва иштироки фаъоли ҷомеа дар пешгирии омилҳои хавфно-

ки коррупсионӣ ишора намуд. Зикр гардид, ки баланд бардоштани сатҳи огоҳии ҳуқуқии қормандони маориф ва таҳкими масъулияти шаҳрвандӣ дар ин самт нақши қалбӣ дорад.

Ҳамзамон, дар ҷаласа таъкид гардид, ки Вазорати маориф ва илм бо мақсади тақвияти заминаҳои ташкиливу ҳуқуқӣ, бо мақомоти махсус-гардонидашудаи мубориза бо коррупсия ва дигар ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамқориро густариш дода, барои тарғиби маърифати зиддикоррупсионӣ ва риояи қонунгузори зиддикоррупсионӣ пайвасти ҷораҳо меандешад.

Дар интиҳои ҷаласа ихори умедворӣ қарда шуд, ки ҷунин ҳамқориро дар оянда низ тақвият ёфта, бо ҷалби ҳамҷонибаи қормандони муассисаҳои тахсилоти миёнаву олии, паҷуҳишгоҳҳо ва муассисаҳои тобеи вазорат заминаи бозғатимоди муҳити бидуни фасодро дар низоми маориф таъмин хоҳанд қард.

Рақамикунонии маориф дар ВМКБ

Дар доираи тадбири қорори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Барномаи қорӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ дар муассисаҳои тахсилоти умумӣ барои солҳои 2024-2028», ба 21 муассисаи тахсилоти умумии шаҳру ноҳияҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон таҷҳизоти муосири техникӣ, аз ҷумла, компютерҳо, тахтаҳои электронии интерактивӣ ва дигар воситаҳои таълимӣ дастрас гардиданд.

Ин иқдом бо дастгирии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва маблағгузориҳои Фонди захиравии Президенти мамлақат амалӣ гардид, як ҷузъи муҳими сиёсати давлатии рушди соҳаи маориф махсус меёбад. Он ба раванди рақамикунонии муассисаҳои таълимӣ дар минтақаи дурдасти

кишвар таҳким мебахшад.

Дар назар аст, ки дар панҷ соли оянда тамоми муассисаҳои тахсилоти умумии ВМКБ ба шабакаи Интернет, синфхонаҳои компютерӣ, тахтаҳои электронӣ ва китобхонаҳои рақамӣ пайваст гарданд. Ҳамзамон, системаи иттилоотии идоракунии соҳаи маориф (EMIS), платформаҳои таълимии электронӣ ва таҳияи ҳазорон китоби рақамӣ ва маводи интерактивӣ амалӣ қарда мешаванд.

Барномаи давлатӣ ба баланд бардоштани сатҳи саводнокии рақамии омӯзгорон ва хонандагон, инчунин, ташкили муҳити рақамии таълимӣ дар муассисаҳои нигаронида шудааст. Тибқи нақша, дар оянда ҳаммаи муассисаҳои таълимии ВМКБ ба шабакаи ягонаи таълимии миллӣ пайваст шуда, аз платформаҳои муосири рақамӣ истифода хоҳанд бурд.

Дар доираи сафари хидматӣ ба иёлати Аризонаи Иёлооти Муттаҳиди Амрико қормандони Маркази барномаҳои байналмилалӣ Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо донишҷӯёни тоҷик, ки дар доираи Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» дар Донишгоҳи давлатии Аризона таҳсил менамоянд, вохӯрӣ ва суҳбат анҷом доданд.

Дар Донишгоҳи давлатии Аризона 13 нафар донишҷӯи тоҷик, ки асосан, дар ихтисосҳои барои иқтисоди миллӣ кишвар зарур, аз ҷумла, иқтисод, технологияҳои иттилоотӣ, муҳандисӣ ва фанҳои дақиқ таҳсил доранд, ба таҳсил фаро гирифта шудаанд.

Зимни вохӯрӣ намояндагони Маркази барномаҳои байналмилалӣ аз шароити зист, сатҳи хидматрасониҳо, муҳити таҳсил ва дастрасии донишҷӯён ба захираҳои таълимӣ боздид ба амал оварда, аз наздик бо қараёни таҳсилоти онҳо ошно гардиданд.

Намояндагони Маркази барномаҳои байналмилалӣ дар қараёни суҳбат бо донишҷӯён аз тавачҷуҳи пайвасти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Пешвои муаззами миллат, муҳтарам

Суҳбат бо донишҷӯёни тоҷик

Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба ҷавонон ёдовар шуда, зикр қарданд, ки ҷавонон ҷун кишри ояндасоз дар кишвар ҳамҷонибаи дастгирӣ ёфта, ба онҳо имкониятҳои васеъ барои қору таҳсил фароҳам оварда шудааст. Маҳз дар ҳамин замина, таъсиси Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» далели возеҳи тадбири сиёсати хирадмандона ва дурбинонаи Давлату Ҳукумати кишвар нисбат ба ҷавонони лаёқатманд мебошад.

Дар қараёни вохӯрӣ масъалаҳои муҳими тарбияи ватандӯстӣ, худшиносии миллӣ, дурӣ ҷустан аз ҳар гуна ғояҳои ифротӣ, самаранок истифода бурдани вақт, омӯзиши забонҳо ва фанҳои муосир, инчунин, омодагӣ ба бозғашт ва саҳмгузори дар рушди кишвар мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Қормандони Маркази барномаҳои байналмилалӣ аз донишҷӯён даъват ба амал оварданд, ки бо дониши муосир, ҷаҳонбинии илмӣ ва ахлоқи ҳамида шарафи миллатро дар ҳориҷи хифз намуда, баъди хатми таҳсил бо дили гарм ба Ватан баргарданд ва дар таҳкими соҳаҳои

афзалиятнокии иқтисодиву иҷтимоии кишвар саҳми арзанда гузоранд.

Дар доираи сафари хидматӣ ба иёлати Флоридаи Иёлооти Муттаҳиди Амрико қормандони Маркази бар-

номаҳои байналмилалӣ бо гурӯҳи донишҷӯёни тоҷик, ки бо Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» таҳсил менамоянд, вохӯрӣ анҷом доданд.

Дар вохӯрӣ ҷаҳор донишҷӯи тоҷик аз Донишгоҳи байналмилалӣ Флорида ва як донишҷӯ аз Донишгоҳи давлатии Каролинаи Шимолӣ иштирок намуданд.

Намояндагони марказ зимни вохӯрӣ бо шароити зист, муҳити таълим, сатҳи хидматрасониҳо ва дастрасии донишҷӯён ба захираҳои таълимӣ ва

қараёни таҳсилоти онҳо аз наздик ошно гардиданд.

Дар қараёни суҳбат бо донишҷӯён аз тавачҷуҳи пайвасти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба ҷавонон ёдоварӣ гардид. Гуфта шуд, ки таъсиси Стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» далели равшани сиёсати хирадмандонаи Давлату Ҳукумат дар самти рушди захираҳои инсонӣ ва пуштибонии насли нав мебошад.

Маркази матбуоти Вазорати маориф ва илм

БА ИСТИҚБОЛИ КОНФРОНСИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ САТҲИ БАЛАНД ОИД БА ҲИФЗИ ПИРЯХҲО

Мусаллам аст, ки таъсири манфии тағйирёбии иқлим ба захираҳои об ва пайдоиши муаммоҳое, чун афзоиши ҳарорати ҳавои наздизиминӣ дар садаи охир, ки боиси коҳиш ёбии ва азбайравии захираҳои об, аз ҷумла, пиряхҳо гардидааст, мушкилоти экологии инсонро боз мураккабу афзун намуда, дар ин замина, офатҳои фоҷиаборо ба бор овард. Мувофиқи Нишондиҳандаҳои рушди ҷаҳонӣ давоми 60 соли охир ҳарорати ҳаво дар сатҳи сайёра аз 0,5°C то 1,0°C афзуда, боиси таъсири амиқ ба захираҳои об, махсусан, пиряхҳо гардидааст. Дар баробари ин, қориносои арзёбӣ мекунад, ки ин раванд ҳамасола ба иқтисодиёти ҷаҳон то 2 трлн долларӣ афзоишро ворид намуда, бо рушди демографӣ ҳиссаи замини кишти ба ҳар сари аҳоли ва таъмини аҳоли бо оби тозаӣ нӯшоқӣ тадриҷан коҳиш меёбад. Азбаски дар тамоми манотиқи қураи арз қисми зиёди захираҳои об аз пиряхҳо сарчашма мегиранд, бинобар ин, таъсири манфии гармишавии иқлим, қабл аз ҳама, дар коҳиш ёбии ҳаҷм ва майдони пиряхҳо мушоҳида мешавад.

Дар ин маврид бояд тазаккур дод, ки баҳри омӯзиши пиряхҳои Тоҷикистон ду маротиба (солҳои 1928 ва 1957) экспедицияҳои бузурги илмӣ тадқиқотӣ сомон дода шуда, ҳолати пиряхҳо, қабати барф ва динамикаи шароити метеорологӣ дар ноҳияҳои кишвар мавриди омӯзиш қарор гирифтанд. Арзёбиҳои илмӣ нишон медиҳанд, ки аз соли 1956 то соли 1990 захираи пиряхҳои Осиёи Марказӣ беш аз 3 маротиба коҳиш ёфтааст, ки ин ба ҳар сола, ба ҳисоби миёна 0,6-0,8% ва 0,1% кам шудани майдону ҳаҷми яхҳо баробар аст. Дар баробари ин, тибқи далелҳо, пиряхҳои Тоҷикистон, ки манбаи асосии дарёҳои ҳавзаи баҳри Арал мебошанд, давоми асри гузашта зиёда аз сеяки ҳаҷми худро гум кардаанд. Дар ин маврид, ҳақ ба ҷониби Пешвои муаззами миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аст, ки зимни суханронии ҳеш дар ҷаласаи нахустини Панили сатҳи баланд оид ба масъалаҳои об ва иқлим ба ҳолат ва дурнамои пиряхҳои Тоҷикистон ва ҷаҳон тавачҷуҳи махсус зоҳир намуда, аз ҷумла, дар баробари раванди босуръати таназзули пиряхҳои Арктика, Антарктида ва Гренландия, аз тағйироти ҷиддӣ дар пиряхҳои континенталӣ (хушкӣ) ёдовар гардиданд. Зеро аз рӯйи натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ, танҳо давоми 70-80 соли охир пиряхи Ванҷах беш аз як километр ақибнишинӣ карда, масоҳаташ то 44 км² ва ҳаҷмаш 15 км³ коҳиш ёфтааст.

Аз ин ҷо бармало мегардад, ки ҳеҷ як натиҷаи дастовардҳои ниҳодҳои минтақавию байналмилалӣ раванди таназзули пиряхҳо ва коҳиш ёбии майдонҳои яхистонро ба андозаи ташаббуси Пешвои махбуби миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, яъне, Соли байналмилалӣ хифзи пиряхҳо (соли 2025), Рӯзи ҷаҳонӣ хифзи пиряхҳо (21 март) ва таъсири Бунёди махсуси байналмилалӣ хифзи пиряхҳо ба таври возеҳу равшан ба ҷомеаи ҷаҳонӣ нишон дода натавонистанд. Зеро иқдоми навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти пиряхҳоро ҳамчун ҷузъи таркибии даври гидрологӣ ва таъсири обшавии босуръати онҳоро ба иқлим, муҳити зист, экосистемаҳо, саломатии аҳоли ва рушди устувор, махсусан, зикр намуда, таъсири гармишавии глобалии иқлимиро боиси коҳиши густурдаи криосфера арзёбӣ менамояд. Ва дар натиҷаи таъсири манфии гармишавии глобалии иқлим устуворӣ дар ноҳияҳои кӯҳсор коҳиш ёфта, миқдори мавсими маҷрои об ва захираҳои обро дар ҳавзаи дарёҳои барфу пиряхдор, аз ҷумла, ҳавзаи дарёҳои Тоҷикистон тағйир додааст ва маҳз ин омил ба паст шудани маҳсулоати кишоварзӣ, афзоиши нороиҳои об ва баландшавии сатҳи оби баҳру уқёнусҳо таъсир мерасонад.

Маълум мегардад, ки тағйирёбии глобалии иқлим ба масъалаи бағоят муҳимми ҷомеаи ҷаҳонӣ дар асри XXI табдил ёфта, он на танҳо мушкилоти кишварӣ алоҳида ё минтақавӣ, балки мушкилоти тамоми қураи арз ва инсоният мебошад ва маҳз тағйирёбии иқлим боиси баландшавии ҳарорати ҳавои наздизиминӣ атмосфера, густариши биёбоншавӣ, коҳиш ёбии захираҳои об, вусъат ёбии ра-

он сокини сайёра, хусусан, дар кишварҳои хурди ҷазираӣ ва манотиқи наздизиминӣ онҳо таҳдид ба бор орад. Маҳз бо дарназардошти ин мушкилот, иқдоми навбатии Сарвари давлат, ки чандин иқдоми тавъам ба он ва наҷибро дар бар мегирад, аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ба хушнудӣ пазируфта шуд ва 14 декабри соли 2022 Маҷмаи Умумии СММ зимни баргузори иҷлосияи 77-уми худ Қатъномаи «Соли 2025 –

хадафу уҳдадорихои марбут ба обу иқлим ва пиряхҳоро экология, бахусус, баргузори Конфронси байналмилалӣ хифзи пиряхҳо, ки рӯзҳои 29-31 майи соли 2025 дар шаҳри Душанбе баргузор хоҳад гашт, саҳм хоҳад гузошт.

Ҳамин тавр, барои хифзи пиряхҳо ва коҳиш додани таъсири тағйирёбии иқлим, кам кардани партовҳои газҳои гулхонаӣ, пешбурди таҷрибаҳои устувор ва дастгирии тадқиқот оид ба хифзи пиряхҳо бағоят муҳим аст ва ҷомеаи ҷаҳониро зарур аст, ки дар масири мубориза бо тағйирёбии иқлим ҷораҳои муштаракӣ саривактӣ андешад:

Коҳиш додани партови газҳои гулхонаӣ. Гузариш ба манбаҳои барқароршавандаи энергия, баланд бардоштани самаранокии энергия ва қабули энергияи устувор амалия, ин-

гардидааст ва хадафи асосии он ба коҳиш додани газҳои гулхонаӣ, барқарорсозии ҳолати экологии ҳавои атмосфера, нигоҳдории устувори тавозуни табиӣ, мутобикшавӣ ба равандҳои тағйирёбии иқлим нигаронида шудааст.

Мусоидат ба рушди устувори равиши махсуси мушаххасест, ки хадафи он таъмини тавозун байни рушди иқтисодӣ, хифзи муҳити зист ва эҳтиёҷоти иҷтимоӣ мебошад. Барои хифзи пиряхҳо ва экосистемаҳои рушди устувор нақши муҳим бозида, ба коҳиши таъсири антропогенӣ ва тағйирёбии иқлим мусоидат менамояд. Дар ин самт бояд аз ҷониби кишварҳои мутаракқӣ ба давлатҳои рӯ ба рушд, ки аз тағйирёбии иқлим осебазиранд, барои инкишоф додани инфрасохтори устувор, дастрасӣ ва идоракунии устувори об, гузариш ба иқтисоди сабз дастгириро бештар намоёнд. Зеро агар кишварҳои бузурги саноатӣ дар партови газҳои гулхонаӣ саҳми асосӣ дошта бошанд, вале кишварҳои аз он бештар осеба мебинанд, давлатҳои рӯ ба рушд мебошанд. Бинобар ин, раванди мазкур имкон медиҳад, ки захираҳои табиӣ боэҳтиёт истифода шаванд ва экосистемаҳо, аз ҷумла, пиряхҳо хифз шаванд. Ин равиш ҳам барои хифзи табиат ва ҳам барои таъмини рушди иқтисодӣ, ки ба наслҳои оянда таъсири манфӣ намерасонад, муҳим мебошад.

Баланд бардоштани огаҳӣ. Омӯзиши аҳоли дар бораи аҳамияти пиряхҳо ва пайомдаҳои манфии таназзули пиряхҳо барои баланд бардоштани уҳдадорихои байналмилалӣ

Раванди обшавии пиряхҳо ва алоқамандии он бо тағйирёбии иқлим

ванди пиряхҳо дар сатҳи сайёра, аз ҷумла, Тоҷикистон, зиёдшавии офатҳои марбут ба он гардидааст. Ҳарчанд Ҷумҳурии Тоҷикистон дар партовҳои газҳои гулхонаӣ дар миқёси минтақа ва ҷаҳон саҳми ночиз дорад, вале яке аз кишварҳои ба раванди мазкур осебазиранд арзёбӣ мешавад. Тавъам ба ин, обшавии пиряхҳо ва коҳиш ёбии майдонҳои яхистон на танҳо барои Тоҷикистон ва минтақаи Осиёи Марказӣ, балки барои тамоми кишварҳои ҷаҳон ташвишвар мебошад. Ба гунаи мисол, аз рӯйи арзёбиҳо, давоми 70 соли охир 98%-и майдонҳои яхистони Венесуэла коҳиш ёфта, мувофиқи пешгӯии қориносои, пиряхҳои Индонезия, Мексика ва Словения бо ин мушкил рӯ ба рӯ мешаванд ва дар маҷмӯъ, то соли 2100 аз 20 то 80 дарсади пиряхҳои қураи арз ба ҳолати амиқ таназзул ёбӣ гирифта мешаванд. Албатта, раванди мазкур дар ҳолат, ки 60% захираҳои оби минтақаи Осиёи Марказӣ аз пиряхҳои Тоҷикистон сарчашма мегиранд.

Мусалламан, мушкилоти мавҷуда ва дигар масоили марбут ба онро Пешвои муаззами миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон амиқан ва бо диди хеле фарох таҳлил баррасӣ намуда, «Соли байналмилалӣ хифзи пиряхҳо»-ро ҳамчун иқдоми моҳияти ҷаҳонӣ инсонидошта пешниҳод карданд. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пиряхҳоро захираи асосии оби соф арзёбӣ карда, изҳор доштанд, ки обшавии босуръати онҳо дар баробари зиёдшавии истеъмоли об, ки бо афзоиши аҳоли ва рушди иқтисодӣ вобастагӣ дорад, метавонад ба оқибатҳои бағоят манфӣ оварда расонад. Мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид доштанд, ки обшавии пиряхҳои Арктика, Антарктида ва дигар ноҳияҳои яхистони наздик ба баҳру уқёнусҳо боиси баландшавии сатҳи уқёнуси Ҷаҳонӣ гардидааст ва ин омил, дар навбати худ метавонад ба ҳаёт ва накуҳавии садҳо милли-

Соли байналмилалӣ хифзи пиряхҳо»-ро бо иттифоқи оро ва ҷонибдорӣ 153 кишварӣ ҷаҳон пазируфт. Ҳамин тавр, пешниҳоди ироашудаи ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳсияти Сарвари хирадманду дурандешӣ он, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби раёсат ва кишварҳои узви СММ дастгирӣ ёфтанд:

- эълон гардидани 21-уми март – Рӯзи байналмилалӣ хифзи пиряхҳо;

- эълон шудани соли 2025 – Соли байналмилалӣ хифзи пиряхҳо;

- дар назди СММ таъсис додани Бунёди боварии байналмилалӣ барои саҳмгузорӣ ба хифзи пиряхҳо;

- дар соли 2025 (29-31 май) баргузор намудани нахустин Конфронси байналмилалӣ оид ба хифзи пиряхҳо дар шаҳри Душанбе.

Маврид ба зикр аст, ки хадафи меҳвари Конфронси байналмилалӣ оид ба хифзи пиряхҳо дар доираи Соли байналмилалӣ хифзи пиряхҳо пешбурди талошҳои ҷаҳонӣ ҷиҳати коҳиш додани таъсири манфии тағйирёбии иқлим ба пиряхҳо, баргараф намудани раванди обшавии пиряхҳо ва таъсири густурдаи он тавассути амалиёти муштарак, навоариҳои илмӣ ва ҳамоҳангии фаъолияти сиёсӣ байни кишварҳо ва ниҳодҳои минтақавию байналмилалӣ, тавассути сафарбар намудани захираҳо ва мусоидат ба ҳамкорихои байналмилалӣ мебошад. Ҳамзамон, зерҳадафҳои асосии конфронси мазкур аз тақвият бахшидани тадқиқоти илмӣ ва мониторинги динамикаи пиряхҳо, коҳиш додани оқибатҳои иқтисодӣ иҷтимоӣ раванди таназзули пиряхҳо ва пешбурди стратегияҳои ҳамгиршудаи мутобикнамоӣ, аз қабалии системаҳои огоҳкунии бармаҳал ва коҳиши хатари офатҳои табиӣ иборат мебошад. Аз ин рӯ, бо боварии қомул метавон гуфт, ки ҷомеаи ҷаҳонӣ, ҳамчунин, дар татбиқи саривактӣ дигар

тиҳоии дурусту устувори ҳар як фард барои кам кардани партови газҳои гулхонаӣ бо ҳаракатҳои шахсӣ, аз ҷумла, интиҳоии дуруст ва устувор дар рафти фаъолияти ҳаёт метавонанд нақши калон гуздоранд. Ҳарчанд ин дар назари аввал ночиз менамояд, вале дар маҷмӯъ, аҳоли метавонад миллиардҳо тонна CO₂, CH₄,

N₂O ва дигар газҳои захираҳои сарфа кунанд. Интиҳоии дурусти устувор ва қадамҳои муҳим дар масири мубориза бо тағйирёбии иқлим, кам кардани истеъмоли аз меёр зиёди ғушт ва истифодаи ҷойивазкунандаи он бо маҳсулоати лӯбиғӣ, хариди маҳсулоати маҳаллӣ, хариди ашёи таъмиршаванда, истифодаи энергияи барқароршаванда, сарфа намудани барқ дар хона, бештар пиёдагардӣ ё бо велосипед, поезд, электроавтотбус, троллейбус сафар кардан ва амсоли инҳо мебошанд.

Хифзи экосистемаҳо. Хифзи ҷангалҳо ва барқарорнамоии онҳо, ботлокзорҳо, богҳои манзараҳо, системаи экологии баҳриву уқёнусӣ ва дигар экосистемаҳои табиӣ ба танзими иқлим ва азхудкунии гази карбон кумак мекунад. Ёдовар шудан ба маврид аст, ки бо ин мақсад, бо ташаббуси бевоқифаи Пешвои муаззами миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Барномаи мушаххаси давлатӣ оид ба кабудизоркунии барои давраи то соли 2040 қабул

оид ба хифзи онҳо муҳим аст. Аз ҷумла, тавассути корҳои тарғиботӣ ташвиқотӣ, навору гузоришҳои кӯтоҳи тарбиявӣ ба воситаи ВАО (рӯзнома, маҷалла, радио, телевизион, сономаҳои интернатӣ) ва ғ.

Дар маҷмӯъ, обшавии босуръати пиряхҳо мушкилоти глобалӣ буда, аз ҷомеаи ҷаҳонӣ татбиқи амалии ҷораҳои саривактӣ таҷриропазирро тақозо менамояд. Бо ҳалли масъалаҳои тағйирёбии иқлим, сармоягузорӣ ба равишҳои тадбирҳои мутобикшавӣ ва рушди ҳамкорихои байналмилалӣ инсоният метавонад дар хифзи ин захираҳои табиӣ ҳаётан муҳим ва таъмини ояндаи устувори наслҳои оянда мусоидат намояд. Бо андешидани чунин тадбирҳои инсон метавонад барои таъмини устувори захираҳои табиӣ, махсусан, обу пиряхҳо ва хидматҳои муҳимми онҳо ба сайёраи Замин ва бошандагонии он мусоидат намояд.

Хубон НАЗИРӢ,
рӯзноманигор

Дар Конфронси байналмилалӣ сатҳи баланд оид ба хифзи пиряхҳо иштироки беш аз 2200 нафар аз давлатҳои хориҷӣ тасдиқ шудааст.

Садриддин Айнӣ ва инқилоби маданӣ

МУҚАДДИМА

Мухимтарин масъалае, ки устод Садриддин Айнӣ ҳаёти худро ба ҳаллу фасли он сарф намудааст, тарғиби зарурати донишандӯзӣ, маърифаткунонии саросарӣ, ташвиқи оммаи мардум барои расидан ба истиклоли рухиву равонӣ ҷиҳати ноил гаштан ба пирузии инқилоби маданӣ, таъсис, рушд ва пойдоории давлати миллии тоҷикон буд.

Мутаассифона, дар шароити кунунӣ, агар бо така ба принципи таърихӣ дарки воқеияти ҳастӣ муҳокимаронӣ кунем, раванди ташаққули мафкураи қисме аз насли ҷавон самти диалектикаи инқилоби баръакс – бухрони хавфноктар аз замони Айнӣ касб кардааст.

Ҷаҳонбинӣ ва идеологияи хурофотӣ сабаб гашт, созмонҳои экстремистиву террористӣ давра ба давра шакл бигиранд. Ҳалқаҳои махфии он тамоюл ва имконоти барои давлати миллий хатарзоя афзояндаро аз худ нишон диҳанд.

Ин ҷараёнҳои махлут бо ифротгароӣ дар ягон давр ҷунин вусъати пахншавӣ надоштанд, агар дахшати замони ҷанги шаҳрвандиро истисно кунем.

Омилҳои аслии фоҷиа аз камбудии тарбия дар шароити оила (1), нотаъвонии мактаб (2), заифии муҳити маънавӣ (3) ва инфрасохтори ташаққули ҳисси ватандорӣ баробарвазн ба ҷаҳонбинӣ таассубгароёна (4), адами масунияти (иммунитети) ақидаӣ дар муқобили таҳрики ғояҳои зиддимиллӣ (5) сарчашма мегиранд.

Маълум аст, **ҷаҳонбинӣ маҷмуи систематикунонидашудаи муҳтавои руҳи инсон – анғезандаи воқуниши амалии ӯ нисбат ба муҳити атроф аст. Маҳз ҳамин ҷавҳар воқеиятро ба тарзи идеалӣ дар худ инъикос мекунад. Баҳогузорӣ, ҳамзамон, нақшаи тағйири онро тарҳрезӣ менамояд.**

Адабиёт муҳимтарин воситаи ташаққули руҳ, ҷаҳонбинии воқеӣ – муассиртарин василаи сохтани давлати миллӣ аст. Агар ин амал бо дарки интиҳоби мавзуи рӯз, ҳамчун ниёзи иҷтимоӣ – таърихӣ, мақсаднок, устодона, нишонрас, ба умеди ноил гардидан ба натиҷаи меҳнати нависанда тарҳрезӣ ва анҷом шавад. Ҷунонӣ мо онро дар эҷодиёти устод Садриддин Айнӣ мебинем.

Тимсоли (образи) вазъ ва намунаи ояндаи ҷунин дигаргуниро дар ақли худ ҷой медиҳад. «Мебинанд». Роҳу восита ва усули бамақсадрасиро интиҳоб мекунад.

Бидуни шак, тафсири мазкур ифодаи классикии таърифи шинохти табиат, ҷамъият ва тафаккур аст. **Муҳим ба назар мерасад, ки ҳангоми арзёбии инкишофи ҷаҳонбинии узви ҷомеа, дар маҷмӯъ, шуури ҷамъиятӣ, формулаи ёдишуда мадди назар гирифта шавад.** Махсусан, вақте суҳан дар бораи ҷараёни ифротшавии ҷомеа, оқибатҳои на чандон дур ва агар пешгирӣ нашлавад, фоҷиабори он равад.

Адабиёт муҳимтарин воситаи ташаққули руҳ, ҷаҳонбинии воқеӣ – муассиртарин василаи сохтани давлати миллӣ аст. Агар ин амал **бо дарки интиҳоби мавзуи рӯз, ҳамчун ниёзи иҷтимоӣ – таърихӣ, мақсаднок, устодона, нишонрас, ба умеди ноил гардидан ба натиҷаи меҳнати нависанда тарҳрезӣ ва анҷом шавад.** Ҷунонӣ

мо онро дар эҷодиёти устод Садриддин Айнӣ мебинем.

Мавзуи баҳси мо, тавассути хотиррасон кардани заҳматҳои эҷодии ин нобиғаи илм ва каломи бадеӣ, қўишиши наздик кардани адабон ва адабиёти муосир ба дарки ҳолати бухрони рухиву равонӣ ва воқеияти вазъи маънавии қисме аз аъзои ҷомеаи имрӯза мебошад. Зеро муътақид ҳастем: **«Суҳанҳо ҳеҷ арзише надо-ранд, агар идеяҳои ифода намуда, бо далелҳо зарурат ва ҳақиқати онҳо исбот нагарданд»** (В.Г. Белинский. Собрание сочинений. Т.8. – М.: 1982. – С.107).

ЗАРУРАТИ ИҶТИМОИИ АЙНИШИНОСӢ

Аз давраи ба Истиклоли давлатӣ расидани миллати тоҷик чанд даҳсола сипарӣ гашт.

Таърихи навтарин бори дигар исбот кард, халқ замоне соҳибдавлат мегардад, ки зарурати ногузир ва бе-

ва маданӣ комгор ва дар муносиботи байналхалқӣ соҳибхитӣ барпо намояд. Ба тарзи дигар, бунёди муассисаи ҷавобгӯ ба манфиатҳои миллиро, бо назардошти шароити рақобатҳои пешгӯинашавандаи геополитикӣ, асос гузорад ва устувор созад.

Дуруст аст, **«ёдовари давлат набояд чизи дигаре бошад, ғайр аз рӯйдодҳои муассир. Давлат муҳокимаронӣ намекунад. Ҳарф намезанад. Аз худ ғайри-лияти натиҷаманд нишон медиҳад»**. (В.Г. Белинский. Т.4. – М.: 1954. – С.7). Ин аст табиати таъйиноти принсипалӣ ва императивии давлат.

Аммо яке аз классикони фалсафаи эмпиризм меомӯзад: **«Инъикоси табиатро дар тафаккури инсон бояд ба тарзи «шахсудамона», на ба тарзи «номуайян», на бидуни ҳаракат, на бидуни зиддият, балки дар шакли абд-ии ҳаракат, руҳ додани зиддиятҳо ва ҳаллу фасли онҳо фаҳмидан лозим аст»** (Иқтибос аз асари Л. Живкович. Теория социального отражения. – М.: Прогресс, 1969. – С. 49).

Собиқ давлати пуриктидори дар шашаки рӯйи замин истикрор, ин қонунмандии диалектиқиро сарфи назар кард. **Шикаст хӯрд.** Аз харитаи сиёсии олам нопадид гашт.

Дар алоқамандӣ бо ҷунин воқеият, дар шароити кунунӣ масъалаи ҳифз ва афзун гардонидани дастовардҳои муҳимми замони Истиқлол аз мавзӯҳои марказии давлатдорӣ ба ҳисоб меравад.

Аммо дарки ҳақиқати воқеӣ ва тибқи он ноил гаштан ба пешрафт ва муваффақият, дар раҳи рост муяссар намегардад. Тибқи ифодаи мантиқии Аристотел дар асари машҳураш **«Сиёсат»**, **давлат мебошад раванди ташаққули мафкураи сиёсии аҳли ҷомеа ро мадди назар бигирад. Ба он таъсиргузор бошад.**

Дар ин маврид, формулаи ҳолати муайянкунандагӣ доштани ҳастӣ нисбат ба руҳ ва ҷаҳонбинӣ, зухуротеро касб кардааст, ки мутаассифона, дараҷаи донишу хиради қисме аз аъзои ҷомеаи мамлакатҳои мусулмоннишин ба фаҳми муҳтавои найрангҳои геополитикӣ намерасад. Ба осонӣ, дар қўтоҳмуддат онҳоро раҳгумзада мекунонад. Аз манзалати истифодабаранда ва ҳимоякунандаи манфиатҳои миллий, **«дарегу дард, ки гофил зи кори хештан»** (Ҳофиз), **ба унсури истифода ва роҳбариишаванда ҳамчун усулу восита мубаддал мегардад.**

Ба ин мантиқ, суҳани Уинстон Черчил шоистаи ёдоварист. Ӯ дар

оғози **Ҷанги дуҷуми ҷаҳон**, дар хусуси нафари ташаббускори он, бо таассуфу нафрат, изҳор дошта буд: **«Бубинед, як ефрейтор тамоми дунёро ба дахшат овард»**.

Суҳан сари муаммоест, ки ҳамагӣ чанд ашхоси ҷаҳолатпешаи аз **мантиқи миллат ва манфиатҳои миллӣ, давлат ва давлатдорӣ** ноогоҳ, бар болои **«ҷумхурии мардумаш саросар босавод»** ҷунон мушқил эҷод карданд, ки ҳазорон назариётчи, олим, мутафаккир ва сиёсатмадору давлатдор дар посухгӯӣ ба он суолот лол монданд.

Сабаби ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистон низ, аз ҳамин ҳақиқат иборат буд.

Боиси таассуф аст: **«Таърих ба инсон меомӯзад, ки инсон аз таърих чизеро намеомӯзад»** (Г.В.Ф. Гегель. Лекции по философии. – Санкт-Петербург: 2000. – С. 55).

Акнун ҳамаи аъзои ҷомеаи тоҷикон ҳастем, ки **ҷаҳолат, таассуб, торикӣ, бефарҳангӣ, нодонӣ, чоразарӣ, бедонишӣ, носипосӣ, осони аз омӯхтан, илмсизӣ ва натиҷаи он оҳарманӣ – ҳанӯз ҳам дар ҳазор шакли хурофот дар муқобили сохти давлатдорӣ, донишситоӣ, ақлгароӣ, нексиголӣ, додгарӣ, ватанпарварӣ, хидматгӯзорӣ ба халқу миллат, рисолатишносӣ, ҳушмандӣ, балоғатсолорӣ, номусгароӣ аҳли Аҷам муқоризаи ошкору пинҳон мебаранд.** Дар олами ғаразпарвар растагор меҷӯянд. Пуштибон меёбанд. Гоҳе муваффақ ва дастболо мешаванд.

Тули асрҳо мушқили аслии ва фоҷиабори миллати тоҷик ҳамин буд ва ҳаст.

Ба ҳамаи ин суолҳо дар осори ҷовидонаи Садриддин Айнӣ посух ёфтан мумкин аст. Онҳо дастур ва роҳнамои маорифи халқ мебошанд, на танҳо барои Вазорати маориф.

САДРИДДИН АЙНӢ – САРЧАШМАИ МАЪНАВИИ ТАЪСИС ВА ТАҲКИМИ СОХТИ ДАВЛАТДОРӢ

Масъалаи **муҳтаво, руҳ, мантиқ, мундариҷа ва маънавиёти миллӣ** истилоҳоти мураккаб ҳастанд. Агар мо онҳоро ҳамчун **мафҳум, категория ё дефинитсия** истифода карданӣ бошем. Агар мо бо ин «силоҳ» вориди баҳс шудани бошем.

Дар яке аз мусоҳибаҳои охири, узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, мунаққиди барҷаста Соҳиб Табаров коромад, сифат, мундариҷаи адабиёти пешин ва муосирро бо ҳам муқоиса карда, аз ҷумла, меғӯяд:

«...бо вуҷуди ин, мани 23-соларо соли 1947 ба аъзогии Иттифоқи нависандагон пазируфтанд. Он вақт иттифоқ 33 аъзо дошт. Ҳоло 400-500. Он вақт ҳар сол, ақаллан, 10-15 асари нағз ба дасти хонанда мерасид. Аммо имрӯз дар 10-15 сол як асари хуб ҳам ба майдон намеояд. Имрӯз ҳама узви Иттифоқ...»

Канӣ шумо ду-се адаби замони Истиқлолро ба ман гӯед, ё китобаширо ба ман оред... ман кӯру кар. Асараширо баланд – баланд хонед. Ман фаҳмам. Ана баъд мебинем. Наметавонед! Зеро нест!» (Ҳафтаномаи «Тоҷикистон», №15. 15.04.2015)

Ба гуфти В.Г. Белинский, асар ҳамон аст, ки хонанда онро на кам аз ду бор, батақдор, бо иштиёқ хонад. Ва

(Давоми дар саҳ. 8)

(Аввалин дар сах. 7)

ба дигарон бо завқи баланд қисса намояд.

Дар муддати сад соли мавҷудияти Тоҷикистон ҳамчун истилоҳи сиёсӣ, *муҳтаво ва ҷараёни ташаққули шуури миллӣ* аз мавзӯҳои марказии қаламбадастони ватанпараст маҳсуб мегардид.

Сарфи назар аз камбудихо, адабиёти бадеӣ, матбуот, васоити ахбори умум, дар маҷмӯъ, дар ин ҷараёни масъулиятноки таърихӣ нақши мусбат доштанд.

Албатта, иҷрои муваффақонаи ин вазифа кори сахл нест.

Қудрати нависанда, тавоноии ӯ дар истеъдод (1), донишу хирад ва фазилати (2) ўст. Асоснокии ин фарзиро академик будани нависандагони

Садриддин Айнӣ ва

ичтимоии асримиёнагии Шарк, худро шогирди чилсолаи Инқилоб эълон намуд. Инқилобе, ки асли онро дунявият ташкил мекард.

Худи Айнӣ вобаста ба замон ва муҳити ба камол расиданаш, имкони даст ёфтан ба адабиёти илмӣ, *ки инқилоби иҷтимоиро ҳамчун дигаргун кардан, барҳам задан, шикаст додан, форматсияи иҷтимоӣ-иқтисодии кӯҳна, ба минбар нишондани низомии пешбар, мутараққӣ ва инсонмехвар тафсир мекард*, надошт.

Дар шароити Бухорои

Айнӣ бетаъсир намонд.

Садриддин Айнӣ, ба ғайр аз *ҷаҳонбинии динӣ – сҳоластикӣ*, боз ба вучуд доштани назарияи дигар – *нақши инсонӣ донишманд дар дигаргунсозии ҳаёти ҷомеа* ниёз дошт. *Ва аз адабиёти дастрас ба ҳамин суолҳои худ посух меҷуст.*

Албатта, баъдан ин дастоварди маънавӣ дар суҳанони Садриддин Айнӣ ибров гаштааст.

Аммо раванд ва воқеияти ташаққули шахсияти худи мутафаккиро ҳам бояд ба инобат гирифт. Ҳамчун ҷавонмарди ташнаи дониш, то замони шиносӣ бо эҷодиёти Аҳмади Дониш, Айнӣ бо маъхазҳои асосии инсонпарваронаи адабиёти классикӣ оғоз аз Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосими Фирдавсӣ, Абуалӣ ибни Сино, Умари Хайём, Носири Хусрав, Низомии Ганҷавӣ, Абдурахмони Ҷомӣ, Саъдии Шерозӣ, Ҳофизӣ Шерозӣ, Камоли Хучандӣ, Сайиди Насафӣ, Мирзо Абдулқодири Бедил ва дахҳо мутафаккирони бузурги таърихи ҳазорсолаи адабиёти тоҷик шиносӣ баркамол дошт. Ва баҳраварии эҷодкорона аз мафкураи таърихӣ – ҷоннисориҳои абармардонӣ майдони сиёсат ва ақидаҳои маорифпарваронаи адабиёти классикӣ – тамаддуну фарҳанги ниёгон, оқибат ҳимоя кардан ва ба истиқлол расидани миллатро тавассути ин нависандаи баркамол ва дигар ҷавонмардони муборизу фидойи сабаб шуд.

Ҳамзамон бо ин, асарҳои равшангаронаи Аҳмади Дониш, ҳамчун дидгоҳи бозбинии замони истибдодӣ амирӣ, ҷамъбасти мантиқӣ ва ифодакунандаи вазъи ҷаҳонбинӣ ва фазошиносии давр, тақони ҷиддӣ барои дарк ва инъикоси воқияти замони Айнӣ маҳсуб мегарданд.

Дар давраи навини Истиқлоли давлатӣ, ки худшиносии миллӣ аз муҳимтарин масъалаи суботи давлатдорист, ҷойи Айнӣ ҳамчун олим ва адиби мубориз ҳолист. Дар оғози асри гузашта Айнӣ бо вучуди маҳдудияти зимом ва тангии замон, дар байни обу оташ роҳи зиндагии худро интиҳоб кард.

Таърихи таҳаввули ҷаҳонбинӣ ва афкори миллати тоҷик дар тӯли ҳазор сол, бори дигар исбот кард, ки руҳ, маънавият, дидгоҳ, нуқтаи назари сиёсӣ, ки онро дар маҷмӯъ, идеология ном мебаранд, ҳосияти иманентии диалектикӣ надоранд. Он аз воқеият, ки амали мақсаднок ва бошуурунаи инсон, аз муҳимтарин ҷузъи он мебошад, вобаста аст.

Оғоз аз ҳамин нуқтаи дарк ва камоли андеша, муборизаи ақидавӣ ва инқилобии Айнӣ муҳтавои баробарвазн ба воқеият гирифт.

Дар ин маврид, Айнӣ муносибати худро ба ҳукумати амирӣ аз лиҳози мавқеъгирии сиёсӣ қишлоқи тағйир дод (1). Хурофотро ҳамчун усул, воқеият, ҳамсафар ва ҳимоятгари аслии маънавӣ ва ҷисмонӣ ҷинойтҳои амирӣ бар зидди оммаи мардуми ноогоҳу бесарпаноҳ шинохт (2). Дониш, ки идеологизми таҳмилий ва урфу одати аҷнабиён, дар ягон ҳолат наметавонад созгори имрӯзу ояндаи босубот ва умедбахшии халқи азияткашидаи тоҷик бошад (3). Ба ҳулосае омад, ки ягона роҳи озодӣ, аввалан, дар тағйири моҳият ва мундариҷаи ҷаҳонбинӣ, руҳиву равонӣ – дар истиқлоли зехни инсон аст. Бидуни он озодиҳои воқеӣ ва

ояндасоз хобу ҳаёлу шиору орзуе беш нест (4). Ва ин дастовард, танҳо тавассути рӯ овардан ба илм, босавод кардани оммаи мардум (5) ва баҳраварӣ аз нуқтаи бунёдӣ, таъаххӯр – таърих ва тамаддунӣ миллати ўст. На афсона ва тахайюли дигар (6).

Ин ақидаҳои барои миллат ҳаётбахшро Садриддин Айнӣ дар тӯли умри бобаракати худ ҳам бо суҳан, ҳам бо қалам ва ҳам бо қадам исбот кард.

АЙНӢ – ДОҲӢИ АДАБИЁТИ НАВИНИ ТОҶИК

Садриддин Айнӣ дар таърихи тоҷикон, аз ҷумла, дар мураттабсозӣ, муаррифӣ, рушди адабиёти он сармашк, абармард, воломақом, соҳибдафтар, баландҳиммат, Рустами таърихсози миллат, муҳандис ва бозофарандаи забони адабии ҳозираи тоҷик, масъулиятшинос, инқилобчи матин, озодихоҳ, муҷассамаи бузурги хувияти миллӣ буд, ҳаст ва менамояд.

Дар давраи навини Истиқлоли давлатӣ, ки худшиносии миллӣ аз муҳимтарин масъалаи суботи давлатдорист, ҷойи Айнӣ ҳамчун олим ва адиби мубориз ҳолист.

Дар оғози асри гузашта, Айнӣ бо вучуди маҳдудияти зимом ва тангии замон, дар байни обу оташ роҳи зиндагии худро интиҳоб кард.

Аммо дар ин маънӣ Айнӣ мисли худ ҳамфикру ҳамакидаи яқдилу рӯинтан надошт.

Ба дарбор ҳамчун шоир даъват гардид. Онро рад кард. Нахост қаҳрамони ягонаи ба миллати худ бегона бошад. Дар саҳнҳои дилшикаста нашуд. Муборизаашро идома дод. Ба оммаи мардуми бесаводи азияткашида, маҳкум ба бадбахтӣ ва «тири фалак» хӯрда мурочиат намуд. Онро

Садриддин Айнӣ дар таърихи тоҷикон, аз ҷумла, дар мураттабсозӣ, муаррифӣ, рушди адабиёти он сармашк, абармард, воломақом, соҳибдафтар, баландҳиммат, Рустами таърихсози миллат, муҳандис ва бозофарандаи забони адабии ҳозираи тоҷик, масъулиятшинос, инқилобчи матин, озодихоҳ, муҷассамаи бузурги хувияти миллӣ буд, ҳаст ва менамояд.

бузург Садриддин Айнӣ, Мирзо Турсунзода, Чингиз Айтматов ва баъзе аз қаламкашони сатҳи ҷаҳонӣ тасдиқ мекунад.

Адабиёт илм аст. Нависандаи ҳақиқӣ олим. Ў медонад, ки адабиёт ҳам шакли фаёлияти пурмуҳтавои ҷомеаи инсонист. Мақсад аз он омӯхтан, тадқиқи оламу одам, тафаккур, равандҳои ҷомеа, ҷараёнҳои табиат ва қонунмандии тараққиёти онҳост. *Барҳам, ба адабиёти воқеӣ-нигорӣ ҳеч зарурат намеронад, агар байни зухурот ва моҳияти раванди ҳаёти ҷамъиятӣ номуайяний, нофаҳмӣ, мавҳум ва тазод вучуд намеронад.*

Шарт нест, ки адиб аз доираи салоҳияти худ берун ва ба илм машғул шавад. Не. Аммо ӯ бояд донишманд, то дараҷае энциклопедист бошад. Дар ин маврид, дониш ба сифати тасаввуроти илмӣ мадди назар аст. Агар хоҳад, ки асари хотирмон ва барои ҷомеа судманд эҷод намояд, то «аз боду борон, наёбад газанд».

Бартариин Садриддин Айнӣ дар кори эҷодӣ, дар замири як шахс *тавҷам омадани хотироти таърихӣ, истеъдоди қаллаири нависандагӣ бо донишмандии бузурги илмӣ ва таърихӣ, мардумшиносӣ, забонишиносӣ, адабиётшиносӣ ва руҳшиносӣ* аст. Баркамолӣ ва безаволӣ асарҳои бадеии ӯро низ сабаб ҳамина аст. Ин ҳосиятро дар ҳар шакл нависандагони машҳури олам, аз ҷумла, *Уилям Шекспир (1564-1616), Иоган Волфганг Гёте (1749-1832), Оноре де Балзак (1799-1850), Лев Толстой (1828-1910), Робиндранат Такур (1861-1941)* нишон дода буданд.

Бидуни шак, Садриддин Айнӣ аз ҷумлаи онҳост. Ҳамзамон, *афзалияти ин абармард нисбат ба дигарон дар матонат, ҷасорат, аз худ гузаштанҳо, мубориз будан ва руҳияи инқилобӣ* доштани ўст.

Садриддин Айнӣ медонист, ки натиҷаи муборизаи ҳазорсолаи миллати тоҷик ба муқобили нимғулмдорӣ тавассути Инқилоби Бухоро, мисли ҳаёи таърих ба орзуву омор ва фаёлияти ҷоннисоронаи халқи ӯ амалӣ гардид. Мутафаккир, ҳамчун фарзанди намаксипос, ки аз ҳислатҳои ҳамаи халқи бузургаш аст, ин инқилобро бо ташбеҳи *«машғали рахшони адолат»* ва *«мурғи ҳумо»* васф кард. Ҷавонмардона, бе дудилагӣ дар олами ақибмондаи хатарнок, пешгӯинашавандаи сиёсӣ ва

асримиёнагӣ чунин табақаи иҷтимоӣ, назарияи илмӣ ва шуури инқилобӣ аз худ дарак ҳам намеронад.

Дар чунин ҳолат, Айнӣ ҳамагуна дигаргунҳои иҷтимоиро дар натиҷаи амалҳои фаёл ва таъсирбахши маорифпарварона – инқилоби маданӣ тасаввур мекард ва медид.

Аз лиҳози дигар, агар Айнӣ Аҳмад – маҳдуми Донишро «доҳии модарзод» номида бошад, худи ӯ низ аз ҷумлаи нобиғони банӣ башар буд, ки қобилияти ирсӣ, табиӣ ва фавқулодаи дарки воқеияти ҳастиро дошт. Бидуни инқилоб ҳам, то дами марг рисолати худро мисли Гомер, Шекспир, Гёте, Байрон, Мартин Лютер ва дигар қаҳрамонони миллатсоз иҷро мекард. Як шахсияти одӣ набуд.

Дар шароити хатари марговар ба ӯ ва ҷигарбандонаш, ду сол қабл аз Инқилоби Бухоро, ханӯз соли 1918, бидуни таъаххӯр пуштибон сохти амираи рӯирифт чун *«хонаи бедоду ситам», «маҳкамаи ҷабр»* маҳкум, *«он муфтиву он қозиву он шоху вазира»-ро орзуи сарнагун кардан дошт*. Ҳамчун инқилобчӣ мардонавор қад барафрохт. То охири умр ба муқобили ҷаҳонбинӣ, руҳи маънавияти миллаткуш ва урфу одати боқимондаи замони кӯҳан мубориза бурд.

Бидуни шак, *«Ҳар як инсон таърих дорад. Шахсро дар ин таърих лаҳзаҳои хатарнок ҳамраҳӣ мекунад: дар бораи одам бошад, фақат ҳамоно вақт беҳато муҳокимаронӣ кардан мумкин аст, ки ӯ дар он асно чӣ тавр фаёлият кард, чӣ гуна рафтор нишон дод, вақте ки дар ду паллаи тараф ҳаёту мамонт, шаъну шараф ва хушбахтии ӯ меистоданд.*

Чӣ қадар инсон баландмоя бошад, ҳамоно қадар таърихи вай пушукӯҳтар, лаҳзаҳои хатаровар барояш даҳшатбортаранд. Ҳамзамон, берун гаштан аз чунин ҳолати фалокатбор барои ӯ ҳамоно қадар тантанавор ва ба дараҷаи баланд муассир ҳастанд. Ҳаёти чунин шахс ба ҳаёти халқаш тавҷам меафтад» (В. Г. Белинский. Собрание сочинений. Т. 2. – М.: Художественная литература, 1977. – С. 138-139).

Садриддин Айнӣ фақат баъди инқилоб ҳамонои худро дар шахсияти Абулқосим Лоҳутӣ пайдо кард. Аз рӯи дарку қобилият ва ҷавонмардиву матонат, сарсунурдагиву садоқат, дӯсти «дар пареишонаи ҳаёти дармондагӣ»-и худро дарёфт.

Руҳи инқилобии Лоҳутӣ ҳам ба

Конфронси байналмилалӣ сатҳи баланд оид ба ҳифзи пирияхоро беш аз 350 нафар хабарнигори ватанию хориҷӣ инъикос менамоянд.

Инқилоби маданӣ

ниш дар муносибат ва муқоиса ба воқеияти ҳаёт санҷида мешавад. Ва дараҷаи муҳимияти ҳама гуна назария дар алоқамандӣ бо таҷрибаи зиндагист.

Шогирди солманди Инкилоби навини иҷтимоӣ нисбат ба худ ва пайравон ниҳоят серталаб буд. Таъкид ме-намуд, сухани бадеӣ ҳеҷ чизеро ифода намекунад, агар он ормону орзу ва афкори пешқадамеро тафсир ва тасвир нанамояд. Муътақид нақунонад. Одамро ба шахсият мубаддал насозад. Посухгӯи ниёзҳои иҷтимоии давр набошад.

Чунин эътиқодмандӣ на танҳо дар асарҳои бадеӣ, илмӣ ва илмӣ-таърихӣ Айнӣ, балки дар муко-тибаҳои ӯ бо аҳли илму адаб ҳам ба назар мерасад. *Ин мактаби нави адабиёт ва адабиётшиносии тоҷик буд.*

Барои мисол, тавачҷух карда шавад, ба як номаи ватандӯсти беамсол, ниҳоят пурқору масруфу гирифтору масъулиятшиносу ғаёбол, ки умре ба хурдтарин зухуроти ҷаҳонбинии миллӣ бетарафӣ накарда, аҳамият додааст. Фурсат пайдо карда, онро баҳогузорӣ ва ҳулосабарорӣ наму-дааст. Мутаносибан, барои исло-ҳи вазъи тарбия дар мактабҳо, мундариҷа ва муҳтавои ҷаҳонбинии муаллимони тавсияҳо манзур сохта-аст:

«Ман дар бораи аз ҳама ҷо дар Ле-нинобод зиёд будани хурофоти динӣ ба шумо як мисол нишон медиҳам. Дар тобистони соли 1946 ба Самарқанд як студенти ленинободӣ, ки дар Москва таҳсил мекунад, омад. Аз рӯйи шуниди ман, он студент бародари хурдтара-ки худро, ки «коқулаш ба Шохӣ Зинда назр будааст», гирифта овардааст, то ки ғусфанде харида, ба сари мазори мазкур бурда коқули бародариширо та-рошонад.

Ин корро ягон касе аз аҳолии ҳозираи Самарқанд ва Бухоро намеку-над. Ин факт ҳаминаро нишон медиҳад, ки агар шумо бинои сари мазори шайх Маслаҳатро вайрон карда партоед ҳам, хурофотпарастон аз ҷоҳои дур ҳам бошад, барои қонғ кунонидани орзуи хурофотпарастии худ, мазоре меёбанд ва инчунин ин факт ҳаминаро ҳам нишон медиҳад, ки дар Ленино-бод – дар мактабҳо ҳанӯз тарбияи советӣ-коммунистӣ дуруст ба амал монда нашудааст, вагарна як сту-дент ин корро намекард.

Бинобар ин, аз ҳама пештар ба во-ситаи мактабҳо муборизаро ташкил кардан лозим аст ва аз ҳама пештар муаллимонро аз назари тавфиқ гуза-ронидан даркор аст» (С. Айнӣ. Мак-тубҳо. – Душанбе: Дониш, 2024. – С. 449).

Дар олам инсонии бешахсият буда наметавонад. Агар мо ин истилохро ҳам аз лиҳози маънавӣ, ҳам аз лиҳози ҷисмонӣ ва ҳам аз лиҳози иҷтимоӣ баррасӣ намоем. Аммо наметавон ин-кор кардан ҳақиқатеро, ки баҳогузорӣ ва қимати шахсият ҳам дараҷабандӣ дорад. Гарчанде дар ин арҷгузорӣ сифр ҳам меёраст.

Шахсияти гениалӣ дараҷаи олиии сифати инсон аст, ки дар соҳаи му-айян шуурноқӣ, ақл, хирад, дониш, касбият, таҳассус, тавон, истеъдод, иродатмандӣ, ҷавонмардӣ ва масъ-улиятшиносии ғавқулодаеро аз худ ба намоиш мегузорад. Аз замони худ чанд зина пештар меистад. Дар илму адаб ва паймони пайкор намунаи афзалияти бебаҳси иҷтимоӣ нишон медиҳад. Ин ҳосият ва дастовардҳои

ба мерос мондааш барои аҳли башар чанд аср хизмат мекунад.

Як аломати гениалии нависан-да он аст, ки ӯ вазъиятро меомӯзад. Қисмати ҳассоси ба талаботи иҷти-моӣ нигаронидашудаи онро ҳамчун ҷузъ аз кулл тасаввур ва интиҳоб ме-кунад. Дар тасвир мегирад. Нуктаи калидиашро пайдо намуда, ин вазъ-ро мутобиқ ба манфиати ҷомеа саҳнаасозӣ, роҳбарӣ ва роҳнамоӣ меку-над.

Чунин эҳсоси баланди миллат-дӯстӣ ва ватанпарварии Айнӣ дар очеркҳои таърихӣ – бадеии «Исёни Муқаннаъ» ва «Қаҳрамони халқи то-ҷик Темурмалик» боз ҳам аниқтар ба назар мерасад.

Маълум аст, ки ин ду асар дар за-

Баъзе мунаққидҳо Айниро дар сустирода будани Оди-на мазаммат кардаанд. Баръакс, Одинаро чунин тасвир намудани нависанда аз афзалиятҳои эҷодии ӯст.

Адиб дар кӯҳистони ақибмондаи тоҷик ҳамин симоро дарёфт ва нишон додааст. Субъекти намунаи умумия-ти иҷтимоӣ офаридааст. Бадбахтӣ ва камҳавсалагии ӯро сабаби фоҷиаи шахсияш ва ҳамчун намунаи фоҷиаи миллӣ, дар маҷмӯъ, тасвир кардааст.

мони Ҷанги дуҷуми ҷаҳонӣ навишта шудаанд. Қаҳрамониву фидокории миллати тоҷикро ҳини асрҳои VIII ва XIII, дар мудҳиштарин лаҳзаҳои, ки мардуми мо ба муқобили фашизм му-боризаи беамон мебуд, бо далелҳо, чун мафкураи таърихӣи ҳифзи Ватан ва нағзу номуси миллӣ, на танҳо ба оммаи тоҷик, балки дар назди олами-ён тафсир ва исбот менамояд. Дар ин ҳамоҳаҷи нависанда характери миллӣ, моҳияти маънавии миллати тоҷик, корномаҳои воқеӣ-таърихӣи фарзан-дони ӯ, ки маънан ба рафти мубори-заи башарият ба муқобили вабои аср-тавҷам афтода буданд, ҳамчун арзи-ши умумибашарӣ тафсир ва ба ола-миён манзур кард.

Яъне, «Исёни Муқаннаъ» ва «Қаҳрамони халқи тоҷик Темурма-лик», ки ҳамоҳаҷи ҷовидонаи қа-ҳрамонҳои миллати тоҷик ҳастанд, дар баробари идеалҳои бузурги маъ-навии умумибашарӣ гузошта шуданд. Шакл ва воситаи муаррифии миллати куҳанбунёди муаллифи асарҳои ҷови-дона ба ҷаҳонӣён мебошанд.

Нависанда намунаҳои тавонман-дии фитрии хешро ҳанӯз дар авва-лин шеърҳои худ «Дар фоҷиаи ши-аву сунӣ», «Бомдоди баҳорон», «Саҳаргоҳон», «Заминро мафрӯш», «Марсия», «Суруди озодӣ» ва дигар ашъораш таҳассусмандона нишон дода буд. Яъне, нишонаҳои ноби-ғагии нависанда то замони эълони принципҳои синфият, ҳизбият ва халқият, ки гоҳо Айниро меҳоханд ба онҳо пойбанд кунанд, арзи ҳастӣ доштанд.

Албатта, метавон, тавре имрӯз ба-рои иддае ҳукми анъана касб карда-аст, худро шоиру нависандаву олим номид ё номаълумакак соҳибунво-на гашт.

Аммо табиат дар тақсими истеъ-доду қобилият ниҳоят ҳасис аст. Ва мардум баҳогузори сахтгир.

Агар Садриддин Айнӣ дар ало-қамандӣ ба ҳар як зухуроти муҳими сиёсӣ ва иҷтимоӣ ҳамаҷадам будани худро бо дарди ҷомеа ва ватандорӣ ни-шон дода бошад, дар маҷмӯъ, ӯ тӯли ҳаёти эҷодии худ фақат асарҳое офа-ридааст ва оммаи мардумро бо дарк, фаҳм, инъикоси равоӣ ва воқуниши

баробарвазн ба он даъват карда-аст, ки барои таъмини суботи сохти давлатдорӣ ва рушди миллӣ ҳаётан муҳим аст. Яъне, воқеан, дар амал су-варнигори ҳадис будани худро исбот намудааст.

Доҳии адабиёти навини тоҷик муътақид буд: «Маданият, агар он ба тарзи стихиявӣ инкишоф ёбад, на бошуурона мудирӣ шавад, инкишоф ёбад, рушд намоёд, баъди худ биёбонро менамояд» (Иқтибос аз асари В.Н. Са-гатовский. Вселенная философа. – М.: 2013. – С. 15).

Ҳақиқат доштани ин назарияро мо дар таърихи на чандон дури ин-соният ва замони муосир дар ҳама кунҷу канори олам дидем ва баръало дида истодаем.

Масъулиятшиносии меъмори бу-зурги руҳи миллӣ тӯли ғаёлияти эҷодӣ, сарфи назар аз маҳрумият ва мушкilotи даҳр, вазъи сангини иҷ-тимоӣ, гоҳо дар ҳолати ногувори ру-хиву ҷисмонӣ ҳам, собитқадамона эҳсос мегардад.

Таҳлили характер, рафтор, си-фатҳои шахсӣ ва тақдири қаҳра-монҳои Айнӣ дар қисса, повест, ро-ман ва ёддоштҳо, аз ҷумла, Муқан-наъ, Темурмалик, Одина, Ёдгор, Аб-дуллоҳхоча, Сафар, авлоди Раҳим-дод, Гулбибӣ, Гулнор, падараш Сай-ид Муродхоча, Туталошшо, Муҳам-мадсиддики Хайрат, Аҳмади Дониш, Шарифҷон-маҳдуми Садри Зиё ва садҳо персонажҳои мусбату манфии офаридаи ӯ ҳамагӣ образҳои типӣ ҳастанд.

Нависанда қаҳрамонҳои офарида-ашро аз маъхазҳои таърихӣ, таърихӣ-бадеӣ омӯхтааст. Бо ҷашми худ ди-дааст. Ба гӯши худ шундааст. Дар рӯзгор санҷидааст. Онҳо бо дарки илмӣ, бадеӣ ва воқеъбинона дар та-саввур ва қалами нависанда инъикос ёфтаанд.

Баъзе мунаққидҳо Айниро дар сустирода будани Одина мазаммат кардаанд. Баръакс, Одинаро чунин тасвир намудани нависанда аз аф-залиятҳои эҷодии ӯст.

Адиб дар кӯҳистони ақибмондаи тоҷик ҳамин симоро дарёфт ва нишон додааст. Субъекти намунаи умумия-ти иҷтимоӣ офаридааст. Бадбахтӣ ва камҳавсалагии ӯро сабаби фоҷиаи шахсияш ва ҳамчун намунаи фоҷиаи миллӣ, дар маҷмӯъ, тасвир кардааст.

Аммо Ятим, Ёдгор, Сафар, Аб-дуллоҳхоча ва насли дуҷуми сеюми Раҳимдодро пайдо намуда, аз онҳо шахсони воқеан ғаёбол, мубориз, саф-шिकан, дар муборизаи ҳаёт пирӯз тар-бия карда, ба воя расонида, қаламдод намудааст. Дар муқобили Одинаҳои азиятқашаида, таҳқирдида, дар азоби хурофот ва урфу одатҳои ақибмонда танида гузоштааст.

Адибони имрӯза, ҳамасрони за-мони Истиқлоли моро ҷӣ мушқил домангир аст, ки чунин андешаву маҳсули эҷодро ба намоиш гузоранд. Аз тоҷики раҳгумзадаи замони ҷанги шаҳрвандии ба ном «демократ», «му-

ҷоҳид», «муборизи роҳи исломи ноб», муаллимабдони пойбанди ҷаҳолату торикӣ, «зиёӣ» – профессорону жур-налистони (дар ҳоли ҳозир забон-дарози пушаймоннағаштаи) думра-ви муллоҳои ташаббускори ҷанги хонумонсӯзи шаҳрвандӣ ва акнун, дар даҳаи ҷоруми замони Истиқлол – ҷавонони гумроҳи узви созмонҳои террористии байналхалқӣ, зарха-ридони бозигарони геополитикӣ, соҳибунвоҳову мансабдорони хуро-фотзадаи бетарафи дампову хомӯши розӣ ба авҷи ҷаҳолату бегонапарастӣ қаҳрамонони воқеан табдилгаштаи бошууру муборизи роҳи эъмори дав-лати миллӣ офаранд. Тарзе ишора шуд, вазъи фоҷиаборро «бигиранд» ва аз он фазои маънавии шахсия-ти бунёдкор «созанд». Дар амал «фалакро сақф бишқофанду тарҳи нав дарандозанд». Ба «фатвои хи-рад хилофодаи одат талабанд», «субҳхезиву саломатгалабӣ»-ро (маъ-ниҳи аз Ҳофиз) ба хоҳири суботу гул-гулшукуфони Ватан – модари азиз, Тоҷикистон кунанд. Шанси ғавқулодаи таърихро аз даст на-диҳанд. «Типҳое офаранд, ки дар он муҳри нишони муаллиф насб шуда бошад. Барои қоғаз, барои як шумо-раи маҷалла нанависанд. Китоб не, асар офаранд. Эҷодашон аломати расмиятчиӣ, намоишӣ, ҳисоботдиҳӣ ва рӯякӣ надошта бошад. Ва адиб қаҳрамони парварида, комил ва пирӯзи худро дар зиндагиаш бо ҷаш-ми худ бинад. Ифтихор намоёд. Агар қаҳрамон, персонажи барои нави-санда тип бошад, хонанда онро дар ҷомеа эҳсос намоёд, бишносад. Аз ӯ омӯзад. Пайрави ӯ бошад (В.Г. Белин-ский). Ин аст асари зинда, қоромӯз, қоргар ва тавре дар боло ишора шуд, офаридае, ки масъули нақди сухан ҳам аз набудани он эҳсоси таассуф наварзад.

Агар Айнӣ ҳозир ҳам зинда мебуд, ҳамин масъулият ва нақшу мартаба барҳақ моли ӯ буданд. Баъди сад соли дигар ҳам, ин афзалият мансуби ӯ ме-монд.

Қаламқаш бузургро тақдир ва таъйин ҳамин аст, ҷуноне ки нишо-наҳои барҷастаи онро мо баъдтар дар эҷодиёти Мирзо Турсунзода, Сотим Улуғзода, Ҳабиб Юсуфӣ, Ғаффор Мирзо, Ҷалол Иқромӣ ва Ҷафлиддин Муҳаммадиев мидидем.

АЙНӢ – АСОСГУЗОРИ МАЪНАВИЁТИ МИЛЛӢ

Садриддин Айнӣ дар чандин лаҳза худро, барҳақ, инқилобҷӣ номидааст. Албатта, ин ҳулосаро, замоне ки на-висандаро ҷабри рӯзгор ва аъмоли ҳасудони фурумоҳи дурӯи ҷоплуси замонасози носозгор ба ҷон расони-даанд, иброд доштааст. Аммо ҷашми воқеъбин ва гӯши ҳақиқунав ниёз ба изҳори чунин мавқеъ надошт.

Аз лиҳози дигар, ҷаҳонбинӣ маҷмуи дидгоҳи инсон аст, ки он муносиботи назариявии ӯро ба табиат, ҷамъият ва ҳуди инсон муайян мекунад. Муҳтавои ғаёлиятширо мақсадгузорӣ ва роҳ-намоӣ месозад. Ғаёлияти ӯро ба танзим медарорад.

Бидуни шак, ҳама шахс ҷаҳонбинӣ дорад. Аммо агар дар як нафар он ба тарзи номуназзам, ғайриниҳтиёрӣ, ме-ханикӣ, тахти омилҳои ғайриниҳтизор ташаккул ёбад, нафари дигар ме-қӯшад, тавассути аз худ кардани илму маърифат, донишҳои баробарвазн ба воқеият ва таҷрибаи рӯзгор зиндагиро дарк намоёд, фаҳмад, ба он ворид гар-дад.

Фарзияи охири дар ҳаёти Айнӣ бо омилҳои ғавқулодаи генетикӣ, та-бийӣ, чун зухуроти муайянқунандагии

(Давомаш дар саҳ. 10)

Садриддин Айнӣ ва инқилоби маданӣ

(Аввалин дар саҳ. 7-9)

ҳаёти ӯ тавъам омада буд.

Мубориза барои инқилоби маънавӣ ва тавассути он расидан ба таҳаввулоти иҷтимоӣ аз мақсадҳои Айнӣ ба шумор мерафт. Агар инқилоб ӯро раҳой намебахшид, Айнӣ дар ҷодаи интиҳобкардааш ҷоннисорӣ мекард, ҷунонӣ режимӣ зиддимиллии асримиёнагии амирӣ барои қасдгирӣ аз ин ҷавонмарди акнун дар роҳи инқилоб қадамҳои устувормонда, бо палидии ҳабисона бародари ҷигарбанди маъсуми ӯро ба қатл расонд.

Муборизаҳои таърихӣ ва тақдирсозии Садриддин Айнӣ *барои исбот кардани тоҷикон ҳамчун миллати тамаддунофари бумӣ, бо таърихи зиёда аз шашазорсола* (1), *забони тоҷикӣ – воқеияти мустақили ҷамъиятӣ ва далели барҷастаи шуури таърихӣ, зеҳниятсоз, востатаи аккумулятсия ва инкишофи илм, адабиёт ва яке аз намунаҳои бузурги тамаддуни ҷаҳонӣ* (2), аслияти рух, анъана, урфу одат, фарҳангу маданият ва характери миллӣ, ки дар муборизаҳои шадидаи сафшикан «зи баҳри бару буму фарзанди хеш» ба муқобили истилогарони аҷнабӣ зухур ёфтаанд (3), қобилияти пазируфтани, таҳаввул дидан, рушд ёфтани, ғайи гардонидан, мутобиқ кардан ва ҳамкадам буда тавонистани миллати тоҷик ба ҳама гуна дастовардҳои пешқадами тамаддуни ҷаҳонӣ, ки инқилоби иҷтимоии даҳаи дууми асри XX (4), аз зумраи онҳо маҳсуб мегарданд, равона шуда буданд.

Таърихи тафаккури инсониро аз нигоҳи фалсафӣ, адабӣ, ҳуқуқ, ахлоқ ва маънавият асрҳо боз ду раванди ба ҳам зид ҳамроҳӣ мекунам. **Яке иртҷоӣ**, (*хурофотии асримиёнагӣ, бегонапарастӣ, рукуди зеҳнӣ ва ҷаҳолат*) ва **дигаре пешқадам** (*миллатдӯстӣ, меҳанпарастӣ, хештанишинӣ, тарғиби идеяҳои маорифпарварӣ, илму хирад, ростиву растагорӣ, пайкор ба беадолативу дурӯғ, торочу горати мардуми бесарпаноҳ*).

Ҳардуи ин ҷараёно **манфиат** ҳамчун категорияи фалсафӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ, идеологӣ, ахлоқиву маънавӣ муҳтаво мебахшад. Шакл меофарад. Ба намоиш мегузорад.

Дар як масъала ду ҳақиқати муҳолиф вучуд дошта наметавонад.

Ҷаҳонбиние, ки аз исёни Муқаннаъ сарчашма мегирӣ, барои Садриддин Айнӣ ҳамчун манбаи ғоявии эҷодиёт ва ҳақиқати оштинопазир боқӣ монд.

Минбаъд на дар тарҷуман ҳол, на дар асарҳои бадеӣ, илмӣ, бадеӣ – таърихӣ, публицистика, муқотибаҳо ва на дар гуфтору рафтор, муколама ва муносиботи рафӣқона ҳаргиз дудилагӣ, замонасозӣ ва расмиятчигии ночно, ки шахсият, роҳи интиҳобкарда ва бузургвории ин доҳии модарзоди илму адаби миллати тоҷикро зери шубҳа гузошта бошад, дида намешавад.

Садриддин Айнӣ Қаҳрамони барҳақи миллати тоҷик аст, ки Пешвои муаззам муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ӯро ба ин унвон сазовор донистааст.

ДАЛЕЛИ АҚИБМОНДАГИИ ШУУРНОКӢ АЗ ВОҚЕИЯТИ ҲАСТӢ

Бо шарофати Истиқлол орзу ва нияту мақсадҳои Садриддин Айнӣ амалӣ гардиданд. Миллати тоҷик соҳибдавлат шуд. Аммо тавассути прототипҳои персонажҳои манфии таъ-

рихии Айнӣ, давлати тозабунёд ба хоку хун огушта ва ҳукумат сарнагун гардид.

Ҷанги хонумонсӯзи шаҳрвандӣ аланга зад.

Бо шарофати тақдир ва ба бахти мардуми ҷафокашида, шахсияте сари қудрат омад, ҳаракати озодихонаи миллатро раҳбарӣ кард, ки устои забардасти илму маърифат ва адабиёту маданият Садриддин Айнӣ сифоташро дар замири хеш мепарварид. Дар асарҳои бадеӣ ва илмию таърихӣ образи қаҳрамононаи ӯро тасвир ва тафсир мекард. Ба хоҳири тантанаи пирӯзӣ ва адолат қасдидаҳои ҳамсони «Ҷанг ва зафар» менавишт. Онеро

Мақсад – бо эҷоди асарҳои синнусолӣ, публицистика, очерк, қисса, ҳикоя, повест, роман, драматургия, сахнасозӣ, филмҳои ҳуҷҷативу бадеӣ бо қаҳрамон, персонаж – образҳои бадеӣ бархостан, қад афрохтан ва қотеона ҷимоя кардани сохти давлатдорӣ дунявӣ – давлатдорӣ миллӣ аз бузургтарин вазифаи адабиёти имрӯз ба ҳисоб меравад.

инъикос мекард, ки баъди ҳазор сол давлати миллӣ сохт. Анъана, урфу одат, фарҳанг ва маданияти миллиро эҳё намуд. Тамаддуни беш аз шашазорсолаи ӯро аз нав ҷон бахшид. Тасдиқ кунонд. Муҳру васиқа кард. Ётиқодмандона ҳамчун сарвати поённопазир ва шиносномаи беназир ба ҷаҳониён муаррифӣ сохт.

Иқтисодиёт ва иҷтимоиёти мардуми кишварашро тарзе ташкил кард, инкишоф дод ва рушд бахшид, ки миллати тоҷик ҳазорсолаҳо орзуи онро мекард.

Ҳамзамон, хотирнишон кардани он нукта зарур аст – рисолати адабиёт, театр, кино, ки онҳоро классикони илм ва адабиёти ҷаҳон меъмору созандаи руҳи инсон номиданд, баробари масъулияти давлатсозист.

Мо аз ғарази бадҳоҳои миллат ва руҳияи таърихӣ бегонапарастии онон оғаҳӣ дорем. Ва медонем, «**фаъолияти мақсадгузорӣ** (дар муносибат ба рух, андеша, идея, образ, мафкурасозӣ – С. Я.) ба ҳуди он (*ташаббускор* – С. Я.) **равона нагардидааст. Баръакс, ба он нигаронида шудааст, ки тавассути нобуд кардани хосият, аломат ва зухурот – ҳадафҳои ҷаҳонӣ беруна** (*дидгоҳ, ҷаҳонбинӣ, маънавият* – С. Я.), **воқеят доштани фаъолияти худро дар муҳити атроф бубинад, тасдиқ кунонад.** (*Г.В.Ф. Гель. Илми мантӣ. – М.: 2013. – С. 8).*

Вобаста ба ин, ҳар вақте мо зухуроту рӯйдодро аз паси худ набарем, аёну ноён зухуроту рӯйдод моро аз паси худ мебаранд.

Ҷунин муносибат зухуроти нобахшидаанист.

Воқеияти имрӯзаи ҷомеаи Тоҷикистон, **дар масъалаи вазъи ҷаҳонбинии миллӣ**, сарфи назар аз дастовардҳои, ки дар кулли соҳаҳои замони истиқлол рух доданд, ниёз ба бознигарӣ дорад. Гап сари он аст, ки маънавияти (*дидгоҳ, арзишҳои ҷамъиятӣ*) хештанишинии қисме аз аъзои ҷомеа, аз дараҷаи суръати таракқиёти иқтисодӣ – иҷтимоии мамлакат, таҳаввулоти инқилобӣ, ки ҳукумати кишвар ба тарзи пешгуинашаванда рушди онро таъмин кард, фарсаҳо қафо монд.

Аз як тараф, ин камбуди ҷиддии дастгоҳи идеологӣ ва маорифи халқ

(на *Вазорати маориф дар танҳой*) – падару модар, муҳити оилавӣ, маҳал, деҳа, мактабҳои миёна, олий, иттифокҳо ва иттиҳодияҳои эҷодии мафкурасозии ҷомеа, васонти аҳбори умум, муассисаҳои фарҳангӣ, коргоҳҳо – дар маҷмӯъ, ниҳодҳои масъули ташаккули муносиботи ҷамъиятӣ мебошад.

Аз лиҳози дигар, ин падида хосияти қонунмандӣ ҳам дорад. **Гурӯҳҳои ифротӣ ҳаргиз рӯшод намегӯянд, ки ҳукумат меҳаҳанд. Онҳо амалҳои террористӣ ва мақсаду мароми худро бо шиору суханҳои муқаддас пӯшонид, зебу зинат ва обу ранг медиҳанд.** Нигаред ба ҳодисаҳои солҳои нава-

ни Сино пешбинӣ ва хотирнишон мекунад: «**Валекин ҳар он чӣ ба чизи ҳозирбуда далолат намояд, инчунин, ба чизи интизорбудаамон низ далолат мекунад**» (*Абуалӣ Сино. Осори мунтахаб. Ҷ.2. – Душанбе: Ирфон, 1980. – С. 270*).

Аз Шимолу Ҷанубу Шарку Ғарб акси садои ҷаҳолат, ифротгарӣ ва терроризми идорашавандаи маҳсули адаби фарҳангу масъулияти ватандорӣ баланд мешавад. Ана ҳамин аст, ба назари мо, суоли матраҳ ба «**пайравони** (имрӯзаи) **Айниву Турсунзода**», масъалаи қоҳилии баҳсбарангези муҳандисони рух ва самтгирии маънавӣ дар мавзуи рӯз – фанатизми динӣ ва тантанаи шабаҳи фарогири бадбахтӣ.

ХУЛОСА

Ҷун Инқилоби соли 1917 ва 1920 мардуми тоҷикро аз гуломӣ озод кард, ба ӯ ихтиёр, шароит ва раванди давлатсозӣ ато намуд, фарде доно ва нигорандае тавоно, зиндакунадаи руҳи Муқаннаъу Темурмалику Рӯдакиву Фирдавсӣ, Саъдиву Ҷомӣ, Восифиву Аҳмади Дониш ва даҳҳо дигар бузургони ҷодаи набарди руҳу ҷисми миллат – Садриддин Айнӣ ба ҳайси ҷимоятгари ин лаҳзаи мусоиди гардиши бузурги таърихӣ, лаҳзаи бедорию бедорсозӣ ба майдон бархост.

Дар шароити зарурати бозсозии рух, эҳтиром гузоштан ва афзалият бахшидан ба арзишҳои миллӣ, дар муқобили ҳама гуна **равияҳои хурофотӣ, бегонапарастӣ ва ифротгарӣ, ки авҷи он рӯз ба рӯз нигаронкунанда ва харобиовар мегардад, адабиёту фарҳанг ниёз ба Рустами дунёи сухан, додгару додҷӯву хирадманд ва сафшикани руҳи Оҳарман доранд.**

Мақсад – бо эҷоди асарҳои синнусолӣ, публицистика, очерк, қисса, ҳикоя, повест, роман, драматургия, сахнасозӣ, филмҳои ҳуҷҷативу бадеӣ бо қаҳрамон, персонаж – образҳои бадеӣ **бархостан, қад афрохтан ва қотеона ҷимоя кардани сохти давлатдорӣ дунявӣ – давлатдорӣ миллӣ аз бузургтарин вазифаи адабиёти имрӯз ба ҳисоб меравад.**

Муҳим ба назар мерасад, мисли ҷонфидоҳои устод Садриддин Айнӣ, ки раҳбарии инқилоби маданият тоҷикро сад сол қабл ба уҳда гирифта, дар он пирӯз гашта буд, тавонем, то бори дигар «**ҷаҳонро ба бад наспарем**». Ангустнамои таърих нагардем. Мавзуи рӯзмарра ҳамин аст.

Ахиран, ягона аз ҳамасроне, ки Садриддин Айнӣ ӯро дар номаҳои худ, бо арзи эҳтиром ва истифода аз мартабаи «**устод**» (*С. Айнӣ. Мақтубҳо. – Душанбе: Дониш, 2024. – С. 242, 276, 294*) ва «**рафиқи шафиқ**» ном мебарад, Абулқосими Лоҳутӣ мебошад. Ва доҳии адабиёти давр як шеърӣ бузургворонаи дӯсти ҷонии худро борҳо, эҳтиромона, ҳамчун шиор, рамзи дилсӯзиву масъулияти ватандорӣ ӯ ва ҷавобгӯи талаботи замони ёдоварӣ кардааст, ки ин аст:

**Бо ҳама нуқсу мавонег кард
мебоист кард,
Тӯдаи тоҷикро бедор мебоист кард...
Сустию навмедӣ андар роҳи
заҳматкаш хатост,
То нафас боқист дар тан, кор
мебоист кард.**

САЙМУМИН ЯТИМОВ
Бознаш аз маҷаллаи академии
илмӣ-оммавии «Илм ва ҷомеа»,
№2 (40), 2025

ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО ДОИР БА ОЛИМПИАДА

(Идома аз шумораҳои гузашта)

Машғулияти бисту якум (синфҳои 5-7)

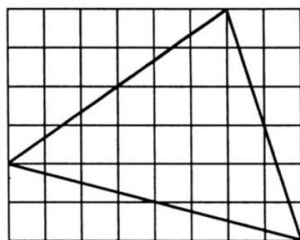
329. Қатори ададҳои 10, 8, 11, 9, 12, 10-ро то ҳосил шудани адади ҳаштум давом диҳед. Ин қатор аз рӯйи кадом қоида тартиб дода шудааст?

330. Умеда аз хона назар ба Лола 5 дақиқа дертар баромад, аммо ду маротиба тезтар роҳ рафт. Пас аз чанд дақиқа Умеда ба Лола мерасад?

331. Адади 3^{100} бо кадом рақам ба итмом мерасад?

332. Хонандагони ду синфҳои шашум 737 китоби дарсӣ хариданд, ҳар як хонанда шумораи якхелаи китобҳои дарсӣ харид. Хонандагон чанд нафар буданд ва ҳар яки онҳо чанд дона китоб харид?

333. Масоҳати секунҷаи дар расм тасвир кардашударо ёбед.

334. Панҷ нафар хонанда 100 дона дафтар харид. Мунир ва Фирӯз 52 дафтар, Фирӯз ва Пайрав 43 дафтар, Пайрав ва Ҳабиб 34 дафтар, Ҳабиб ва Манучеҳр 30 дафтар хариданд. Ҳар як хонанда чанд адади дафтар харидааст?

335. Дар мусобиқаи даврӣ чанд шохмотбоз ширкат варзидааст, агар дар ин мусобиқа ҳамагӣ 190 бозӣ гузаронида шуда бошад?

336. Ҳоло синну соли ман аз синну соли шумо дар он вақт ки синну соли ман ба синну соли ҳозираи шумо баробар буд, ду маротиба калон аст. Синну соли ҳар яки мо ба чанд баробар аст?

337. Маълум аст, ки дарозии тарафҳои секунҷа ададҳои бутун буда, як тарафаш ба 5 ва дигараш ба 1 баробар мебошад. Дарозии тарафи сеюм ба чанд баробар аст?

338. Оё адади 111...111 (999 воҳид) ба 37 тақсим мешавад?

339. Аз Нижний Новгород то Астрахан киштии 5 шабонарӯз, ба қафо 7 шабонарӯз шино мекунад. Киштии аз Нижний Новгород то Астрахан чанд шабонарӯз шино хоҳад кард?

340. Се рӯзи чумбаи як моҳ ба рӯзҳои чуфт мувофиқ омадааст. Рӯзи 18-уми ин моҳ кадом рӯз буд?

341. Малика, Зулайхо ва Саида дар як синф мехонанд. Яке аз онҳо аз мактаб ба хона бо автобус, дигаре бо трамвай ва сеюм бо троллейбус мераванд. Боре Малика пас аз дарс дугонаашро то истоғои автобус гусел кард. Вақте ки аз назди онҳо

троллейбус мегузашт, Саида аз тиреза фарёд кард: “Зулайхо, ту дар мактаб дафтаратро фаромӯш кардаӣ!”. Кадам дугона ба кадом транспорт ба хона меравад?

342. Росткунҷаи ченакаш 18×8 -ро тарзе тақсим кунед, ки аз қисмҳои он квадрат сохтан мумкин бошад.

343. Вақте ки велосипедрон $\frac{2}{3}$ ҳиссаи роҳро тай кард, чархи велосипед кафид, ба роҳи боқимонда ӯ пиёда назар ба роҳи бо велосипед тай карда, ду маротиба бештар вақт сарф кард. Велосипедсавор назар ба пиёда гаштан бо велосипед чанд маротиба тезтар ҳаракат мекард?

344. Тарозуи ду палладор бо сангҳои массаашон 1, 3, 9, 27 ва 81 грамм мавҷуд аст. Ба як палла бор мегузоранд, сангҳоро ба ҳарду палла гузоштан мумкин аст. Агар массаи бор ба а) 13 г; б) 19 г; в) 23 г; г) 31 г бошад, оё дар тарозу тавозун пайдо кардан мумкин аст?

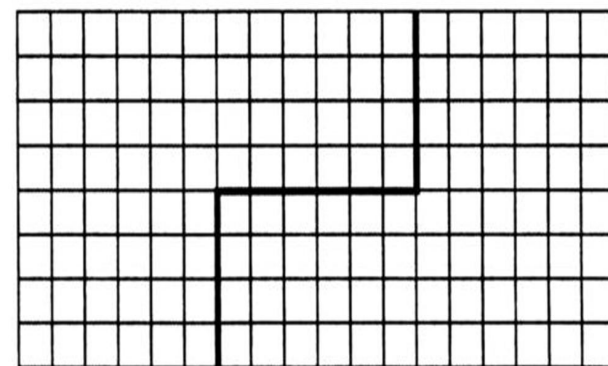
345. Дар байни иштирокдорон ҳар як ҳафтумаш – шохмотбоз, дар байни шахмотбозон ҳар нухумаш – мусикачӣ мебошад. Кӣ бештар аст: мусикачӣ ё шахмотбозон? Барои чӣ?

Ҳалли масъалаҳо ва нишондоди онҳо

329. 10; 8; 11; 9; 12; 10; 13; 11. **Ҳал.** Дар қойҳои токи қатор қатори ададҳои натуралӣ аз 10 сар карда, дар қойҳои чуфт аз 8 сар карда, меистанд. **330.** 5 дақиқа. **Ҳал.** Умеда дар 5 дақиқа масофаи дар 10 дақиқа тайнамуаи Лоларо паси сар мекунад. **331.** Бо рақами 1 ба итмом мерасад. Адади $3^{100} = (3^4)^{25} = 81^{25}$ мебошад. **332.** 67 нафар хонанда 11-то китоби дарсӣ хариданд. Адади $737 = 11 \cdot 67$, ададҳои 11 ва 67 сода мебошанд. Ҳолати он ки ҳар яки аз 11 хонанда 67-тоӣ китоб мехарад, аз эҳтимол дур аст. **333.** 22 см². **Ҳал.** Масоҳати росткунҷа ба 48 см² баробар аст. Барои ёфтани масоҳати секунҷа аз масоҳати росткунҷа масоҳатҳои се секунҷаи росткунҷаро тарҳ кардан лозим аст. Масоҳатҳои онҳо ба ними масоҳатҳои росткунҷаҳои мувофиқ баробар аст, яъне, 12,6 ва 8 см² мебошад. **334.** Мунир, Фирӯз, Пайрав, Ҳабиб ва Манучеҳр мувофиқан 27, 25, 18, 16 ва 14 дафтар хариданд. Аз шартӣ масъала бармеояд: Мунир, Фирӯз, Манучеҳр, Пайрав ва Ҳабиб 100 дафтар, Мунир ва Фирӯз 52, Фирӯз ва Пайрав 43, Пайрав ва Ҳабиб 34, Манучеҳр ва Ҳабиб 30 дафтар хариданд. Пас аз ин (аз баробариҳои 2 ва 4) ҳосил мекунем, ки Мунир, Фирӯз, Пайрав ва Ҳабиб 86 дафтар хариданд. Пас, Манучеҳр 14 дафтар харидааст. Аз ин ҷо бо дарназардошти баробариҳои 5 ҳосил мекунем, ки Ҳабиб

16 дафтар харидааст. Аз баробариҳои 4 ҳулоса мекунем, ки Пайрав 18 дафтар, аз баробариҳои 3, Фирӯз 25 дафтар ва аз баробариҳои 2 ҳулоса мекунем, ки Мунир 27-дона дафтар харидааст. **335.** 20 нафар шохмотбоз. **336.** Ман 20-сола, шумо 15-сола. Бигзор ҳоло ман 2х-сола, шумо у-сола бошед. Пас он гоҳ ман у-сола, шумо х-сола будед. Вақт барои ҳардуи мо як хел мегузарад. Пас, $2x - y = y - x$ ва аз ин ҷо $2y = 3x$ мешавад. Аз тарафи дигар, мо ҳамчун $2x + y = 35$ -сола ҳастем. Муодилаи $2(35 - 2x) = 3x$ -ро ҳосил мекунем, ки аз ин ҷо $x = 10$ мешавад. **337.** 5 см. Дар секунҷа суммаи дарозии ду тарафи дилхоҳ аз тарафи сеюм калон аст, бинобар ин, дарозии тарафи матлуби секунҷа аз 6 см хурд ва аз 4 см калон аст. **338.** Ҳа. Адади додашуда ба 111 тақсим мешавад, пас он ба 37 ҳам тақсим мешавад. **339.** 35 шабонарӯз. **Ҳал.** Аз Нижний Новгород то Астрахан (ба самти оби дарё) киштии дар як шабонарӯз $\frac{1}{5}$ ҳиссаи роҳ, ба қафо

$\frac{1}{7}$ ҳиссаи роҳро тай мекунад. Бинобар ин, $\frac{1}{5} + \frac{1}{7} = \frac{2}{35}$ ба ду суръати қараёни оби дарё мувофиқ меояд. **340.** Якшанбе. **341.** Малика бо трамвай, Зулайхо бо автобус, Саида бо троллейбус. Малика на бо автобус ва на бо троллейбус. **342.** Нигаред ба расм. **343.** 4

маротиба. Велосипедрон ба пиёда роҳгардӣ назар ба велосипедсаворӣ 2 маротиба бештар вақт сарф кардааст, аммо айни замон ду маротиба камтар роҳ тай намудааст. **344.** Бори 13 $g=1$ $g+3$ $g+9$ g ; бори 31 $g=1$ $g+3$ $g+27$ g ; бори 19 $g+9$ $g=1$ $g+27$ g ; бори 23 $g+1$ $g+3$ $g=27$ g . **345.** Шохмотбозон бештар. Бигзор, х-шумораи шахмотбозон бошад, ки онҳо боз мусикачӣ низ мебошанд, он гоҳ мусикачӣ 7х, шохмотбозон 9х мебошанд.

Мамадҷон МАҲКАМОВ,
профессори кафедраи методикаи таълими
математикаи ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ

Омӯзиши математика дар амал

Муносибати босалоҳии мят дар таълими математика тақозо менамояд, ки хонандагон ба қадри имкон малакаҳои амалиро азхуд кунанд.

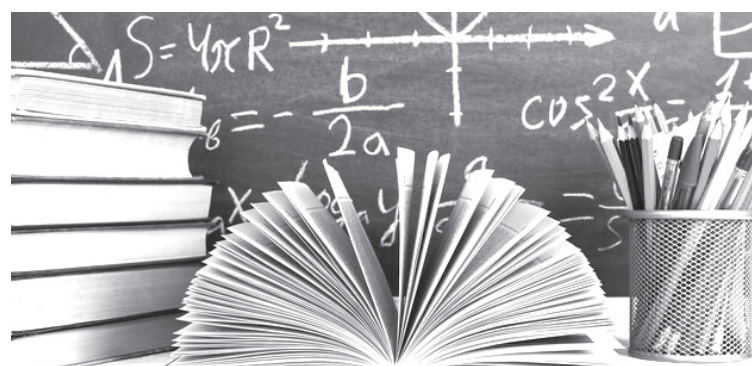
Дар зинаи таҳсилоти ибтидоӣ бо мисолҳо ба хонандагон нишон додан зарур аст, ки онҳо татбиқи донишҳои хешро дарк менамоянд. Дар дарсҳои математика адад ва ченак барои хонандагон муфид хоҳад буд.

Адад ва ченакро, пеш аз ҳама, барои васеъ кардани доираи фаҳмиш ва муайян намудани дониши хонандагон оид ба меҳнат истифода кардан лозим аст. Махсусан, дар ин ҷода, ҳавлии назди муассисаи таълимӣ имконияти фароҳам меорад. Мисол, чен кардани ҳавлии назди муассисаи таълимӣ, муайян кардани миқдори тухмӣ ва нуриҳои барои кишт зарур, чен кардани масофаи байни растаниҳо ва сабзиши онҳо, ҳисоб кардани

ҳосил (ҳамагӣ чӣ қадар ҳосил ҷамъоварӣ карда шудааст ва ба як гектар чанд сентнер рост меояд), сифати нуриҳои ба замин андохташуда ва ғайра.

Адад ва ченак дар дарсҳои меҳнат татбиқи васеъ ёфта метавонанд. Ҳар як ашё бояд аз рӯйи андозаи маълум ба таври ҷиддӣ тайёр карда шавад. Вақти зиёдатиро, ки хонандагони алоҳида ба кори маълум сарф кардаанд, муқоиса кардан манфиатбор мебошад. Хонандагонро мувофиқ ба донишашон ба тартиб додани хароҷоти мавод ва асбоби дарси меҳнат, ҳисоб кардани маводи сарф кардашуда ҷалб кардан ба маврид аст. Дар масъалаҳои арифметикӣ меҳнати бачаҳо дар оила, махсусан, меҳнати ғойданоки ҷамъиятии онҳоро васеъ инъикос намудан муҳим мебошад. Мавзӯҳои намунавии ин гуна масъалаҳо нишон медиҳем. Миқдори дарахтон ё ки ниҳолҳое, ки

боғбон шинондааст, миқдори растаниҳои шифобахш, тухми алаф ва дарахтон, оҳанпора ва ғайра, ки бачаҳо ҷамъ кардаанд. Дар ҳалли масъалаҳо бояд меҳнати дар корхонаҳои саноатӣ, фабрика, хоҷагии деҳқонӣ иҷро кардаи бачагон нишон дода шавад. Мавзӯҳои ин гуна масъалаҳо аз ҳаёти хоҷагии қишлоқ интиҳоб мекунем. Ҳисоб кардани миқдори хӯроки чорво, ки хоҷагии деҳқонӣ бояд дар як сол тайёр кунад. Ба ҳисоби миёна муайян кардани ҳосили зироатҳои ғалладона ё сабзавот дар хоҷагии деҳқонӣ, муқоиса кардани ҳосили миёнаи зироатҳои ғалладона ё сабзавоти дар якчанд сол рӯёнидашуда, миқдори рӯзҳои меҳнати деҳқонон ва ҳисоб кардани миқдори маҳсулот ва маблаге, ки деҳқонон барои рӯзи меҳнаташон гирифтаанд, аз ҷумлаи онҳо мебошанд.

Дар бораи афзалияти корхонаҳои истеҳсолӣ ва фабрикаҳое, ки ба қойҳои истиқомати хонандагон наздик аст, бачаҳо баъзе маълумоти умумӣ ба даст оварда метавонанд. Хонандагон дар вақти экскурсияҳои таълимӣ бо фаъолияти онҳо шинос мешаванд. Бинобар ин, ба таҷрибаи хонандагон така карда, масъалаҳои интиҳоб кардан ба мақсад мувофиқ аст. Масъалаҳое, ки дар онҳо нақши технологияи нав қойгоҳи махсус доранд, зарур мебошад. Масалан, аз орд пӯхтани нон, аз лаблабу омода кардани қанд, ҳосил намуда

ни пашми тозакардашуда ва аз он бофтани газвор, дӯхтани либос ва ғайра. Бо вучуди ин, дар хотир доштан зарур аст, ки дар таълими ибтидоӣ дар математика масъалаҳои гирифта мешаванд, ки онҳо ба бачаҳо фаҳмо бошанд. Ин омил муносибати хонандагонро ба машғулиятҳои математикӣ тағйир дода, ба дарсазҳудкунии онҳо таъсири мусбат мерасонад.

Таҳминахон МУНАВВАРОВА,
омӯзгори математикаи
литсеи ба номи Умари
Хайёми шаҳри Душанбе

ИСЛОҲОТ

Тавре маълум аст, таҳсил баъди хатми синфи 9 дар синфҳои 10-11 дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар хатмӣ эълон карда шуда, дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» ва Низомномаи намунавии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба он тағйирот ворид гардид. Дар Низомномаи намунавии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон зикр шудааст:

«Муассисаи таҳсилоти умумӣ раванди таҳсилро мувофиқи барномаҳои таълимӣ дар 3 зинаи таҳсилот амалӣ менамояд:

- зинаи якум – таҳсилоти ибтидоӣ;
- зинаи дуюм – таҳсилоти умумии асосӣ;
- зинаи сеюм – таҳсилоти миёнаи умумӣ».

Бояд қайд кард, ки ба роҳ мондани таълими хатмӣ дар синфҳои 10-11 махсусиятҳои худро дорад. Маълум аст, ки то ҷорӣ гардидани таълими хатмӣ, хонандагон муассисаҳои таълимӣ то синфи 9 таҳсилро идома дода, баъдан соҳибхитӣро мустақил буданд. Ҳамакунан ҷалб намудани онҳо барои идомаи таҳсил, бо бедор намудани шавқу рағбат, тадбирирандешҳои гуногуни муассир аз ҷониби раҳбарияти таълимгоҳҳо натиҷаи мусбат хоҳад дод. Масъалаи роҳу шеваҳои ҷалб ва фаро гирифтани хонандагон ба таълими хатмӣ баъд аз синфи 9 омилҳои зиёдеро дар бар мегирад. Тавре мушовири директори Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии Вазорати маориф ва илм Ҳамза Наврӯзов изҳор намуд, солҳои қаблӣ низ таҳсил дар зинаи сеюми таҳсилот ба таври ихтиёрӣ роҳандозӣ мегардид. Мушкил дар он буд, ки қисми зиёди духтарон ва писарон бо ин баҳона аз идомаи таҳсил даст кашида, мактабро тарк мекарданд. Дар баробари ин, онҳое ба мактаб ҷалб мешуданд, ки хоҳишу майли таҳсил дар донишқадаю донишгоҳҳои олиро доштанд. Аз мушоҳидаҳо маълум мегардад, ки қаблан низ зарурат барои хатмӣ гардидани зинаи сеюми таҳсилот мавҷуд буд. Бо ҷорӣ гардидани таҳсили хатмӣ 11-сола нобаробарии гендерӣ аз байн меравад. Афзалияти дигари хатмӣ гардидани таълим дар зинаи сеюми таҳсилот дар он аст, ки имкони бештару густурдатарро барои таҳсил дар муассисаҳои олии фароҳам меорад. Мазмун, бо фаро гирифта шудани дар ин зинаи таҳсилот хатмкунандагон ба интихоби бештари касбу ихтисосҳо майлу таваҷҷуҳ зоҳир мекунанд. Дар ҳамин замина, масъалаи муҳоҷирати меҳнатӣ, ки аксар вақт ҷавонони мо бидуни доштани касбу ҳунари зарурӣ ба мушкилиҳо рӯ ба рӯ мегарданд, ба танзим дароварда мешавад. Яъне, бе соҳиби касбу пешаи муайян будан ба муҳоҷирати меҳнатӣ сафарбар гардидани ҷавонон батадриҷ кам шуда, мушкилот дар ин самт коҳиш меёбад. Баргарию аҳамияти дигари хатмӣ гардидани таълим дар зинаи сеюми таҳсилот дар он аст, ки ба таҳсил фаро гирифта шудани духтарон хусусияти оммавӣ пайдо мекунанд. Ва муҳимтар аз ҳама, таълими хатмӣ 11-сола ба бехтар гардидани сатҳу сифати таълим ва донишазҳудкунии хонандагон мусоидат мекунанд.

Ба андешаи Ҳ. Наврӯзов, дар ин масъала мушкилоти хеле зиёд мавҷуд аст, ки норасони ҷойи нишаст, таҷдиди назар намудани барномаҳои таълимӣ, таҳияи китобҳои дарсии дорои мухтавою ғояи баланд бо дарназардошти арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ, дучанд гардидани масъулияти омӯзгор дар раванди таълим, дар сатҳи зарурӣ қарор надоштани робитаи волидон бо муассисаҳои

таълимӣ ва ҳароина, ҳамгироии нуқтаи назар ва муносибати ҷомеа ба таълими хатмӣ 11-сола аз ин қабил ба шумор меравад. Вазорати маориф ва илм ҳамчун мақоми ваколатдор марҳала ба марҳала ҷиҳати ба роҳ мондани раванди мазкур ва ноил гардидан ба ҳадафи асосӣ, ки аз байн бурдани масъалаи ҷалби хонандагон ба таълим, баҳусус, духтарон мебошад, ба баланд бардоштани сифати таълим дар ин замина тамоми тadbирҳои заруриро меандешад. Доир ба ин масъала идораю зероҳторҳои вазорат, аз ҷумла, Маркази ҷумҳуриявии методии таълимӣ низ муваззаф гар-

барои хонандагон нозуку ҳассос бояд эҳтиёткорона муносибат кунанд.

Дар самти роҳҳои ҷалб ва ба таълими хатмӣ 11-сола фаро гирифтани хонандагон ҳаминро гуфтаиҷоз аст, ки омӯзгорону устодон бояд маҳфилҳои фанниро ба таври шавқовару диққатҷалбкунанда ташкилу роҳандозӣ ва ҷорабиниҳои беруназсинфӣ, амсоли вохӯрию мулоқот бо пешқадамони меҳнат, шахсони бонуфузу соҳибобрӯ, шоиру нависандагонро дар сатҳи баланд баргузор намоянд. Ҳамасола, қабл аз оғози имтиҳоноти хатмкунӣ дар ҷамъомад бо иштироки падару модарон яке аз масъалаҳои

аз синфи 8 ҷорӣ намуд. Ин ба он хотир аст, ки то синфи 8 хонандагон ба суҳанони омӯзгорон таваҷҷуҳ зоҳир мекунанд, ахлоқи одобашон хуб аст. Пас аз итмоми синфи 8 аллакай дар ҳислату характер, фаҳмишу ҷаҳонбинии онҳо тағйирот ба амал меояд. Онҳо, агар қисме зудранҷ гарданд, гурӯҳе зерӣ эҳсосоти гуногун монда, дар сарҳавасҳои ошиқона мепарваранд, ба тақлиди кӯр-кӯрона майл мекунанд, якраву ситезакор, тундхӯ мешаванд. Ҷорӣ намудани фанни «Психологияи синнусолӣ» заминаи муътамаде барои идомаи таҳсил дар синфҳои 10-11 хоҳад гардид. Масъалаи дигаре, ки ба бедор

Роҳҳои ҷалби хонандагон ба идомаи таҳсил

дидааст. Яъне, дар ин самт корҳои зиёде дар пешанд, зеро он масъалаи якрӯзаю дурӯза намебошад. Дар ин бобат омӯзиши ҷанбаҳои психологияи муносибат бо хонандагон зинаи таҳсилоти зикршуда муҳим мебошад, зеро дар ин синну сол тағйироти зиёди руҳию равонӣ дар онҳо ба амал меояд.

аввалиндараҷа ба таълими хатмӣ фаро гирифта шудани хонандагон баъд аз хатми синфи 9 бояд бошад.

Ба таълими хатмӣ ҷалб намудани хонандагонро муовини директор оид ба таълим ва тарбияи Литсейи рақами 4 барои хонандагон болаёқати шаҳри Душанбе Салоҳиддин Раҳмонов ама-

намудани шавқу майл ва таваҷҷуҳи хонандагон ба идомаи таҳсил такони ҷиддӣ мебахшад, додани саводу дониши кофӣ ва қонеъкунанда ба шогирдон мебошад.

Дар ин вазъ ба омӯзгорону устодон зарур аст, ки донишҳои илмию назариявии худро ба хонандагон омӯзонанд. Хонанда бояд аз дарси омӯзгор ва донишҳои ба ӯ омӯзонда қонеъ бошад. Дар ақси ҳол, ин омил боиси коста гардидани нуфузу обрӯи омӯзгору муассисаи таълимӣ ва дилсард шудани шогирдон мегардад. Тавре дар суҳбат омӯзгори Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф Имомназар Холназаров иброз дошт, барои ҷалби хонандагон ба идомаи таҳсил баъд аз синфи 9 ду омил ниҳоят муҳим ва қалидӣ ҳисоб меёбад. Якум, бояд дар муассисаҳои таълимӣ бо ин мақсад тамоми шароити зарурӣ фароҳам оварда шавад. Пеш аз ҳама, заминаҳои моддӣ-техникӣ мустаҳкам ва машғулиятҳо ба таври мутассил дар кабинетҳои фанӣ ва озмоишгоҳҳои бо маводи химиявӣ физикӣ мучаххаз гузаронда шаванд. Муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорони соҳибхитисос ва хирфай ба таври мукамал таъмин гардондаву муносибати раҳбарияти таълимгоҳҳо ва омӯзгорон ба таълим куллан тағйир дода шавад.

- Мурод аз идомаи таҳсил дар синфҳои 10-11 агар аз як тараф, пешгирии беҳудагардӣ ва кирдорҳои ҷиноӣ дар байни хонандагон бошад, аз ҷониби дигар, аз рӯйи ихтисосҳои интихобнамудаи худ дохил гардидани хатмкунандагон ба донишгоҳу донишқадаҳои олии ба шумор меравад, - мегӯяд И. Холназаров.

Ба андешаи мо, баҳри баланд бардоштани сатҳу сифати таълим ва бехтар намудани савияи донишу саводнокии хонандагон корҳои зиёдеро бояд анҷом дод.

Пеш аз ҳама ғаёлияти раҳбарони синфҳо, робитаи онҳо бо психологи таълимгоҳ ва волидону хонандагон ба таври зарурӣ ба роҳ монда шавад. Машғулиятҳои тарбиявӣ дар роҳи тарбияи насли наврас дар руҳияи ҳудодоҳӣ, эҳсоси волои ватандӯстӣ, арзишҳои миллӣ, тарбияву ахлоқ бояд ба таври мушаххас тавзеҳ бахшидани мавзӯҳои интихобнамуда баргузор карда шаванд. Имрӯз неруи интеллектуалии хонандагон муассисаҳои таълимии кишвар аз 10-15 соли қабл аз ин хеле тафовут дорад.

Барои таҳсили хонандагон дар синфҳои 10-11 танҳо кӯшишу талош ва азму иродати дастҷамъона зарур асту халос. Дар ин роҳ набояд баҳонаево монеа бошад.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Ба андешаи мутахассиси шӯбаи инноватсия ва психологияи таҳсилоти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон Гулноза Қосимзода, дар синни 17-18 хонандагон бештар ба фикрҳои гуногун, ки онҳоро аз омӯзиш дур мекунанд, побанд мешаванд. Аксари онҳо ба зохиргарой майл мекунанд, худро дар либосҳои зебою рангоранг дидан меҷаҳанд, ба ороиши рӯю мӯй (асосан, духтарон) таваҷҷуҳ зоҳир менамоянд. Мафтуну шайдои сарояндагон гардида, муסיқҳои ба завқашон созорро гӯш мекунанд. Орзуи ҳавасҳои ҷавонӣ ба кӯйи муҳаббат мувоҷеҳ мекунанд онҳоро. Пахлуи дигари масъала мушкилоти иқтисодӣ дар хонадони хонандагонии ин зинаи таҳсилот мебошад. Таъминоти моддӣю маънавӣ онҳо амали сахлу осон намебошад. Омили дигар, дар муҳоҷирати меҳнатӣ қарор доштани баъзе аз сарварони оилаҳо маҳсуб меёбад. Ва дигар сабаби асосии камтаваҷҷуҳи хонандагон дар ин синну сол ба таҳсил, ҳамоно шавқу иштиёқи онҳо ба телефони мобилӣ мебошад. Табиист, ки хонандагон аз телефони мобилӣ сахнаҳои муҳталиф, аз қабилҳои куштору зӯрварӣ, муносибатҳои маҳрамонаи қаҳрамонони филмҳо, бозиҳои гуногун ва монанди инҳоро тамошо мекунанд. Дар ин вазъ камтарин шавқу таваҷҷуҳ ба омӯзиш ва дарсазҳудкунӣ дар онҳо аз байн меравад. Ба таъкиди Гулноза Қосимзода, волидон дар муҳити хона ва омӯзгорону раҳбарони муассисаҳои таълимӣ дар ин давраи

ли саривақтӣ ва судманд меҳисобад.

- Бо ҷорӣ гардидани таълими хонандагон ба таври хатмӣ дар синфҳои 10-11 ҳамагуна рафтору амалҳои ношоиста ва ҷиноӣ дар байни наврасон пешгирӣ ва тадриҷан аз байн бурда мешавад. Тайи солҳои охир аз ҷониби хатмкунандагонии муассисаҳои таълимӣ амалу кирдорҳои номатлуб ба вуқӯ пайвастанд, ки ба коста гардидани ахлоқи хонандагон оварда расондааст. Вақте ки хонанда баъди хатми синфи 9 бекор монд, маълум аст, ки аз назорати волидон дур хоҳад шуд. Сабаби асосии ба доми таблиғоти ҳаргуна хизбу ҳаракатҳои тундраву ифротгаро гирифтани шудани наврасону ҷавонон, асосан, аз мактабу таҳсил берун мондани онҳо мебошад. Дигар ин ки ба таҳсил дар зинаи сеюми таҳсил идома бахшида, хонандагон бештар ба таълиму тарбия ва азхуд кардани донишҳои замони муосир ноил мегарданд, - иброз меорад С. Раҳмонов.

Дар самти ҷалби хонандагон ба таълим дар синфҳои 10-11 тарғибот аз ҷониби омӯзгорону устодон, волидон ва аҳли ҷомеа ҷиддан ва ба таври густурда бояд ба роҳ монда шавад. Омӯзгори забони англисии литсейи зикршуда Довар Ризоев мегӯяд, тавре мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, камолоти маънавии хонандагон (озодона баён намудани фикру ақида, эҳсоси мустақилият ва ғайра) аллакай аз синфи 8 оғоз меёбад. Аз ин лиҳоз, хуб мешуд, ки дар муассисаҳои таълимӣ фанни «Психологияи синнусолӣ»-ро

►► 1 ИЮН – РӯЗИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ҲИФЗИ КӯДАКОН

Мувофиқи моддаи 1-и Конвенсия оид ба ҳуқуқи кӯдак ва қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдак», ҳамаи шахсон то 18-сола кӯдак ҳисобида мешаванд. Инчунин, дар як қатор санадҳои дигар, аз ҷумла, Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқҳои кӯдак ҳифз карда шудаанд. Дар ин замина, фаромӯш набояд кард, ки кӯдак ҳуқуқи эҳтиром ва зиндагии шоиностаро дорад. Ӯ ҳамеша зери ҳимояи давлат қарор дошта, эҳтиромаш аз ҷониби падару модар, аъзои оила, мактаб ва ҷомеа бояд риоя шавад.

Кӯдак дар оила

Кӯдак гуноҳ содир мекунад. Падару модар ӯ бибиву бобо завқ мебаранд ва ғарқи эҳсос мегӯянд: «Гузеш, ман накардам» гӯӣ». Беҳабар аз он ки дар як вақт ба кӯдак ҳам дурӯғгӯиро меомӯзанд, ҳам дуздӣ ӯ зӯрвариро. Дар ин ҳусус як сахнаи хуби телевизионӣ ҳам ҳаст: падар дар хона ба фарзанд насихат мекунад, ки дурӯғ нагӯӣ, аммо ҳамин ки ҳамсои мепурсад, ба фарзанд мегӯяд, ки гӯӣ, ки падарам нест. Бача ҳайрон мемонад: гуфтори падар дуруст аст ӯ рафтораш?

Модар аз он ки фарзандаш дар суҳангӯӣ озод нест ва фикрашро ба хубӣ баён карда наметавонад, нигарон аст. Ӯ ҳол он ки дар хона вақти ҳарф задан пайваста ӯро барои «наҳӯди пеши кошуқ» буданаш танбех меод ва ин натиҷаи ҳамон муносибат, ки бовари ӯ аз ӯ дур намудааст.

Модар фарзандонро барои ба ҳам рост наомадан накушиш мекунад, аммо худ на ба ҳушдоман рост мегирад ва на ба хоҳарарӯсу ҳамсари бародаршавҳар.

Тарбияи кӯдак кори сахл нест, он аз ҳар аъзои оила масъулият металабад. Агар мо хоҳем, ки фарзанд дурӯғ нагӯяд, дуздӣ накунад, ҷангҷӯ нашавад, бояд мунсифона амал кунем: дурӯғ нагӯем, кори носазо накунем, ҳарфи бечоз назанем. Дунёи кӯдак покиро тақозо мекунад.

Баъди таваллуди тифли нахустин мафҳуми оила боз ҳам пурмаънотар мегардад. Волидон бештар ба он аҳамият медиҳанд, ки кӯдак бенуқсу боинтизом ба воя расад. Бо ин мақсад, тамоми имкониятро мавриди истифода қарор медиҳанд.

Оре, аксаран мушоҳида менамоем, ки кӯдак аз хурдӣ мавриди шикоятӣ ҳамсои ва аҳли кӯчаву гузар қарор мегирад, дар ҷавонию наврасиаш низ амалҳои номатлубашро идома медиҳад. Чунонки дар урфият мегӯянд: «Хӯе, ки бо шир даро-

Рисолат дар тарбияи кӯдак

Маҳз ҳамоҳанг кардани гуфтору пиндору рафтори калонсолон дар кӯдакон таъсир расонида, ҳисси боварӣ ва эҳтиромро ба онҳо меафзояд. Агар ба кӯдак ваъдаи чизе ҳаридан ва ё ба кучое бурдан қардеш, хатман иҷро кунед, вагарна аз боварии кӯдакатон мебароед ва дар назари ӯ чун дурӯғгӯ намудор мегардед. Агар имкони иҷро кардани хоҳиши бачаро надошта бошед, ба ӯ фаҳмонед ва бовар кунед, ки ваъдаро иҷро мекунад. Баъзеҳо ба кӯдак ва назари ӯ эҳтиром надоранд, монעי суҳангӯиаш мешаванд. Бигзор, фикрашро гӯяд, агар пургӯиёе дорад, бо эҳтиром ва суҳани хуш ислоҳаш кунед. Дар акси ҳол, маҳорати суҳангӯӣ ва шарҳу баёни мақсадро дар ӯ коҳиш медиҳед.

Кӯдак ҳам иззати нафс дорад, ӯро ҳеч гоҳ ва дар ҳеч ҷо настанед. Ноумеду тарсу мешавад. Баръакс, ба кӯдак амалан ҷуръат бахшед. Як ифода аст: «ҳамкорӣ бо кӯдак», ки истифодаи он хеле муфид мебошад. Бо кӯдак ҳар рӯз вақт ҷудо кунем. Бо кӯдак якҷо китоб хонем, китобхонии ӯро гӯш кунем, мазмунӣ нақро аз ӯ пурсем, ба ӯ афсона, ҷистон, тезгӯяк гӯем, аз рӯйи расм нақл карданро омӯзем. Фаҳмонем, ки ҳар маротибаи ба сайр баромадан хатман дар дафтери махсус мушоҳидаҳоишро нависад, гӯш кунем ва ба ӯ баҳо диҳем. Бо кӯдак якҷо телевизор тамошо кунем, барнома ё намоишро, ки ҳосси синну соли ӯ бошад, аз тамошои филмҳои мултипликасионӣ дилгир нашлавем, китобҳои онҳо ба вачд оем, агар нахоҳем ҳам, нишон надихем. Бо кӯдак якҷо расм кашем, суруд хонем, варзиш ё меҳнат кунем. Ин ҳама воситаҳои ҳастанд, ки мақоми падар, модар, бибӣ, боборо дар назди

кӯдакон боло мебаранд ва онҳо эъти-моди бештар пайдо мекунанд.

Кӯдак дар мактаб

Дар муассисаҳои таълимӣ кӯдакон ҳамеша мавриди таваҷҷуҳи омӯзгорону устодон қарор доранд, зеро фаъолияти омӯзгорон, асосан, ба кӯдакон равона аст. Омӯзгорон бо тамоми ҳунари талош мекунанд, ки шогирдони хуб ба воя расонанд, тарбияи-да, босавод. Мутаассифона, на ҳама омӯзгорон дар кори худ муваффақ шуда метавонанд. Чаро? Чунки аз ҷиҳати донишҳои педагогӣ ва психологӣ заъфият дар онҳо ҷо дорад. Барои ҳамин, омӯзгорон бояд касбияти воло дошта, ба қавле педагог бошад. Ба ғайр аз ин, омилҳои дигар ҳам ҳастанд. Масалан, теъдоди зиёди хонандагон дар синф, ҳамкорӣ надоштани падару модарон бо мактаб сарбории омӯзгорро зиёд мегардонанд. Ин омилҳо боис мешаванд, ки кӯдакон аз таваҷҷуҳи омӯзгор дур монанд. Ӯ ҳол он ки дар ҳолатҳои алоҳида кори инфиродӣ бо хонандагон ногузир аст. Омӯзгор имконияти ба дурустӣ шинохтани ҳамаи шогирдонро надорад. Падарам замони директори мактаб буданаш ҳамаи хонандагони мактабро ном ба ном медонист, аз сатҳи донишу ахлоқашон оғаҳ буд. Алҳол шинохтани хонандагони синф аз ҷониби бархе аз омӯзгорон зери суол қарор дорад.

Бинобар ин, талабот ва имтиёз-

ро барои дохилшавандаҳои макотиби олии омӯзгорӣ бояд бештар қарда шавад. Давраи таҷрибаомӯзии донишҷӯён зарур аст, ки самаранок гузарад ва роҳнамои онҳо аз ҳисоби омӯзгорони собиқадор ботаҷриба ва мутахассисони қордон интиҳоб гарданд, то омӯзгорони ҷавон кӯшову болаёқат ба қамол расанд.

Кӯдак дар ҷомеа

Бояд қайд кард, ки нақши ҷомеа дар ҳаёти кӯдакон таъсири бузург дорад, аз ин рӯ, ба ҳар амали онҳо на-бояд бетарафӣ зоҳир кард. Дар ин маврид, кумитаҳои маҳалла ба ҳар воситаи нақши созгор гузошта мета-

вонанд. Масалан, кумитаҳои маҳалла дар ташкили суҳбатҳои умумӣ, инфиродӣ, вохӯрӣ бо фаъолони ҷомеа, ҳатто адибону олимони бояд масъулият дошта бошанд.

Хулоса, дар мавриди зарурати тарбияи кӯдак ва таваҷҷуҳи ҳамаҷагӣ ба ӯ таъкиди Муҳаммад Ғазолиро бояд аз ёд набарорем: «Фарзанд амонат аст дар дасти падару модар ва дили поки фарзанд нафис асту нақшпазир, ҳар нақше, ки ба ӯ гузори, чун мушк ба худ бигирад ва чун замин пок аст, ҳар тухме, ки дар вай бикорӣ, бирӯяд».

Саиди ҶАЗЛ,
«Омӯзгор»

Ятимон ба ғамхорӣ ниёз доранд

Вакте кӯдаки навзод дар оилае ба дунё меояд, дар он ҳонадон хушҳолӣ зиёд мешавад. Ӯ қарар кӯдак инкишоф меёбаду бузургтар мегардад, меҳру муҳаббати волидайн нисбатан дучанд мешавад. Кӯдак низ оғӯши гарми модарро эҳсос мекунад ва аз ӯ ҳеч гоҳ дур шуда наметавонад. Дар ҳамаи муҳити ҳонавода кӯдак унс гирифта, тарбия меёбад. Вале имрӯз мебинем, ки қисме аз кӯдакону наврасони ятиму бепа-растор аз қанори волидайн дур ҳастанд ва дар мактаб-интернатҳо ҳаёти ширину гуворои кӯдакии худро бе оғӯши пурмеҳри модар паси сар менамоянд.

Агар як лаҳза ҳаёти кӯдакии ҳешро пеши назар орем, дарк мекунем, ки падару модар ҳастиашонро бароямон фидо намудаанд. Ӯ ҳангоми мактабравӣ модар аввал шиками мо-фарзандонро сер карда, баъд гусел мекард, то он даме ки аз мактаб меомадем, чашм ба роҳ мунтазир мемонд.

- Ох, модар! Он қадар пазмони дидорат мешавам, ки бӯйи ширин ва оғӯши гармат аз ёдам намеравад. Охир метавон гуфт, ки он меҳру муҳаббат ва навозишҳои дастони пурмеҳрро касе дода наметавонад, ба ҷуз модар. «Маро кай ба хона мебаред, оҷа?» Ин суҳанон, воқеан, дардоваранд, ки мо ҳар лаҳза аз забони тифлақони маъсуми Маркази дастгирии оила ва кӯдак мешунавем.

Ба сӯйи кӯдакони чашминтизор менигарем ва эҳсос мекунем, ки онҳо низ фарзандони мо ҳастанд. Мо, омӯзгорон, ба кӯдакони ятиму бепарастор ва кӯдакони имконияташон маҳдуд хуб парасторӣ менамоем ва тамоми

шароитро барояшон муҳайё месозем, то дурии волидайнро эҳсос накунам. Мо, агар ҳар қадар кӯшиш кунем, ки кӯдакон бемодарӣ ва бепадари-ро эҳсос накунам, вале ҳеч гоҳ ҷойи онҳоро пур карда наметавонем. Чунки муҳаббати падару модарро ҳеч кас дода наметавонад.

Бояд гуфт, ки дар мактаб-интернат қисме аз кӯдакон аз падару модар аз хурдӣ маҳруманд ва қисми дигар бо сабаби шароити саҳти зиндагӣ аз падар ва ё модар дур шудаанд дар ин боргоҳ ба қамол мерасанд. Ӯ ҳастанд модароне, ки аз тақдири талхи зиндагӣ ба мо қисса мекунанд ва боиси аз тарбияи фарзанд дур гаштани худро собит мекунанд, ки дар вазъияти ногувору саҳт зиндагӣ доранд. Ӯ ҳангоме падар аз дунё мегузарад, дар тарбияи фарзанд модар ба душвории зиёд дучор мегардад. Ӯ аз ҷиҳати молиявӣ ва ҳам аз ҷиҳати моддиву маънавӣ наметавонад кӯдакро хуб ба воя расонад. Дар ин сурат, модар маҷбур мешавад, ки фарзанди худро ба парасторӣ диҳад.

Ҳамчун зан-модар, мураббияи насли наврас аз падару модароне, ки имрӯз фарзандони худро ба парасторӣ ба дӯши мактаб-интернатҳо вогузор намудаанд, хоҳиш менамоем, то зуд-зуд омада, аз ҳоли фарзандони худ бохабар шаванд. Чунки кӯдакон ба ғамхории волидайн бештар ниёз доранд.

Озода МАРЯМОВА,
мураббияи Маркази дастгирии
оила ва кӯдаки №2-и ноҳияи Сино

Талоши ҳамвора мебояд

мад, бо ҷон мебарояд». Ин ҷо гап сари тарбияи фарзанд меравад, ки он бояд ҷӣ гуна бошад. Дар навбати худ вай ҳуқуқи тарбия гирифтаг, изҳори андеша намуданро дорад.

Ҳамагон медонанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, махсусан, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба масъалаи омӯзиш ва парвариши кӯдак диққати ҷиддӣ медиҳанд. Ҳамасола дар қулли ма-нотиқи ҷумҳуриамон мактаб-интернатҳо, хонаҳои кӯдакону ятиму бе-парастор, мактабҳои ибтидоиву миёна, лагерҳои истироҳатии мавсимӣ ва ғайра дар хидмати онҳост.

Рисолати азаалии падару модарон низ бояд парвариши фарзандон бо-шад, аммо баъзан мушоҳида меша-вад, ки на ҳамаи волидон вазифаи аслии ҳеш – тарбияи фарзандро иҷро мекунанд.

Яке аз сабабҳои пурзӯр намудани назорати фарзандон ба тасвиб раси-

моем ва дигар ин ки кӯдак дамдузду тарсонҷак ба воя мерасад.

Ба ин маънӣ, дар моддаи 13-и Конвенсия «Дар бораи ҳуқуқҳои кӯдак» чунин омадааст: «Кӯдак ҳуқуқ дорад, ақидаи худро озодона баён наояд: ин ҳуқуқ, ки истифодаи озодонаи иттилоот, қабулу ирсоли он ва ҳар навъ андешаро дар бар ме-гирад, новобаста ба сарҳадҳо, дар шакли шифохӣ, хаттӣ, дар шакли асарҳои санъат ё бо ёрии воситаҳои дигар мувофиқи интиҳоби кӯдак амалӣ мешавад». Дуруст аст, ки кӯдакон ояндаи моанд. Бешубҳа, аз онҳо умеди қалон дорем, то дар пири дастгири мададгори мо бошанд. Аз ин рӯ, дар тарбияи дурусти кӯдакон ва соҳибу донишу ҷаҳонбинии васеъ гардидаиашон ҳамвора талош намо-ем.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Дар шаҳри Душанбе Форуми ҷавонони Осиёи Марказӣ ва давлатҳои аъзои Шурои ҳамкориҳои Халиҷ баргузор гардид.

ОЛИМОНИ МО

Номзади илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики Академияи муҳандисии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Аълоҷии маорифи Тоҷикистон, эксперти байналмилалӣ дар соҳаи таҳсилоти олии касбӣ Маҳмуд Тошматов 43 боз ба таълиму тарбияи насли наврас машғул буда, дар омода намудани мутахассисони варзид ва кадрҳои илмӣ-омӯзгорӣ саҳми арзишманд гузоштааст.

Устоди навоару заҳматкаш

Маҳмуд Тошматов соли 1977 ба факултети сохтмони саноатӣ ва шаҳрвандии Донишқадаи политехникии Тоҷикистон (ҳоло Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М. Осимӣ) дохил шуда, соли 1980 баъди хатми курси сеюм бо роҳхати Вазорати маорифи Тоҷикистон барои идомаи таҳсил ҳамчун донишҷӯи аълоҳон ба Донишқадаи сохтмонӣ-муҳандисии шаҳри Киеви Украина фиристода мешавад ва онро соли 1982 бомуваффиқият ба итмом мерасонад.

Устод М. Тошматов фаъолияти худро ҳуди ҳамон сол ба ҳайси ассистенти кафедраи иқтисодиёт ва идоракунии Донишқадаи политехникии Тоҷикистон шуруъ намудааст. Соли 1984 ба аспирантураи Донишқадаи муҳандисӣ-иқтисодии шаҳри Ленинград (ҳоло Донишгоҳи муҳандисӣ-иқтисодии шаҳри Санкт-Петербург) дохил шуда, соли 1987 дар мавзӯи «Замонаҳои методи бозсозии сохтори идоракунии минтақавии сохтмон» (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон) бомуваффиқият рисолаи номзадӣ ҳимоя намудааст.

Соли 1988 шӯъбаи комплексии Тоҷикистони Пажӯҳишгоҳи марказии илмӣ-тадқиқотии иқтисодиёт ва идоракунӣ дар сохтмони Кумитаи давлатии сохтмони ИЧШС таъсис дода шуд. Ҳадаф аз ташкили чунин сохтор оғоз гардидани ислохот дар тамоми соҳаҳои хоҷагии халқи кишвар, аз ҷумла, дар соҳаи сохтмон буд. Бо ин муносибат як гурӯҳ олимони ҷавони Донишқадаи политехникии Тоҷикистон дар ин муассиса ба кор шуруъ намуданд. Маҳмуд Тошматов солҳои 1988-1991 ба ҳайси мудири сектори пажӯҳишгоҳи номбурда фаъолият кардааст. Соли 1991 бо бастанӣ пажӯҳишгоҳи мазкур ба фаъолияти омӯзгорӣ баргашта, то соли 1996 дар вазифаҳои муаллими калон, дотсент, мудири кафедраи технология ва ташкили истеҳсолоти сохтмони Донишгоҳи политехникии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Аз моҳи сентябри соли 1996 фаъолияти илмӣ омӯзгорӣ М.Тошматов дар Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон оғоз мегардад. Фаъолияти 29-солаи мавсуфро дар ин боргоҳи илму маърифат дар се марҳала метавон арзёбӣ кард.

Марҳалаи аввал, аз соли 1996 то соли 2000. Дар ин давра ӯ дар вазифаҳои мудири кафедраи иқтисодиёти корхона ва фаъолияти соҳибкорӣ, сардори Маркази тадқиқотӣ таълимӣ ва сардори департаменти иқтисод ва бизнес фаъолият намудааст.

Марҳалаи дуюм, солҳои 2000-2009. Дар ин давра ӯ ба ҳайси декани факултети муҳандисӣ-иқтисодӣ ва бо тағйири ном декани факул-

тети иқтисодиёт ва менечмент кор кардааст.

Маҳмуд Тошматов ҳамчун роҳбари кордон ва ташкилотии мохир тавонист як коллективи тифок, кордону уҳдабаро ва неруи илмӣ педагогӣ баландро барпо кунад. Дастовардҳои факултет дар бахшҳои таълим, илм ва тарбия хеле назаррас буда, факултети иқтисодиёт ва менечменти донишгоҳ ба макони муҳими тайёр намудани мутахассисони соҳаи иқтисод табдил ёфт.

Марҳалаи сеюми фаъолият аз соли 2009 то инҷониб мебошад. Ӯ аз соли соли 2009 то 2010 ба ҳайси муовини ректор оид ба корҳои таълим ва тарбия, аз 2010 то 2014 ба ҳайси муовини ректор оид ба таълим ва идораи сифати таҳсилот ва аз соли 2014 то соли 2024 ба ҳайси муовини аввал-муовини ректор оид ба таълим ва идораи сифати таҳсилот фаъолият намудааст. Аз соли 2024 то имрӯз дар вазифаи мушовири ректори Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон кор мекунад.

Заҳматҳои М. Тошматов ба ҳайси муовини ректор оид ба таълим ва идораи сифати таҳсилот баҳри расидан ба ҳадафҳои стратегӣ донишгоҳ, яъне, баланд бардоштани сатҳи сифати таҳсилот, рақобатпазирии хатмкунандагон дар бозори озодаи меҳнати дохилию хориҷӣ, ба стандартҳои сифати таҳсилоти байналмилалӣ омода намудани мутахассисон, аз аккредитатсияи байналмилалӣ гузаронидани барномаҳои таҳсилоти донишгоҳ, рейтингӣ донишгоҳ, рушди бунёди моддию техникӣ ва инфрасохтори таълимию тадқиқотӣ он назаррас мебошад.

Инчунин, дар қорӣ намудани низомии кредитии таҳсилот саҳми назаррас гузоштааст. Ӯ яке аз таҳиягарони «Низомномаи таҳсилоти олии касбӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити низомии кредитии таҳсилот» мебошад. Ҳамчун эксперти байналмилалӣ дар соҳаи таҳсилоти олии касбӣ аз ҷониби Агентии мустақили аккредитатсия ва рейтингӣ байналмилалӣ (Ҷумҳурии Қазоқистон) пазируфта шудааст.

Дар ин давра фаъолияти Шурои таълимию методи донишгоҳ, ки раиси онро М.Тошматов ба уҳда дошт, назаррас мебошад. Фаъолияти худро Шурои таълими методӣ дар чор самт: баррасии лоиҳаи нақшаҳои намунавӣ ва таҷрибавии таълимӣ, барномаҳои таълимӣ, силлабусҳо; мониторинги сифати таълим; омӯзиши усулҳои фаъл ва татбиқи технологияи нави таълим; муоина ва ба наشر тавсия намудани китобҳои дарсӣ, барномаҳои таълимӣ ва дастурҳои таълимӣ-методӣ амалӣ менамояд.

Яке аз самтҳои пурсамари фаъолияти М. Тошматов иштироки фаъолони дар озмунҳои грантӣ таълимию Иттиҳоди Аврупо дар барномаҳои ТЕМПУС, ЭРАСМУС+ мебошад. Дар ин самт ӯ ДТТ-ро дар лоиҳаҳои SWAN – «Идораи босуботи захираҳои оби минтақаи Осиёи Марказӣ» таъини солҳои 2010-2013 ва MIND – Менечмент, инноватсия ва рушд таъини солҳои 2016-2019 ҷамоҳангсозӣ намуда, дар рушди зарфияти таҳсилоти олии касбии донишгоҳ саҳми бориз гузоштааст. Лоиҳаи SWAN бо ҳамкорӣ донишгоҳҳои пешқадами Испания, Италия, Полша, Словакия, Қазоқистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон татбиқ гардид. Лоиҳаи мазкур барои баланд бардоштани иқтидори зехнӣ ва институтсионалӣ оид ба идоракунӣ устувори захираҳои оби Осиёи Марказӣ бахшида шуда, дар донишгоҳ бо дастгирии лоиҳаи мазкур барномаи таълимию магистрӣ аз рӯи ихтисоси иқтисодиёт ва идоракунӣ захираҳои оби таҳия карда шуда, айни замон ин барнома амалӣ шуда истодааст. Бо кумаки молиявии лоҳия 6 нафар омӯзгори донишгоҳ дар донишгоҳҳои Полша, Испания ва Словакия аз бозомӯзии касбӣ гузашта, инчунин, Маркази идоракунӣ захираҳои оби таъсис ёфта, бо таҷизоти муосири иттилоотӣ технологӣ мучаххаз карда шуд.

Дар натиҷаи ҳамкорӣ судманд аввалин маротиба дар зинаи магистратура барномаи таълимӣ аз рӯи ихтисоси идора ва сиёсати пешбурди захираҳои оби бо ҳамкорӣ донишгоҳҳои Аврупо таҳия карда шуд, ки аз рӯи он зинаи магистратура даххо нафар хатм намуданд.

Тахти роҳбарии устод М.Тошматов 6 нафар рисолаи номзадӣ ҳимоя намудаанд. Мавсуф рисолаи доктории худро дар мавзӯи «Теорияи методологияи пивышения эффективности инвестиционных процессов в Республике Таджикистан» ба итмом расонид, ки дар арафаи ҳимоя қарор дорад.

М.Тошматов муаллифи 8 китоби дарсӣ ва дастурҳои таълимӣ, 4 монография ва 15 дастури методӣ мебошад.

Барои хизматҳои бисёрсолаи бенуксон дар соҳаи маориф, саҳми арзанда дар таълиму тарбияи насли наврас, тайёр намудани кадрҳои болаёқат ва иштироки фаъолони дар ҳаёти ҷамъиятӣ бо медали «Хизмати шоиста», нишони «Аълоҷии маорифи Тоҷикистон» ва ифтихорномаву сипосномаҳои зиёд кадрдонӣ шудааст.

**Ф. ХАЙРУЛЛОЕВ,
А. СУЛТОНОВ,
Н. АВҒОНОВ,
М. ЯҚУБЗОДА,
И. КАЛАНДАРОВ,
номзадҳои илмӣ иқтисодӣ**

Соҳибмактаб

Омӯзгорӣ касби пуршараф ва масъулиятнок аст, зеро пайдориву устувории ҷомеа аз сиришту солимии наслҳои барӯманди он вобаста мебошад. Маҳз наслҳои солимфикр, соҳибмаълумоту дорои ҷаҳонбинӣ васеъ метавонанд кишварро ба пешрафтҳои ҷашмгир ноил гардонанд.

Яке аз омӯзгорони соҳибмактаб доктори илмҳои педагогӣ, номзади илмҳои физика-математика, профессор, Корманди шоистаи Тоҷикистон, академики Академияи илмҳои иҷтимоӣ ва педагогии Федератсияи Россия Абдурасул Сатторов мебошад, ки қорномаи шоистаи омӯзишу пайравист. Ӯ бо донишу ҷаҳонбинӣ пешрафта, росткорӣ ва хислатҳои ҳақиқии инсонӣ ба шогирдон ҳам дарс ва ҳам тарбия медиҳад.

Ин шахсияти донишманд дар байни пайвандону дӯстон ва кулли шогирдон соҳиби обрӯю эҳтироми баланд мебошад. Мавсуф соли 1950 дар ноҳияи Дӯстӣ ба дунё омадааст. Абдурасул Сатторов маълумоти ибтидоиро дар зодгоҳаш гирифта, пас аз хатми муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №23 ба шӯъбаи математика ва нақшакашии факултети физика-математикаи Донишқадаи давлатии омӯзгорӣи Душанбе ба номи Т. Г. Шевченко (ҳоло Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣи Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ) дохил шудааст. Соли 1971 донишгоҳи номбурда хатм намуда, ҳуди ҳамон сол дар кафедраи алгебра ва назарияи ададҳои муассисаи мазкур фаъолиятро оғоз намудааст.

Соли 1974 ба шӯъбаи аспирантураи Донишгоҳи ба номи Ленини шаҳри Қазони Федератсияи Россия дохил гардидааст. Соли 1979 дар мавзӯи «Геометрияи фазоҳои дорӣ зичии вектор ва координат» рисолаи номзадиро ҳимоя намуда, ба донишгоҳ баргаштааст.

Ӯ дар вазифаҳои гуногун фаъолият кардааст: солҳои 1971-1974 омӯзгори кафедраи геометрияи ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, солҳои 1974-1978 қоромӯзи яқсола, аспиранти Донишгоҳи давлатии Қазон (Россия), солҳои 1978-1993 омӯзгор, саромӯзгор, дотсенти кафедраи геометрияи ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, солҳои 1993-1997 мудири кафедраи алгебра ва геометрияи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав солҳои 2002-2005 ноиби ректор оид ба илм, солҳои 2005-2007 директори маркази компютерӣ, солҳои 2007-2020 мудири кафедраи алгебра ва геометрия, аз соли 2020 инҷониб ҳамчун профессор дар кафедраи алгебра ва геометрия фаъолият дорад.

Соли 2011 рисолаи докториашро ҳимоя кардааст. Педагогӣ мохир, олим ва донишманд Абдурасул Сатторов муаллифи 400 номгӯи таълифот, аз ҷумла, 6 монография ва 20 китоби таълимию методӣ мебошад. Мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои бонуфузи Федератсияи Россия, Украина, Полша, Чехия, Ўзбекистон, Словакия ва ғайра наشر шудаанд. Тахти роҳбарии ин марди донишманду соҳибмактаб 13 нафар рисолаи номзадӣ дифоъ кардааст.

Инчунин, Абдурасул Сатторов раиси Шурои диссертатсионӣ 6D.KOA – 048 назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ихтисосҳои методикаи таълими математика, физика ва информатикаи назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав мебошад.

Абдурасул Сатторов ҷаҳонбинӣ васеъ, дониши амик, таҷрибаи ғании зиндагӣ ва фаъолияти касбӣ дорад. Ин омил имкон медиҳад, ки фаъолияти касбии худро дар сатҳи баланд ташкил ва муваффақона амалӣ намояд. Дониши худро аз шогирдонаш дарег намерад, онҳоро меомӯзонаду тарбия мекунад. Ӯ дорои заковати баланди фитрӣ, иродаи қавӣ, ҷаҳонбинӣ густурда, ҳозирҷавоб, дурандеш, одамшинос, боғайрат ва воқеъбин мебошад. Абдурасул Сатторов рафтору кирдор, гуфтору пиндори нек дошта, ҳамаи дастгири омӯзгори ҷавон ва ҳамкорон аст.

**Мансур НУЪМОҶОВ,
Мамадҷон МАҲКАМОВ,
Умедулло ҶОРИЕВ,
Абдураззоқ РАҶЗОҚОВ,
Шаҳриёр МИРЗОЗОДА,
устодони ДДОТ ба номи С.Айнӣ**

Барои таълиму тарбияи наврасону ҷавонон 11 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ татбиқ мегардад.

МУЛОҲИЗА ВА ПЕШНИҲОД

Фарҳанги китобхонӣ муҳим аст

Озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» роҳи истеъдодхоро ба сӯйи илму дониш боз кард. Сафи хаводорони китоб дар ҷомеа афзоиш ёфта, таваҷҷуҳи наврасону ҷавонон рӯз ба рӯз ба омӯзишу мутолиа бештар гардидааст.

Дар вилояти Хатлон соли 2025-ум «Соли фарҳанги китобхонӣ» эълон карда шуд. Ташаббуси мазкур мо – аҳли кормандони соҳаи фарҳанг, баҳусус, китобхонаҳои шаҳру ноҳияҳои вилоятро водор месозад, ки баҳри бештар китобхону китобдӯст шудани наврасону ҷавонон сабъи талош намоем.

Яке аз самтҳои асосии фаъолияти китобхонаҳо дар масъалаи ба омӯзишу мутолиа ҷалб намудани хонандагон, волидайн, омӯзгорон ва китобдорон мебошанд. Барои бедор намудани навску завқи китобхонии насли наврас ва ҷавонон ба мо зарур аст, ки пеш аз ҳама, худ китобхон ва барои кӯдак намуна бошем.

Тарбияи фарҳанги мутолиа нахуст аз оила оғоз меёбад. Маҳз падару модар масъулу вазифадоранд, ки китобҳои ҷолибу баландмазмунро аз фурӯшгоҳ харида ё аз китобхонаҳо дастрас намоянд. Имрӯз вақти он расидааст, ки дар ҳар як хонадон китобхонаи шахсӣ ташкил карда шавад.

Падару модар бояд аз овони кӯдакӣ бо фарзандонашон дар бораи ахлоқ, росткорӣ сухбат кунанд ва тарбияи дурустро дар майнашон ҷо диҳанд. Аз ҳама муҳим, фарзандонро дар руҳияи донишомӯзӣ ва ахлоқи ҳамидаи инсонӣ тарбият

кардан зарур аст, то дар оянда ӯ ҳамчун инсонии комил ва созандаи ҷомеа ба воя расад.

Аз ин хотир, чанд пешниҳоди ба аҳли ҷомеа, баҳусус, падару модарон, омӯзгорон ва китобдорон манзур менамоем:

1. Барои аҳли ҷомеа ва волидон:

- ташкили соҳибкорон барои бунёди китобхонаҳо дар маҳалҳо;

- харидорӣ ва тухфа намудани китобҳои бадеӣ аз ҷониби соҳибкорон ва саховатмандон ба оилаҳои серфарзанд ва ниёзманд;

- бехтар намудани ҳамкорихонии оила бо мактаб ва китобхонаҳо.

Барои омӯзгорон ва китобдорон:

- ташкили озмуни «Китобхонӣ» байни синфҳо, омӯзгорон ва кормандони муассиса;

- баргузориҳои озмунҳои китобхонӣ: «Хонандаи бехтарин», «Дӯстдорони китоб», «Китоб дӯсти ман!» ва ғайра байни гурӯҳҳо дар синф ва омӯзгорону кормандон. Натиҷагирӣ ва ҳавасмандии синфҳо ва хонандагони алоҳида, омӯзгорон ва кормандон аз ҷониби маъмурияти муассиса (кадом синф зиёд китоб хонд, кадом хонанда, кадом омӯзгор ва кадом корманд);

- ташкили лавҳаҳои фахрӣ вобаста ба ҳамаи самт (оилаҳои бехтарин, синфи бехтарин, хонандаи бехтарин, омӯзгори бехтарин, корманди бехтарин);

- ба роҳ мондани омӯзиши лугат (омӯхтани лугат ба бой гардидани таркиби лугавӣ, ҷаҳонбинӣ ва инкишофи нутқи хонанда мусоидат мекунад);

- азёд кардани шеърҳо, зарбул-

масалу афоризмҳо дар ситоиши китоб ва китобхонӣ;

- дар машғулиятҳои иловагӣ ва ҷорабиниҳои оммавӣ ташкили саҳнаҷаҳои хурди тарбиявӣ аз осори ниёгон;

- китобдори имрӯз бояд донандаи забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ бошад;

- аз равандроҳои гуногуни омодагардонӣ ва паҳши иттилоот дар шакли намуди ба худ хоси он баҳравар бошад;

- ба истифодабарандагон маълумоти саҳеҳ ва пурра расонда, аз уҳдаи таъминоти эҳтиёҷоти иттилооти хонандагон барояд;

- роҳи усули нави ҳадамоти иттилоотӣ, методӣ ва библиографияро тавассути васоити анъанавӣ ва электронӣ ба роҳ монда, корҳои методӣ ва библиографияи китобхонаро ба дӯш гирад;

- аз истифодаи технологияи муосири иттилоотӣ огоҳӣ дошта бошад;

- ба хонандагон қоидаҳои умумии китобхониро муносибат бо китобро тавзеҳ додан;

- мунтазам муаррифӣ намудани китобҳои муҳимтарин (вобаста ба синну сол) ва тозанашир (дар матбуоти даврӣ, ВАО ва сомонаҳои иҷтимоӣ);

- ташкили гӯшаҳои (намоишгоҳҳои) китобҳо бо иқтибосу зернавиштҳо оид ба муҳтасари мундариҷаи онҳо;

- таъсиси гӯшаи муаррифии осори адибони маъруф ва фехристи онҳо (вобаста ба низомномаи озмунҳои ҷумҳуриявӣ);

- баргузор намудани вохӯриҳо бо шоиру нависандагон вобаста ба таҳлилу муҳокимаи асари алоҳидаашон;

- бехтар намудани фаъолияти китобхонаҳо (муҳайё кардани шароити хуби китобхонӣ ва китобҳои дархости хонандагон);

- ба роҳ мондани ҳисоботи харофатнаи гардиши китобҳои мутолиашудаи хонандагон дар байни волидайн, омӯзгорон ва масъулини соҳа ба воситаи гӯшаҳои иттилоотӣ ва сомонаҳои иҷтимоӣ;

- омӯзиши асарҳои гаронбаҳои мутафаккирони тоҷикӣ форс ва таҳлилу баррасии асарҳои онҳо ва мувофиқ ба синну соли наврасону ҷавонон шарҳу тавзеҳ бахшидан корест муфид барои аҳли ҷомеа.

Саймуҳаммад ОБИДЗОДА,
корманди Китобхонаи
оммавии вилояти Хатлон
ба номи Садриддин Айний
дар шаҳри Кӯлоб

АХЛОҚ ВА ҶОМЕА

Одоб ҳусн аст

Адаб тоҷест аз нури илоҳӣ,
Бинех бар сар, бирав, ҳар ҷо ки хохӣ.

Ин ҳикмати ҷовидинӣ ба он далолат мекунад, ки баробари соҳибилму бохунар шудан, оқилу доно ба воя расидан ва одоби ҳамида доштан муҳим аст. Зеро агар инсон дорои илму ҳунар бошад хислати ҳамида, одобу рафтори шоиста надошта бошад, ҳеч гоҳ ва дар ҳеч ҷой ба мақсуд нахоҳад расид. Барои ин заруру ҳаст, ки аз даврони тифлӣ тарбияи дурусти фарзандонро ба роҳ монем ва онҳоро ба риояи одобу рафтор, гуфтори ҳамида водор намоем. Тарбия танҳо ҳурондану пӯшонидани фарзанд не, балки тавъам сохтани ақлу хирад, калбу шуури инсон аст.

Бузурге фармудааст: «Ҳусн ҳусн не, одоб ҳусн аст». Обрӯ, кадрӯ кимат ва иззату ҳурмати инсон ба одобу рафтору гуфтораш вобастагии ногусаста дорад. Аз ин хотир, бандҳои муҳими Қонуни ҚТ «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак»-ро ба инъобат гирифта, уҳдадорони худро бояд бе ягон узр иҷро намоем. Хуб мебуд, ҳамарӯза пеш аз ба мактаб рафтани фарзанд ба речаи машғулияти рӯзи ӯ шинос ва бегоҳ аз натиҷаи он пурсон шавем. Дар он сурат кӯдак масъулият ҳис карда, ба омӯзиши дарсҳо ва корҳои хонагӣ бештар машғул мешавад. Ба назар мерасад, ки тарбияи иддае аз

наврасону ҷавонон солҳои охир коста шудааст. Бархе аз падару модарон ба ҷойи китобу маводи зарурии хониш, ба фарзанди худ телефони мобилӣ, дискҳои филмҳои хориҷӣ харидорӣ менамоянд. Бо ин роҳ кӯдак охиаста аз таълиму тарбияи дуруст дур монда, баъзан ҳолат ба аъмоли номатлуб: авбошӣ, дуздӣ, киморбозӣ ва дигар корҳои ношоиста даст мезанад. Ба ин масъалаи муҳим омӯзгорони муассисаҳои таълимиӣ набояд бетафовутӣ зоҳир созанд. Онҳо бояд худро масъул ва вазифадор шуморида, дар қалби шогирдон иштиёқи илмомӯзиро бедор созанд. Роҳандозии усулҳои муосири фаъоли таълиму тарбияи имкон фароҳам меорад, ки кӯдакон ҳамчун насли ҳушаклоки даврон ва омода ба ҳифзи халқу давлати ҳеш ба воя расанд.

Муоширати хуби ахлоқи низ аз рукнҳои асосии тарбия буда, пеш аз ҳама, худӣ омӯзгор бояд аз он ҳамаҷониба бархурдор бошад. Омӯзгори донишманду ботамкин бояд дар назди шогирд ҳушсухан, ҳушаклоқ ва аз ҳар ҷиҳат намунаи ибрат гардад. Ба дағаливу дурушӣ, дурӯғгӯиву ҳарзагӯӣ ҳеч гоҳ роҳ надихад, босабру таҳаммул шогирдро то охир гӯш кунад, ҳангоми зарурат ўро бо маслиҳату насихатҳои муфид ба роҳи рост ҳидоят намояд.

Дар ин сурат, гуфтан мумкин, ки ҳамкориҳои мактабу оила, омӯзгору волидон барқарору побарҷой монда, хонандагон таълиму тарбияи дуруст мегиранд.

Абдуғанӣ ҚУРБОНОВ,
омӯзгори собиқадор,
ноҳияи Файзобод

ЧАШМАНДОЗ

МАОРИФИ ҶАҶОН

Урдун

Мактабҳои Урдун мисли аксари кишварҳо ба давлатӣ ва хусусӣ тақсим шудаанд. Мактаби Ас-Салт аз қадимтарин муассисаи таҳсилоти миёнаи ин кишвар ба ҳисоб рафта, соли 1932 таъсис ёфтааст. Ин муассиса дар шаҳри Ас-Салти Урдун ҷойгир буда, таълимро бо забони арабӣ ва англисӣ ба роҳ мондааст. Мактаби Абдул Ҳамид Шараф, мактаби Ҷубили, мактаби миллии Орфодоксӣ аз машхуртарин ва бонуфузтарин муассисаҳои ин мамлакат ба ҳисоб мераванд.

Бояд қайд кард, ки таълим дар муассисаҳои Урдун ба 2 зинаи асосӣ тақсим мешавад:

1. Таҳсилоти умумӣ.
2. Таҳсилоти касбӣ.

Муддати таҳсил дар ҳарду зина 2 солро дар бар гирифта, дар зинаи таҳсилоти умумӣ хонандагон барои дохил шудан ба донишгоҳҳо ё коллеҷҳо омодагӣ мебинанд. Дар зинаи таҳсилоти касбӣ бошад, донишомӯзон соҳиби касбҳои гуногун мешаванд.

Лихтенштейн

Донишомӯзони лихтенштейнӣ барои дохил шудан ба донишгоҳҳо бояд синфҳои 13-14-и мактабҳои миёнаро хатм кунанд. Дар акси ҳол онҳо наметавонанд таҳсилро дар муассисаҳои олии мамлакат идома диҳанд. Маълум мешавад, ки хонандагон мактаби миёнаи умумиро дар 21-22-солагӣ хатм мекунад.

Қобили зикр аст, ки дар муассисаҳои Лихтенштейн ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ аҳамияти ҷиддӣ дода мешавад. Омӯзиши забони англисӣ аз синфи 2 оғоз шуда, дар синфҳои болоӣ низ таълими он хатмӣ аст. Забони фаронсавиро бошад, аз синфи 7 меомӯзанд ва дар баъзе аз муассисаҳо ҳамчун фанни ихтиёрий ба ҳисоб меравад. Дар қисме аз муассисаҳои дигар забони латинӣ ва испанӣ низ омӯзонида мешавад.

Маврикий

Таҳсилоти томактабии Маврикий барои кӯдакони аз 3 то 5-сола пешбинӣ шудааст. Таҳсил дар муассисаҳои томактабии давлатӣ ройгон мебошад. Бояд қайд кард, ки тақрибан 77%-и муассисаҳои томактабии ин кишвар хусусӣ мебошанд.

Ҳамчунин, бо мақсади баланд бардоштани сифати таълим барои роҳбарон ва омӯзгорони муассисаҳои томактабӣ курсҳои бозомӯзӣ ва тақмили маҳорат ташкил шудаанд.

Венгрия

Низомии маорифи Венгрия мисли аксари кишварҳо аз зинаҳои зерин иборат аст:

- Тарбияи томактабӣ.
- Мактаби ибтидоӣ.
- Мактаби миёна.
- Маълумоти олий.

Дар Венгрия сарфи назар аз вазъи иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, таҳсил барои хонандагони то 16-сола ҳатмист. Хонандагони Венгрия ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ аз синфҳои ибтидоӣ оғоз мекунанд. Аксари донишомӯзони муассисаҳои таълимиӣ ин кишвар ҳадди ақал забонҳои англисӣ ва олмониро медонанд. Баъди хатми мактаби миёна хонандагон аз фанҳои забон ва адабиёти Венгрия (Маҷористон), математика, таърих ва забони хориҷӣ имтиҳон месупоранд. Натиҷаҳои имтиҳонот барои дохил шудан ба донишгоҳҳо низ мусоидат хоҳад кард.

Белгия

Дар Белгия таҳсилоти томактабӣ ҳатмӣ нест, аммо беш аз 90%-и кӯдакон ба кӯдакистон мераванд. Аз соли 2020 инҷониб курсҳои омодагӣ ба муассисаҳои таълимиӣ барои кӯдакони 5-сола ҳатмист. Мақсади асосии ташкили чунин курсҳо рушди малакаҳои иҷтимоӣ, забон ва донишҳои асосӣ тавассути бозӣ мебошад.

Зинаи дигар таълими ибтидоӣ буда, кӯдакони аз 6 то 12-сола ба таҳсил фаро гирифта мешаванд. Дар ин зина хонандагон бештар ба омӯзиши риёзиёт, мусиқӣ, таърих ва забонҳои хориҷӣ машғул мешаванд. Инчунин, ҳангоми хатми таҳсил дар зинаи ибтидоӣ ба донишомӯзон шаҳодатномаи таҳсилоти асосӣ дода мешавад. Соли таҳсил дар мактабҳои Белгия аз 1 сентябр оғоз шуда, то 30 июн идома меёбад.

Таҳияи Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

Чаҳониён Рӯзи футболро чашн мегиранд

(Аввалин дар саҳ. 2)

ба шаҳри Нью-Йорки ИМА ташриф оварда, дар тадбирҳои тантанавӣ дар қароргоҳи Созмони Милалӣ Муттаҳид ширкат варзиданд ва бо Дабири кулли СММ Антониу Гутерриш вохӯрӣ баргузор намуданд. Ширкати ғазоланаи муҳтарам Рустами Эмомалӣ дар ин ҳамоиши бонуфузи байналмилалӣ бозгӯи нақши барҷастаи кишвари мо дар пешбурди дипломатияи варзишӣ ва эътирофи ташаббуси байналмилалӣ чониби Тоҷикистон мебошад.

Бояд гуфт, ки Рӯзи чаҳониён футбол дар Тоҷикистон дар сатҳи баланд ва бо иштироки доираи васеи мардум таҷлил гардид. Ба ин муносибат дар ҷумҳурӣ аз 19 то 25 май Ҳафтаи футбол эълон карда шуд. Дар доираи ин ҳафта Фестивали футболӣ кӯдакон ва наврасон дар ҳама шаҳру ноҳияҳо, бозии Суперкубоки Тоҷикистон – 2025 байни дастаҳои футболӣ «Истиклол» ва «Регар – ТадАЗ», оғози мавсими нави бозиҳои лигаи футболӣ занонаи ҷумҳурӣ, мусобикати футбол байни кӯдакону наврасон дар минтақаҳо, вохӯриҳо бо футболбозони номӣ, бозӣ байни собикадорони маъруфи футболӣ Тоҷикистону Россия ва чанд ҷорабиниҳои дигар баргузор карда шуд.

Дар варзишгоҳи марказии ҷумҳуриявии шаҳри Душанбе 25 май ҷашнвора (фестивал)-и оммавӣ пуршукӯҳи фут-

бол ба вуқӯъ пайваست, ки дар он наздик ба 20 ҳазор нафар дӯстдору мухлис ва ҳаводори ин намуди маъруфи варзиш ҳузур доштанд. Рӯзе қабл аз ин (24 май) бо ташаббуси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Душанбе дар майдони назди Театри давлатии академии опера ва балети ба номи Садриддин Айни Фестивали футбол ва Шоми ҷавонӣ баргузор гардид.

Дар тамоми ҷорабиниҳо бахшида

ба Рӯзи чаҳониён футбол аҳли маорифи ҷумҳурӣ дар ҳамаи шаҳру ноҳияҳо ғазолана иштирок доштанд.

Таҷлили бошукӯҳу бавусъати Рӯзи чаҳониён футбол дар Тоҷикистон бори дигар мавқеи шоистаи ин намуди варзишро дар кишварамон собит сохт ва нақши барҷастаи ҷумҳурии моро дар рушди футболӣ чаҳонӣ таъйид кард.

Шодӣ САҒАРОВ,
доктори илмҳои педагогӣ,
президенти Академияи
таҳсилоти Тоҷикистон

ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

**Синни томактабӣ дав-
сраи муҳимтарини та-
шаккул ва инкишофи шах-
сияти кӯдак мебошад. Яке аз
муҳимтарин хусусиятҳои,
ки кӯдак дар ин давра меомӯзад,
қобилияти шинохтан аст. Дар
«Барномаи рушди таҳсилоти
томактабӣ дар Ҷумҳурии То-
ҷикистон барои солҳои 2020-
2025», рушди маърифатӣ
ба соҳаи алоҳидаи таълимӣ
ҷудо карда шудааст ва ба
он диққати зиёд дода меша-
вад. Яке аз вазифаҳои рушди
маърифатии кӯдакон ташак-
кули амалҳои маърифатӣ
мебошад. Раванди омӯзиши
дониш ва рушди амалҳои
маърифатӣ бидуни рушди та-
факкур ғайримمкон аст.**

Кӯдак дар тасаввуроти худ, ба объектҳои воқеӣ муносибати наздик дорад, аммо рушди тафаккур мусоидат менамояд, ки тадриҷан мушаххасияти тафаккури кӯдак ба қобилияти фикрронии абстрактӣ иваз карда шавад. Дар давраи синни томактабӣ инкишофи тафаккур тағйироти ҷиддиро аз сар мегузаронад. Дар синни калон-

солии томактабӣ тафаккури мантиқӣ ташаккул меёбад ва дар зимн, ташаккули амалиёти фикрӣ, ба монанди ҷамъбаст, муқоиса, абстраксия ва тасниф мушоҳида мешавад. Ба ақидаи профессор Б.

Рушди тафаккури мантиқӣ дар кӯдакон

Мачидова, рушди тафаккури мантиқӣ як раванди мураккаб ва пешрафта мебошад, ки аз қониби омӯзгорон сар-ёйю кӯшиши зиёдро талаб мекунад, инчунин, муносибати фарқкунанда намудан ба ҳар як тарбиятиранда барои мувофиқ кардани сатҳи вазифаҳо вобаста ба имкониятҳои ҳар як кӯдакро тақозо менамояд.

Гузашта аз ин, кӯдакони синни калони томактабӣ, ки гоҳо беадабӣ зоҳир менамоянд, метавонанд иҷрои вазифаҳои мантиқиро дар сатҳи баланд нишон диҳанд.

Тафаккури мантиқӣ ҷуз-

ъи муҳимми раванди маърифат мебошад. Ҳамаи амалиёти тафаккури мантиқӣ аз қониби инсон дар раванди донистани воқеияти атроф аз лаҳзаҳои ташаккулёбии онҳо, яъне, аз кӯдакӣ истифо-

да мешаванд. Бо қобилияти фикрронии мантиқӣ инсон метавонад ҳодисаро дарк кунад, ҷанбаҳои муҳим, робитаҳоро дар ашё ва падидаҳои воқеияти атроф ошкор кунад, ҳулосаҳо барорад, вазифаҳои гуногунро ҳал намояд, қарорҳоро тафтиш кунад, чизеро рад кунад ё исбот кунад. Зарурати рушди мақсадноки тафаккури кӯдак дар асарҳои Л.А. Венгер, Л. С. Виготский, П. Я. Галперина, В. В. Давидов асос ёфтааст. Ин педагогҳо қайд кардаанд, ки тақмил ва рушди усулҳои ғазолияти фикрӣ асоси рушди ақлӣ мебошад.

Дар ин ҳолат, на танҳо ташаккули усулҳои дониш, балки таълим додани кӯдак барои истифодаи ин усулҳо дар намудҳои гуногуни ғазолият, ки танҳо дар ташаккули муайяни раванди дониш, яъне, роҳнамоии педагогии ин раванд имконпазир аст, аҳамияти муҳим дорад. Дар асарҳои Ж.Пиаже, баръакс, ишора карда мешавад, ки механизмҳои стихиявии дохилии рушди сохторҳои мантиқӣ мавҷуданд ва онҳо дар омӯзиш мустақил мебошанд. Ба ақидаи мавсуф, рушд раванди мустақил мебошад, ки қонунҳои дохилӣ дорад, дар ҳоле ки муҳити беруна ин нақшо иҷро мекунад, аммо он манбаи рушди кӯдак нест. Дар натиҷа, омӯзиш ҳамчун васила ҳисобида мешавад, аммо самаранокии ин омӯзиш аз он вобаста аст, ки шароити беруна то чӣ андоза ба сатҳи рушди дохилӣ мувофиқат мекунад.

Муҳиба НАҶМУДДИНОВА,
мураббияи ширхоргоҳ-
кӯдакони №18-и
ноҳияи Сино

Ҷавоби филворди «Саҳатчиёни машҳур» («Омӯзгор», №21, 22.05.2025)

1. Беллингаузен. 2. Нансон. 3. Ерман. 4. Семёнов. 5. Пири. 6. Гумболдт. 7. Поло. 8. Магелан. 9. Колумб. 10. Шмидт. 11. Кук. 12. Беринг. 13. Веспуччи. 14. Амундсен.

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0156990, ки онро соли 2015 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №29-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Душанбе ба Курбонов Ёсин Абдуалимович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТУ №0501413, ки онро соли 2012 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №31-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Душанбе ба Юнусова Шохина Ҷамшедовна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А №412158 дар бораи ҳатми синфи 9, ки онро соли 1989 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №41-и ноҳияи Шоҳмансури шаҳри Душанбе ба Яғиева Зикамо Сокиевна додааст, эътибор надорад.

САЙҚАЛИ ЗЕҲН

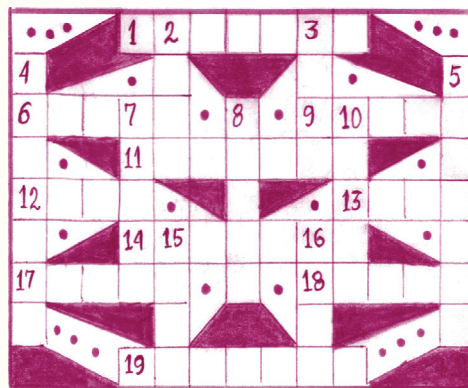
Аз боло ба поён:

2. Шакли ҷамъи калимаи «уфук». 3. Нидои хайрат. 4. Тухфа, ҳадия. 5. Исми мардонаи тоҷикӣ. 7. Махлуле, ки дар соҳаи ҳуруқворӣ истифода мебаранд. 8. Навъи сафедор. 10. Барномаи ***и «Театр дар назди микрофон». 15. ***қодир Маниёзов, адабиётшиноси шинохтаи тоҷик. 16. Шаҳси сеюми шумораи ҷамъ.

Аз ҷап ба рост:

1. *** Соҳибов, устои «Шашмақом». 6. Жан Жак ***, адиб ва мутафаккири шинохтаи фаронсавии асри XIX. 9. Унвони олии як қатор адибони шинохтаи адабиёти классикӣ. 11. Соҳаи илме, ки таракқиёти иқтисодии мамлакатро таъмин менамояд. 12. ***и Хайём, олим, шоир ва файласуфи шинохтаи тоҷик. 13. Навъи мева. 14. Дарё ва мавзеи хушобухаво дар водии Рашт.

Муаммои «Армуғон»

17. Навъи ҳуруки миллӣ. 18. «*** аз боғбон дар боғ сар афростан дорад» (Ашӯр Сафар). 19. Тахаллуси Амир Темур.

Мураттиб Ҷомаи ҲОМИД,
«Омӯзгор»

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУҲАРИР
Эҳсон САҒАРОВ

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҳомид ҲОШИМЗОДА
Равшан КАРИМЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Бадриддин МУЗАФҒАРОВ
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷанданеши маводе низ ба таъмири мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргарадонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и ҳарфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ

Насриддин ОХУНЗОДА
(ҷонишини сармуҳаррир)
Шодӣ РАҶАБЗОД
Ҷомаи ҲОМИД 225-81-57
Шаҳноза БОБОМУРОДОВА
(муҳаррирон)

МУҲБИРОН

Ирода ТИЛАБОВА
Ҳуршеда АЗИЗОВА
(шаҳри Душанбе)
Ҷангибеки УЛҒАТШОҶ
(ВМКБ)
Суҳроб АЗИЗӢ
Ҳудододи ИСЛОМ
(вилояти Хатлон)
Нуъмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Сугд)

Саодат ЭРҒАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)
Зарнисор НИЗОМОВА
(хуруфчин)

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъмири расид. Индекси обуна: 68850. Адади нашр: 42722 нусха

Почтаи электронӣ:
p.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи ҳафтанома:
www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи
расмӣи нашрияи
«Омӯзгор»

Навбатдори шумора
Ш. Бобомуродова